

Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2020. godine

Travnik, ožujka 2016.

Kantonalni odbor za razvoj Kantona Središnja Bosna

Muhamed Softić, Ured predsjednika Vlade Kantona Središnja Bosna, koordinator Kantonalnoga odbora

za razvoj

Abdulah Burek, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva KSB-a

Anto Gavrić, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike KSB-a

Boris Jokić, NVO Eko element

Ćamil Ganibegović, Federalni zavod za statistiku

Dragan Martić, Ministarstvo gospodarstva KSB-a

Edina Alihodža, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike KSB-a

Ibrahim Begović, Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih

poslova KSB-a

Ivanka Vrdoljak, Ministarstvo financija KSB-a

Ivica Augustinović, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa KSB-a

Jasmina Mezildžić, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva KSB-a

Marela Zdenac, Regionalna razvojna agencija za regiju Centralna Bosna i Hercegovina

Mustafa Mašić, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva KSB-a

Ružica Janković, Ministarstvo unutarnjih poslova KSB-a

Samer Dolovac, NVO Vlašić planet života

Senid Gerin, Poslodavci – Ocean d. o. o.

Stjepan Medić, Ministarstvo gospodarstva KSB-a

Zekija Spahić, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa KSB-a

Zihnija Aganović, Ministarstvo gospodarstva KSB-a

Zora Džambas-Mlakić, Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih

poslova KSB-a

Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2020. izrađena je uz potporu Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP-a) u Bosni i Hercegovini. Za stručnu potporu Vladi Kantona Središnja Bosna u izradi Strategije ILDP je angažirao Innova Management Consulting, d. o. o., Sarajevo.

SADRŽAJ

Lista tablica	4
Lista grafova.....	4
Uvod	5
Metodologija kreiranja strategije.....	6
1. Strateški okvir.....	8
 1.1. Izvadak iz socio-ekonomske analize	9
1.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike	9
1.1.2. Stanovništvo	11
1.1.3. Ekonomski struktura	11
1.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada	21
1.1.5. Društvene djelatnosti	23
1.1.6. Javna infrastruktura	25
1.1.7. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura	27
1.1.8. Analiza proračuna	30
1.2. Pregled unutarnjih i vanjskih faktora.....	32
1.3. Strateško fokusiranje.....	36
1.4. Vizija razvoja	37
1.5. Strateški ciljevi	37
1.6. Prioriteti razvoja.....	40
1.7. Veza s planskim dokumentima.....	44
2. Programska okvir.....	46
 2.1. Mjere, prema strateškim ciljevima.....	46
2.2. Indikativni finansijski i terminski okvir	829
2.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu Strategije.....	929
2.4. Plan praćenja, izvješćivanja, evaluacije i revizije Strategije.....	985
Privitci	1007
Privitak 1. Procjena očekivanih rezultata, s pokazateljima.....	1007

Lista tablica

Tablica 1. Kanton Središnja Bosna u brojkama	9
Tablica 2. Ukupne zemljische površine prema načinima uporabe u općinama u Kantonu Središnja Bosna (1998.)	10
Tablica 3. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u vezi s geografskim položajem i priorodnim karakteristikama Kantona Središnja Bosna	10
Tablica 4. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u vezi sa stanovništvom.....	11
Tablica 5. Indeks razvijenosti kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2013. godini	12
Tablica 6. Indeks razvijenosti Kantona Središnja Bosna i Federacije Bosne i Hercegovine u 2013. godini	12
Tablica 7. Indeks razvijenosti općina u Kantonu Središnja Bosna u 2013. godini	13
Tablica 8. Pregled BDP-a po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine u razdoblju 2009. – 2013. godine	13
Tablica 9. Industrijske i poduzetničke zone na području Kantona Središnja Bosna	15
Tablica 10. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive gospodarske infrastrukture Kantona Središnja Bosna	16
Tablica 11. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u gospodarstvu	20
Tablica 12. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive tržišta rada	22
Tablica 13. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive društvenih djelatnosti u Kantonu Središnja Bosna	25
Tablica 14. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u području prometa i elektroenergetske infrastrukture Kantona Središnja Bosna	26
Tablica 15. Zemljiste kontaminirano minama.....	29
Tablica 16. Obveze Kantona Središnja Bosna prema kreditima	32
Tablica 17. SWOT elementi Kantona Središnja Bosna.....	33
Tablica 18. Pokazatelji utjecaja za prvi strateški cilj.....	38
Tablica 19. Pokazatelji utjecaja za drugi strateški cilj.....	39
Tablica 20. Pokazatelji utjecaja za treći strateški cilj.....	39
Tablica 21. Prioritetni ciljevi za prvi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata	41
Tablica 22. Prioritetni ciljevi za drugi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata.....	42
Tablica 23. Prioritetni ciljevi za treći strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata	43
Tablica 24. Usklađenost Strateškog cilja broj 1 sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom	44
Tablica 25. Usklađenost Strateškog cilja broj 2 sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom	44
Tablica 26. Usklađenost Strateškog cilja broj 3 sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom	45
Tablica 27. Prihodi – izvršenje za 2014. i projekcije za 2015., 2016., 2017. i 2018.	829
Tablica 28. Izvršenje prihoda od neizravnih poreza Kantona Središnja Bosna i općina u Kantonu Središnja Bosna za 2014., revidirane projekcije za 2015. te projekcije za razdoblje 2016. – 2018.....	839
Tablica 29. Kumulativni prikaz prihoda, primitaka i financiranja za Kanton Središnja Bosna i općine, izvršenje 2014., procjena 2015., te projekcije 2016. – 2018.....	86

Lista grafova

Graf 1. Zaposleni i nezaposleni u Kantonu Središnja Bosna u razdoblju 2009. – 2013.....	22
Graf 2. Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa	30
Graf 3. Ukupni rashodi i izdatci za Kanton Središnja Bosna s jedinstvenog računa	31
Graf 4. Prihodi, primitci i financiranje Kantona središnja Bosna za razdoblje 2014. – 2018.. ..	80

Uvod

Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2020. godine (u dalnjem tekstu: Strategija razvoja) ključni je strateško-planski dokument Kantona Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: Kanton) koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj Kantona. Integrirana Strategija razvoja, u najširem smislu, obuhvaća ekonomski i društveni razvoj, korištenjem i apsorpcijom raspoloživih prirodnih resursa, a pri tome vodeći računa o aspektu zaštite i unaprjeđenja okoliša i prostora. Strategija razvoja izrađena je kao okvir za definiranje zajedničkih ciljeva, poticanja snaga, rješavanja gorućih problema, ali i kao odgovor na izazove budućega razvoja Kantona i sveukupnoga života u njemu. Kao takva, Strategija razvoja usklađena je s relevantnim strategijama i politikama na drugim razinama upravne vlasti u Bosni i Hercegovini.

Vlada Kantona Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: Vlada Kantona)inicirala je, Zaključkom, broj 01-05-206/14-17 od 4. 4. 2014. godine, i provela proces izradbe Strategije razvoja. Radi vođenja procesa planiranja Vlada Kantona je 6. lipnja 2014. godine Rješenjem, broj 01-34-317/14 od 6. lipnja 2014, imenovala Kantonalni odbor za razvoj, kojeg čine predstavnici ministarstava Kantona, predstavnici civilnoga društva, predstavnici gospodarstvenika te drugih relevantnih organizacija i institucija u Kantonu.

Strategija razvoja informira sveukupnu javnost i privatne investitore o razvojnome putu Kantona, predstavlja osnovu za izradbu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira osnovu za praćenje napretka te ohrabruje suradnju i dogovor u planiranju različitih razina vlasti i društveno-ekonomskih partnera u Bosni i Hercegovini.

Na temelju urađene socioekonomske analize u Kantonu, definiranih strateških fokusa, inspiracija i aspiracija svih sudionika u procesu, definirana je vizija razvoja Kantona do 2020. godine, koja je osnova za inspirirani rad i djelovanje svih građana koji žive na ovom geografskom području.

Vizija razvoja Kantona Središnja Bosna 2020.

Iz srca Bosne ključa ljestvica i dobrota čovjeka, bogatstvo prirode, gdje se ugodno živi i svaki čovjek ima priliku za uspjeh.

Radi stvaranja mehanizma za ostvarenje vizije razvoja, definirana su tri strateška pravca djelovanja Kantona do 2020. godine kako bi se osigurala veza između konkretnih budućih akcija i vizije razvoja:

Strateški pravci djelovanja Kantona Središnja Bosna

1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije
2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja
3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Bitno je naglasiti da Strategija razvoja obuhvaća i listu prioritetnih mjera u svakom sektoru, a koji omogućuju ostvarenje postavljenih ciljeva provedbom operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za

sveukupnu implementaciju Strategije razvoja. Financijski okvir za provedbu Strategije razvoja usklađen je s mogućnostima proračuna i s dostupnim izvorima financiranja u razdoblju do 2020. godine.

Preduvjet kvalitetne i pravodobne implementacije Strategije razvoja jest prepoznavanje njezine važnosti od sveukupne zajednice i viših razina vlasti, ali i jačanje, Strategijom razvoja predviđenih, mehanizama za njezinu provedbu te izvješćivanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju, a što je zadaća koja stoji pred Kantonom u idućem razdoblju. Provedbu Strategije razvoja pratit će se na godišnjoj razini. Također, ostvareni rezultati vrednovat će se kroz opći napredak u budućnosti.

Potpunu procesu izrade Strategije razvoja osigurao je Projekt integriranog lokalnog razvoja (u dalnjem tekstu: ILDP), zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (u dalnjem tekstu: UNDP), između ostaloga i angažirajući kao stručnu potporu konzultantsku kuću Innova Management Consulting, iz Sarajeva.

Metodologija kreiranja Strategije

Metodologija planiranja razvoja kantona (u dalnjem tekstu: metodologija) u Federaciji Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: Federacija), koja je primijenjena u procesu izrade ove Strategije razvoja, pripremljena je u sklopu Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP-a). Rezultat je opsežnih konzultacija, preporuka i zaključaka Radne skupine za harmonizaciju planiranja razvoja na razini kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, sastavljene od predstavnika kantona, jedinica lokalne samouprave i federalnih ministarstava, pod vodstvom Federalnoga zavoda za programiranje razvoja.

Metodologija definira: principe planiranja razvoja kantona; obuhvat, minimalne sastavne elemente i vremenski okvir strategije razvoja kantona; procese i ključne faze izrade, provedbe, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata. Po svojoj biti, metodologija se smatra standardnim pristupom planiranju razvoja kantona u Federaciji, a svrha joj je sistematizirati i operacionalizirati strateško planiranje na kantonalnoj razini.

Metodologija vodi računa o usklađenosti sa standardiziranim Metodologijom za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), kao i s pristupima korištenim za izradbu razvojnih dokumenata na razini Bosne i Hercegovine, kako u bitnom i logičkom smislu tako i u smislu uporabe istih termina. Istodobno, u metodologiju su ugrađeni primjeri dobre prakse i iskustva stečena u procesima izrade integriranih strategija razvoja Unsko-sanskoga kantona i Županije Zapadnohercegovačke.

Ekonomski i okolišna održivost te socijalna uključenost vodeći su principi na kojima se temelji Strategija razvoja. Princip jednakopravnosti spolova integriran je u dokument kao jedan od temeljnih principa te, s tim u vezi, pojedini izrazi koji se rabe u muškom rodu (npr. predsjednik vlade, općinski načelnik i sl.) neutralni su i odnose se i na muškarce i na žene. Održivost, kao princip, integrira ekonomski aspekt i aspekt okoliša, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost, u smislu identificiranja potreba i interesa marginaliziranih i socijalno isključenih skupina stanovništva.

Također, Strategiju razvoja karakteriziraju integracija (što znači da su ekonomski i društveni aspekt te aspekt zaštite životne sredine promatrani kao neodvojivi dijelovi jedne cjeline) i participacija (svi zainteresirani akteri angažirani su i pridonijeli su izradbi Strategije razvoja).

Proces je vodio Kantonalno odbor, uz potporu Vlade Kantona, čime su stvoreni uvjeti za sudjelovanje građana u izradbi Strategije razvoja, a što se osobito manifestiralo kroz osnivanje i rad Partnerske skupine – konzultativnoga tijela, koje su činili predstavnici javnoga, privatnoga i nevladinoga sektora.

Polazna točka za izradbu Strategije razvoja bila je analiza postojećih strateških dokumenata, razine njihove realizacije, te stupnja razvijenosti ljudskih resursa neophodnih za izradbu i implementaciju Strategije razvoja. Ova analiza nadograđena je na temelju analize relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora.

INTEGRIRANA STRATEGIJA RAZVOJA KANTONA SREDIŠNJA BOSNA ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020. GODINE

1. Strateški okvir

1.1. Izvadak iz socioekonomske analize

1.1.1. Geografski položaj i prirodne značajke

Kanton zauzima površinu od 3.189 km^2 i jedna je od deset administrativnih jedinica u sastavu Federacije. U usporedbi s drugim kantonima u Federaciji, Kanton se, po površini, nalazi na petom mjestu i u svom sastavu ima 12 općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf – Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez. Nalazi se u središnjem dijelu Bosne i Hercegovine i graniči sa Zeničko-dobojskim kantom, Sarajevskim kantom, Hercegovačko-neretvanskim kantom i Kantom broj 10, te s entitetom Republika Srpska. Kanton je izrazito brdsko-planinsko područje sačinjeno od: dolinsko-kotlinskih dijelova Lašve, Vrbasa i Fojnice te planinskih dijelova s nadmorskom visinom i do 2.110 m . Slika 1. mapa je Kantona uključujući položaj svake od pripadajućih općina.

Slika 1. Mapa Kantona Središnja Bosna

Promatraljući veličinu i broj stanovnika općina koje su u sastavu Kantona (Tablica 1.), može se zaključiti da najveći udio u površini Kantona ima općina Travnik, dok je površinom najmanja općina Dobretići. Kada je riječ o broju stanovnika, općina Travnik ponovno se nalazi na prvom mjestu u Kantonu, a slijede je općine Bugojno, Jajce, Vitez, Novi Travnik itd.

Tablica 1. Kanton Središnja Bosna u brojkama

Općina	Površina (km ²)	Broj stanovnika (1991.)	Broj stanovnika (2013.)	Udio u površini Kantona (%)	Udio u broju stanovnika Kantona 2013. (%)
BUGOJNO	361,0	46.843	34.559	11,3	12,7
BUSOVAČA	158,0	18.883	18.488	4,9	6,8
DOBRETIĆI	59,0	-	2.041	1,8	0,7
DONJI VAKUF	320,0	24.232	14.739	10,1	5,4
FOJNICA	306,0	16.227	13.074	9,5	4,8
GORNJI VAKUF – USKOPLJE	402,0	25.130	22.304	12,7	8,2
JAJCE	339,0	44.903	30.758	10,6	11,2
KISELJAK	165,0	24.081	21.919	5,2	8,0
KREŠEVO	149,0	6.699	5.638	4,7	2,1
NOVI TRAVNIK	242,0	30.624	25.107	7,6	9,2
TRAVNIK	529,0	70.402	57.543	16,6	21,0

VITEZ	159,0	27.726	27.006	5,0	9,9
Kanton Središnja Bosna	3.189	335.750	273.176	100	100

Izvor: (1) Federalni Zavod za statistiku, *Kantoni u brojkama 2013.*; (2) Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Popis 2013., *preliminarni rezultati*

Na prostoru Kantona nalaze se značajne rezerve ugljena raspoređene u tri bazena (bugojanski, jajački i sarajevsko-zenički), zatim ležišta crnih metala i značajna nalazišta nemetala, nalazišta različitih obojenih metala od kojih je najvažnija ruda boksita, zatim cink, olovo, srebro, živa i zlato. Osim toga zastupljene su i druge industrijske mineralne sirovine, kao što su rude aluminija – boksita, rude željeza – magnetiti, hematiti i limoniti, rude gipsa, rude kvarcita, žive, bakra, olova, cinka, te građevni materijali, kao što su tehnički i arhitektonsko građevni kamen u koji spadaju dolomiti, vapnenci, kvarc-dioriti, rioliti, mramori, tufoi i sadre, kao i gline.

Prirodne značajke tla u Kantonu definiraju ovaj resurs kao izrazito osjetljiv, što zahtijeva odgovorno upravljanje njime. Činjenice da 84,2 % teritorija ima nagib veći od 13 %, da je 40 % zemljišta pliće od 30 cm te da su 17 % zemljišta vrlo plitka tla upućuje na to da se najveći dio teritorija može svrstati u kategoriju osjetljivih tala koja zahtijevaju dodatnu brigu i posebne načine upravljanja te primjenu posebnih proizvodnih praksi.

Tablica 2. nudi pregled ukupnih zemljišnih površina, po općinama, sa osnovnom strukturom i veličinom izraženom u hektarima (ha).

Tablica 2. Ukupne zemljišne površine, prema načinima iskorištavanja u općinama u Kantonu (1998.)

Općine	Ukupno (ha)	Poljoprivredno zemljište (ha)				Šume (ha)	Ostalo (ha)
		Svega	Oranice	Voćnjaci	Livade i pašnjaci		
Bugojno	36.093	13.307	6.616	568	6.123	21.453	1.333
Busovača	14.760	4.257	1.937	584	1.736	9.809	694
Dobretići	3.850	3.000	50	-	2.950	850	-
Donji Vakuf	34.755	11.086	5.706	420	4.960	22.546	1.123
Fojnica	30.800	5.421	1.897	138	3.386	23.256	2.123
Gornji Vakuf – Uskoplje	40.200	16.230	5.800	130	10.300	21.540	2.430
Jajce	38.234	17.256	7.230	305	9.721	20.978	-
Kiseljak	16.490	7.822	5.734	305	1.783	8.077	591
Kreševo	14.924	3.590	2.229	102	1.259	11.104	230
Novi Travnik	24.247	6.328	3.212	312	2.804	17.214	705
Travnik	56.300	22.970	8.227	957	13.786	28.868	4.462
Vitez	15.852	4.816	3.014	398	1.404	10.087	949
Svega	326.505	116.083	51.652	4.219	60.212	195.782	14.640

Izvor: Prostorni plan Kantona Središnja Bosna 2005. – 2025. (*Službene novine Kantona Središnja Bosna, broj 2/06*)

Pregled razvojnih perspektiva u vezi s geografskim položajem i prirodnim karakteristikama Kantona

Tablica 3. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u vezi s geografskim položajem i prirodnim karakteristikama Kantona Središnja Bosna

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa kojima raspolaže Kanton u razvojne potrebe 	<ul style="list-style-type: none"> Osmisliti i provoditi mjere za veću iskorištenost prirodnih bogatstava kojima raspolaže Kanton u ukupnome lancu vrijednosti

<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna iskorištenost proizvodnih kapaciteta u Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> Definirati mјere koje ћe osigurati veći stupanj izvoza proizvedenih roba na strana tržišta i školovanje kadrova za deficitarna zanimanja u proizvodnji
---	--

1.1.2. Stanovništvo

U usporedbi sa stanjem iz 1991. godine, demografska slika Kantona doživjela je određene izmjene. Prema popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 1991. godine, u općinama Kantona živjelo je, ukupno, 335.750 stanovnika, a prosječna gustoća naseljenosti bila je 105,28 st./km². Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine, koje je tijekom 2013. godine objavila Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, na području Bosne i Hercegovine živjelo je 273.149 osoba odnosno 18 % manje u odnosu na 1991. godinu.

Kanton, s površinom od 3.189 km², jedan je od većih kantona na području Federacije, te svojim položajem i značajem možemo reći da je kralježnica Federacije. Zauzima 12,21 % njezine ukupne površine. Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 2013. godine, Kanton, s prosječnom gustoćom naseljenosti od 80 st./km², ispod je prosječne gustoće naseljenosti Federacije (90 st./km²). Usporedbe radi, gustoća naseljenosti, iz 1991. godine, na području Kantona iznosila je 106,6 st./km². Najgušće naseljene općine u Kantonu su Vitez (158,1 st./km²), Kiseljak (125,4 st./km²) i Travnik (103,5 st./km²). Pad broja stanovnika u Kantonu, kao i gustoće naseljenosti izravna je posljedica promjene administrativnih granica općina, ljudskih gubitaka tijekom ratnih godina i značajnog iseljavanja stanovništva u europske i prekoceanske zemlje u poslijeratnom razdoblju.

Približno 70 % stanovništva Kantona pripada dobnoj skupini radno sposobnog stanovništva, u dobi od 15 do 64 godine. Mladog stanovništva, od 0 do 14 godina, je 19 %, a ostatak od oko 13 % čini stanovništvo u dobi od 65 i više godina. Dobna skupina stanovništva Kantona prati strukturu na razini Federacije. Visok udio radno sposobnog stanovništva razvojni je potencijal Kantona.

Pregled razvojnih perspektiva u vezi sa stanovništvom Kantona

Tablica 4. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u vezi sa stanovništvom

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Negativan migracijski saldo (unutar i izvan Kantona) 	<ul style="list-style-type: none"> Osmisliti i provoditi mјere za poticanje zadržavanja stanovništva na području Kantona kroz osiguranje novih radnih mјesta, potporu gospodarstvenicima, poljoprivrednicima te svima onima koji rade na kreiranju novih radnih mјesta i poboljšanju kvaliteta života na području Kantona; Kroz razvijanje ruralno-ekonomske razvojne politike, zaustaviti proces deruralizacije i omogućiti zadržavanje seoskog stanovništva
<ul style="list-style-type: none"> Pad nataliteta 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti mјere pronatalne politike kroz rješavanje radnih mјesta, stambenih pitanja, pitanja obrazovanja i sl.

1.1.3. Ekonomска struktura

Indeks razvijenosti

Prema indeksu razvijenosti Federacije¹, Kanton zauzima sedmo mjesto na rang-listi od deset kantona u Federaciji. U 2013. godini indeks razvijenosti Kantona bio je niži od prosjeka Federacije za 21,9 %. Iako je indeks razvijenosti Kantona u razdoblju 2011. – 2013. godine imao trend rasta, u istom razdoblju nije došlo do promjene pozicije Kantona na rang-listi. Tablica 5. pruža jasniju sliku o indeksu razvijenosti Kantona u usporedbi s drugim kantonima u Federaciji.

Tablica 5. Indeks razvijenosti kantona u Federaciji u 2013. godini

Kanton	2011.		2012.		2013.	
	Indeks razvijenosti	Rang	Indeks Razvijenosti	Rang	Indeks razvijenosti	Rang
Kanton Sarajevo	137,8	1	138,5	1	138,0	1
Županija Zapadnohercegovačka	115,8	2	116,3	2	115,3	2
Hercegovačko-neretvanska županija	105,4	3	106,3	3	106,9	3
Tuzlanski kanton	101,6	4	101,6	4	101,5	4
Zeničko-dobojski kanton	93,1	5	92,0	5	92,1	5
Bosansko-podrinjski kanton	87,3	6	90,7	6	91,3	6
Kanton Središnja Bosna	77,9	7	78,1	7	78,1	7
Unsko-sanski kanton	77,8	8	77,3	8	77,5	8
Kanton 10	61,9	9	66,2	9	60,6	9
Posavska županija	57,6	10	59,8	10	57,8	10

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2013., 2012. i 2011.

Objašnjenje za slabiju poziciju Kantona u odnosu na druge kantone u Federaciji možemo pronaći analizirajući vrijednosti pet standardiziranih pokazatelja prema kojima se mjeri indeks razvijenosti u Federaciji. Tablica 6. uspoređuje vrijednosti svih pet pokazatelja u Kantonu s prosjekom u Federaciji. Pokazatelji koji u velikoj mjeri pridonose ovakvoj poziciji Kantona u odnosu na ostatak Federacije jesu svakako visoka stopa nezaposlenosti, niži BDP po stanovniku, ali i visok indeks odsutnosti stanovništva.

Tablica 6. Indeks razvijenosti Kantona i Federacije u 2013. godini

	Stopa zaposlenosti, %	Stopa nezaposlenosti, %	Broj učenika / 1000 st.	BDP po st. (KM)	Indeks odsutnosti stanovništva	Federacija = 100					Indeks razvijenosti	Rang
						Stopa zaposlenosti	Stopa nezaposlenosti	Broj učenika / 1000 st.	BDP po st. (KM)	Odsutnost stanovništva		
Kanton	15,4	51,7	146	5.044	-25,3	82,7	90,9	112,6	70,2	34,2	78,1	7
Federacija	18,6	47,4	130	7.188	-15,3	100,00	100,00	100,00	100,00	100,0	100,00	

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja; Socioekonomski pokazatelji po općinama F BiH, 2014.

Prema Federalnom zavodu za programiranje razvoja, sve općine koje imaju indeks razvijenosti između 50 % i 75 % prosjeka Federacije smatraju se nedovoljno razvijenim. Na temelju analize podataka iz Tablice 7., uočljivo je da općina Vitez ima najveći indeks razvijenosti u Kantonu, i to 112,10 i rangirana je na 17. mjesto rang-liste općina u Federaciji. Razvijenim općinama u odnosu na prosjek Federacije smatraju se i općine Kreševo, Travnik, Novi Travnik, Kiseljak, Fojnica i Busovača. Nedovoljno razvijenim općinama

¹ Rang razvijenosti kantona uradio je Federalni zavod za programiranje razvoja na temelju pet pokazatelja: stupanj zaposlenosti, stupanj nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, GDP po glavi stanovnika i odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu. Za svaki pokazatelj dobiveno je pet indeksa u odnosu na prosjek Federacije, a ritmetičkom sredinom pojedinačnih indeksa dobiven je zbrojni indeks razvijenosti.

smatraju se općine Bugojno i Gornji Vakuf – Uskoplje, dok se izrazito nerazvijenim općinama mogu smatrati općine Jajce, Donji Vakuf i Dobretići.

Tablica 7. Indeks razvijenosti općina u Kantonu u 2013. godini

Općine	Stupanj zaposlenosti	Stupanj nezaposlenosti	Broj učenika / na 1.000 stanovnika	BDP p. c.	Indeks odsutnosti stanovništva	Federacija = 100					Indeks razvijenosti	Rang u Federaciji
						Stupanj zaposlenosti	Stupanj nezaposlenosti	Broj učenika na 1.000 stanovnika	BDP po glavi stanovnika	Odsutnost stanovništva		
Bugojno	11,2	58,9	132,3	3.617	-20,7	59,9	75,7	101,7	58,4	64,2	70,4	51
Busovača	10,4	65,8	154,5	4.195	-15,2	56,1	61,2	118,8	58,4	100,8	79,1	50
Dobretići	5,8	74,7	24,6	0	-86,4	31,4	42,4	18,9	0,0	-366,0	-54,6	79
Donji Vakuf	11,5	64,6	143	3.635	-43,1	61,8	63,6	110,0	50,6	-82,3	40,7	70
Fojnica	16,1	54,0	137,9	8.597	-28,0	86,2	86,1	106,1	119,6	16,3	82,9	46
Gornji Vakuf – Uskoplje	12,9	57,3	139,9	3.585	-25,6	69,3	79,1	107,6	49,9	32,7	67,7	52
Jajce	12,3	56,9	144,5	4.865	-43,8	66,0	80,0	111,1	67,7	-86,9	47,6	67
Kiseljak	16,7	44,5	155,9	4.892	-14,7	89,9	106,0	119,9	68,1	103,5	97,5	31
Kreševje	21,3	38,3	139,2	6,123	-18,5	114,4	119,2	107,1	85,2	79,1	101,0	27
Novi Travnik	12,9	56,6	139,2	4.717	-18,8	69,6	80,6	107,0	65,6	76,7	80,1	48
Travnik	19,4	43,4	159,8	6.467	-22,2	108,5	109,9	122,9	90,0	54,9	96,1	32
Vitez	21,0	42,7	149,3	5.327	-9,4	123,5	109,8	114,8	74,1	138,2	112,1	17

Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2013. godini, Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo, 2014. godina

Dinamika i razvijenost gospodarstva

U razdoblju 2009. – 2013. godine zabilježen je trend rasta BDP² u Kantonu. Prema procjenama za 2013. godinu, Kanton je ostvario BDP u vrijednosti od približno 1,27 milijarde KM, što predstavlja rast BDP-a od 9,3 % u odnosu na 2009. godinu a što je niži rast u odnosu na rast BDP-a na razini Federacije (10,8 %) u istom razdoblju. S udjelom od 7,6 % u formiraju BDP-a Federacije u 2013. godini, Kanton se nalazi na petom mjestu u odnosu na ostale kantone u Federaciji, a uzimajući u obzir kantone koji imaju približno jednaku površinu i broj stanovnika, kao što su Unsko-sanski kanton i Hercegovačko-neretvansku županiju, Kanton se nalazi na drugom mjestu.

Tablica 8. Pregled BDP-a po kantonima u Federaciji u razdoblju 2009. – 2013. godine

Kanton	BDP u 000 KM					Indeks 2013./2009.
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
Unsko-sanski kanton	1.193.450	1.138.521	1.180.151	1.211.345	1.243.229	104,2
Posavska županija	227.468	200.010	207.323	212.803	218.404	96,0
Tuzlanski kanton	2.388.417	2.400.126	2.487.883	2.553.642	2.620.858	109,7
Zeničko-dobojski kanton	2.305.012	2.184.730	2.264.615	2.324.472	2.385.655	103,5
Bosanskopodrinjski kanton	204.721	200.010	210.513	216.077	221.764	108,3
Kanton Središnja Bosna	1.167.671	1.169.292	1.212.048	1.244.084	1.276.830	109,3
Hercegovačko-neretvanska	1.602.893	1.692.396	1.754.278	1.800.646	1.848.630	115,3

² Procjenu BDP-a u Federaciji Bosne i Hercegovine, po kantonima i općinama obavio je Federalni zavod za programiranje razvoja prema sljedećoj formuli:

broj zaposlenika u općini x prosječna plaća u općini

broj zaposlenika u Federaciji Bosne i Hercegovine x prosječna plaća u Federaciji x GDP Federacije

županija						
Županija						
Zapadnohercegovačka	442.805	446.177	462.491	474.716	487.211	110,0
Kanton Sarajevo	5.240.870	5.569.522	5.769.979	5.922.489	6.077.790	116,0
Kanton 10	391.245	384.636	398.699	409.237	420.009	107,6
Federacija Bosne i Hercegovine	15.164.552	15.385.420	15.947.980	16.369.510	16.800.380	110,8

Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2009. , 2010., 2011., 2012. i 2013. godinu, Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo 2011. godina

Promatrano po BDP/pc po općinama u Kantonu, u 2009. godini najveći BDP/pc ostvaruje općina Kreševo, u iznosu od 8.089 KM. Prosjek Kantona prelaze općine Kreševo, Fojnica, Travnik i Vitez, dok prosjek Federacije prelaze samo općine Kreševo i Fojnica, i to za 24,14 %, odnosno 15,17 % više ostvarenog BDP/pc u odnosu na BDP/pc ostvaren na razini Federacije. BDP/pc u većini općina u Kantonu u 2010., 2011., 2012. i 2013. godini bilježi vrlo mali trend rasta u odnosu na 2009. godinu. Općina Fojnica jedina prelazi prosjek Federacije za 17,9 % u 2011. godini, odnosno za 18,8 % u 2012. godini, te 19,60 % u 2013. godini. Prosjek ostvarenog BDP/pc u Kantonu u 2013. godini prelaze samo četiri općine: Fojnica, Travnik, Kreševo i Vitez.

U Kantonu je u 2013. godini zabilježeno smanjenje negativne trgovinske bilance u odnosu na 2012. godinu, ali je iznos veći za oko 10 % od vanjskotrgovinske bilance zabilježene u 2011. godini, kada je zabilježena najmanja negativna vanjskotrgovinska bilanca u Kantonu za razdoblje 2009. – 2013. godine. Najznačajnije zemlje u vanjskotrgovinskoj razmjeni su Italija, Njemačka te Slovenija (izvoz) i Italija, Hrvatska i Kina (uvoz).

Poslovni subjekti i poslovne zone

Na području Kantona u 2013. godini gospodarske aktivnosti obavljalo je ukupno 12.885 poslovnih subjekata, što je 10,01 % od ukupnoga broja registriranih poslovnih subjekata u Federaciji. U razdoblju 2009. – 2013. godine u Kantonu je zabilježen trend stalnoga rasta broja registriranih poslovnih subjekata. Promatrano po strukturi poslovnih subjekata, u razdoblju 2009. – 2013. godine broj pravnih osoba i jedinica u sastavu Kantona rastao je, dok se broj obrta smanjivao. Broj registriranih pravnih osoba u 2013. godini bio je veći za 7,3 %, dok je broj registriranih obrtnika bio manji za 1,8 % u odnosu na 2011. godinu. U 2013. godini, na području Kantona registrirano je 12,15 % svih obrta na području Federacije. Trend smanjenja broja obrta prisutan je generalno na razini Federacije, što je posljedica nepovoljnog poslovnog okruženja za poslovanje obrta. Kanton je područje na kojem postoji potencijal za ukupno 46 poslovnih zona, od čega 56 % čine smeđe, a 44 % zelene poslovne zone³. Ukupne površine poslovnih zona i njihova iskorištenost, po općinama u Kantonu, prikazana je u Tablici 9. Sa aspekta popunjenoštvi industrijskih zona može se zaključiti da su smeđe industrijske zone, u prosjeku, popunjene do 50 %. To navodi na zaključak da unutar svih identificiranih industrijskih zona postoji prostor za proširenje djelatnosti postojećih poduzeća i ulazak novih poduzeća. Urbanističko-planska dokumentacija postoji za 37,5 % zelenih i 53,8 % smeđih industrijskih zona te za 60 % zelenih i sve poduzetničke zone u Kantonu, dok se za preostale urbanistički planovi pripremaju ili je njihova priprema planirana.

³ Zelene su zone one koje nemaju nikakve infrastrukture ni izgrađenih poslovnih objekata. Smeđe su zone one koje imaju izgrađene poslovne objekte i dio infrastrukture.

Tablica 9. Industrijske i poduzetničke zone na području Kantona

Općina	Poslovna zona	Prosječna cijena zemljišta (KM/m ²)	Podatci o poslovnoj zoni			
			Površina (ha)	Ukupna iskorištena površina (%)	Broj poslovnih subjekata	Vlasništvo
Jajce	Lendići	10	19,8	5	1	ONI
	Ekonomija	25	83,4	1,8	2	Privatno / ONI
	Lučina	50	6,7	70	10	Privatno
	Tehnička škola	50	2	0	0	ONI
	Elektrobošna + Vaganj	50	12,8	80	6	Privatno / ONI
	Rika – Skela	50	25,7	60	8	Privatno / ONI
	Kamenice	25	14,8	45	3	Privatno
	Bravnice	25	2,8	20	1	Privatno
	Vinac	15	3	10	1	Privatno
	Krežluk	10	2,7	0	0	Privatno / ONI
	Podmilačje	15	7,3	60	2	Privatno
	Vlasinje	10	14,8	0	0	Privatno
Gornji Vakuf – Uskoplje	Batuški lug	1,00 (za javno zemljište)	30	60	7	Privatno / državno
	Kamenice	-	50	100	10	Privatno
Donji Vakuf	Donji Vakuf	16	39	81	26	Privatno
	Donji Vakuf				2	Državno
Fojnica	Vranica	30	13	10	3	Privatno
Kreševo	Alagići	15-20	0,35	80	1	Privatno
	Bjelovići	5-10	1	100	1	Privatno
	Deževice	5	4,6	70	2	Privatno
	Gunjani	5	2,3	50	3	Privatno/državno
	Komari	15-20	0,7	100	2	Privatno
	Kreševo	20-25	1,95	100	3	Privatno
	Rakova Noga	10-15	2,7	80	3	Privatno
	Stožići	15-20	14,4	50	8	Privatno
	Volujak	10-15	2,8	30	1	Privatno
	Vranci	10	2,5	30	2	Privatno
	Resnik	15-20	12,9	50	8	Privatno/državno
	Polje	10-15	23,4	10	1	Privatno
Travnik	Radno-poslovna zona Polje	15	80	5	5	Javno
	Industrijsko-poslovna zona Nova Bila	15	14	30	7	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Turbe	15	19,2	70	12	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Borac	15	17,9	80	9	Privatno
	Industrijsko-poslovna zona Han Bila	15	6,7	10	3	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Vitovlje	15	2	0	0	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Mudrike	15	7,2	0	0	Javno / privatno
Vitez	PC 96	18	90	100	80	Općina/PDVlašić
	Počulica – Šljivčica	9	20	0	20	Općina/PD Vlašić
	Šantića polje	18	30	0	10	Općina
	PS „Vitezit“	10	220	100		FBiH
Novi Travnik	Neobarj	15	55,4	0	0	Javno
	BNT	20	64	80	28	Privatno/državno
	Stojkovići	vještačenjem	45	10	2	Javno / privatno
Bugojno	Bugojno 1	8-30	37	80	25	Mješovito
Kiseljak	Dugo polje	10	27,5	6,9	1	Mješovito
Busovača	Kaonik	-	20	0	0	Privatno

Izvor: Ministarstvo gospodarstva Kantona Središnja Bosna, 2014

Institucije za potporu poduzetništvu

Područje Kantona svojim djelovanjem pokrivaju tri regionalne razvojne agencije. Regionalna razvojna agencija za Centralnu Bosnu i Hercegovinu „REZ“, čije je sjedište u Zenici, pokriva svojim djelovanjem većinu općina s područja Kantona, i to: Gornji Vakuf – Uskoplje, Bugojno, Donji Vakuf, Travnik, Novi Travnik, Vitez i Busovača. Regionalna razvojna agencija za Sarajevsku makroregiju „SERDA“ pokriva svojim djelovanjem i općine Fojnicu, Kisieljak i Kreševo. Općina Jajce pripada mjerodavnosti regionalne razvojne agencije sjeverozapadne Bosne i Hercegovine „ARDA“, koja nije aktivna.

Pregled razvojnih perspektiva gospodarske infrastrukture Kantona

Tablica 10. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive gospodarske infrastrukture Kantona

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none">Niska stopa rasta BDP-a i ispodprosječna razina BDP-a po glavi stanovnika u Kantonu u odnosu na Federaciju	<ul style="list-style-type: none">Planirati, podržavati i provoditi mјere za potporu gospodarskih aktivnosti i stvaranju finalnog proizvoda unutar Kantona, te potporu investicijama u Kantonu
<ul style="list-style-type: none">Velike razlike između razina razvijenosti općina u Kantonu	<ul style="list-style-type: none">Razviti politike i programe za balansirani razvoj regije i smanjenje razlika u razvijenosti među općinama u Kantonu, posebno općinama koje značajno zaostaju u razvojuPodržati međuopćinsku suradnju razvijanjem zajedničkih projekata od interesa za dvije ili više općina
<ul style="list-style-type: none">Nedostatak infrastrukture i potpore novim biznisima tzv. „start-up“	<ul style="list-style-type: none">Razviti poduzetničke vještine i unaprijediti potporu za „start-up“ tvrtke, uz razvoj infrastrukture gdje je to opravdano (poslovni inkubatori, „start-up“ centri i sl.)
<ul style="list-style-type: none">Nizak udio opremljenih poslovnih zona sa infrastrukturom i neriješeni imovinsko-pravni odnosi u poslovnim zonama	<ul style="list-style-type: none">Razvoj projekata izgradnje infrastrukture za poslovne zone i njihova promocija radi privlačenja domaćih i inozemnih investitora te rješavanje imovinsko-pravnih pitanja za poslovne zone za koje je to potrebnoPovećati mјere potpore i „grant-scheme“ za poslovne zone
<ul style="list-style-type: none">Niska primjena novih tehnologija i inovacija u industriji	<ul style="list-style-type: none">Unaprijediti potporu poduzetnicima za inovacije i uvođenje novih tehnologija u industrijiIzgradnja kapaciteta i umrežavanje s partnerima izvan Bosne i Hercegovine radi korištenja mogućnosti koje pruža program EU-a za istraživanje i inovacije Horizon 2020
<ul style="list-style-type: none">Nerazvijen obrtnički sektor	<ul style="list-style-type: none">Unaprijediti potporu obrtništvu i poticati samozapošljavanje obrtnika
<ul style="list-style-type: none">Prisutnost sive ekonomije u gospodarskim aktivnostima	<ul style="list-style-type: none">Jačati provođenje mјera prevencije i suzbijanja sive ekonomije u gospodarskim aktivnostimaMјere potpore poduzetnicima te olakšice, subvencije i sl.

Poljoprivreda

Poljoprivrednu djelatnost u Kantonu u 2013. godini obavljala su 104 gospodarska društva i 692 obrtnika, u kojima je bilo zaposleno približno 1.300 osoba. Razlozi nedovoljne zastupljenosti i razvijenosti poljoprivredne proizvodnje u Kantonu vezani su za nedovoljan stupanj edukacije poljoprivrednika, kada je u pitanju odabir odgovarajućih sorti biljaka i životinja, te primjene suvremenih agrotehničkih mjera, koji bi u značajnoj mjeri poboljšali produktivnost i profitabilnost u poljoprivrednoj proizvodnji. U Kantonu je u razdoblju 2011. – 2013. godine, uzimajući u obzir požnjevenu površinu, najrasprostranjenija bila proizvodnja krumpira, djeteline i pšenice, dok je najmanje zastupljena proizvodnja zelene paprike, graška i mrkve. Imajući u vidu potencijale koje navedeni usjevi pružaju, Kanton bi u slijedećim godinama trebao nastaviti s ulaganjem u širenje njihove proizvodnje. Osim krumpira, ratarska kultura koja se tradicionalno uzgaja na većim površinama u Kantonu, prvenstveno u općinama Gornji Vakuf – Uskoplje, Bugojno, Travnik i Donji Vakuf, jest kupus. Uzgoj kupusa je sa spomenutog aspekta vrlo bitan za poljoprivrednu proizvodnju na području Kantona iako se proizvodnja te kulture nalazi tek na desetom mjestu u 2013. godini uzimajući u obzir požnjevenu površinu. Najznačajnije voćne kulture u Kantonu su šljive i jabuke, promatrano po ukupnom prinosu svih voćnih kultura u razdoblju 2011. – 2013. godine.

U razdoblju 2009. – 2013. godine u Kantonu je zabilježen rast uzgoja bobičastoga voća i širenje površina zasijanih bobičastim voćem. Najviše se uzgajala malina (oko 162 ha), zatim jagoda (oko 27 ha) i kupina (oko 4,5 ha). Jedan od najvažnijih razloga velikog povećanja površina pod malinama je osiguran plasman toga voća kapacitetima za smrzavanje na području kantona i cijele Bosne i Hercegovine. Prodaja zamrznute maline je namijenjena izvozu u zemlje Europske unije i druge zemlje. Očekivan je napredak i u proizvodnji maline za tržište u svježem stanju, za koje postoji veliki interes u Europskoj uniji.

Promatrajući po ukupnom broju stočnog fonda u Kantonu, za razdoblje 2009. – 2013. godine, najzastupljenije je govedarstvo, ovčarstvo, peradarstvo i pčelarstvo. Ukupna proizvodnja mlijeka, jaja i meda u Kantonu povećala se u razdoblju 2009. – 2013. godine, dok proizvodnja vune bilježi cikličan trend.

Šumarstvo

Šume su jedan od značajnih prirodnih resursa Kantona. Kvaliteta drva i dovoljne količine sirovina za opsluživanje drvne industrije odlična su razvojna perspektiva Kantona.

Proizvodnja šumskih sortimenata u Kantonu, u razdoblju 2009. – 2013. godine, zasniva se na proizvodnji trupaca četinjača, koji podrazumijevaju drvne sortimente odgovarajućih fizičkih i mehaničkih svojstava, namijenjenih za daljnju mehaničku preradu, i proizvodnju ogrjevnog drva listača, koje podrazumijeva drvo namijenjeno za ogrjev ili proizvodnju drvenoga ugljena. Proizvodnja tih dviju vrsta sortimenata u promatranom petogodišnjem razdoblju imala je prosječan udio od 65,7 % u ukupnoj proizvodnji šumskih sortimenata u Kantonu. Bez obzira na veliko bogatstvo šumama, Kanton još uvijek nije uspio izgraditi veće kapacitete za obradu te sirovine i kreiranje polugotovih i gotovih proizvoda u ukupnom lancu vrijednosti.

Prodaja šumskih sortimenata također je najvećim dijelom zasnovana na prodaji spomenutih dviju vrsta sortimenata. Proizvodnja trupaca listača u odnosu na proizvodnju ogrjevnog drva listača u Kantonu je u odnosu 70 % : 30 % u korist proizvodnje ogrjevnog drva.

Industrija, energetika i rudarstvo

Industrijskom proizvodnjom u Kantonu u 2013. godini bavilo se 708 gospodarskih društava te 711 obrtnika, koji su zapošljavali približno 11.400 zaposlenika. Udjel Kantona u ukupnoj industrijskoj proizvodnji Federacije u posljednjih pet godina (2009. – 2013. godine) povećalo se, a u 2013. godini iznosilo je 7,5 %. Prema tome, Kanton se nalazi na petom mjestu rang-liste kantona prema udjelu u industrijskoj proizvodnji Federacije. Najznačajnije vrste djelatnosti zastupljenih u Kantonu su: proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića; proizvodnja tekstila; prerada drva i proizvodnja proizvoda od drva, osim namještaja; proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda; proizvodnja baznih metala; proizvodnja metalnih proizvoda.

U razdoblju 2009. – 2013. godine najveća ukupna proizvodnja električne energije u Kantonu ostvarena je u 2010. godini, kada je ukupna proizvodnja iznosila 514,6 GWh. U 2011. godini ostvareno je značajno smanjenje ukupne proizvodnje električne energije u odnosu na 2010. godinu, i to za 41 %. Međutim, ukupna proizvodnja električne energije u 2012. i 2013. godini bilježi rast u odnosu na 2011. godinu, ali ne uspijeva dostići razinu proizvodnje iz 2010. godine.

Osim proizvodnje električne energije, rudarstvo je grana industrije koja ima veliku razvojnu perspektivu koja se prvenstveno ogleda u dostupnosti raznovrsnih mineralnih sirovina i njihovoj natprosječnoj kvaliteti. Ukupna proizvodnja mineralnih sirovina u Kantonu bilježi cikličan trend u razdoblju 2010. – 2013. godine i nije moguće izvući generalni zaključak o razlozima koji izazivaju spomenuti trend, s obzirom na to da su prisutni različiti trendovi kretanja proizvodnje pojedinih mineralnih sirovina u spomenutom razdoblju.

Turizam i ugostiteljstvo

Kanton raspolaže bogatim kulturno-povijesnim naslijeđem, planinama pogodnim za razvoj planinskoga turizma, kvalitetnim termalnim i mineralnim vodama pogodnim za razvoj topičko-lječilišnog turizma, kao i potencijalima za razvoj vjerskog turizma. Međutim, do većine potencijalnih turističkih destinacija nije dovedena potrebna infrastruktura, kao što je cestovna infrastruktura, električna infrastruktura i vodovodna infrastruktura, što dodatno usporava razvoj turizma na području Kantona. Također, nedostatak odnosno manjak smještajnih kapaciteta, značajne sezonske oscilacije (pretežna baziranost na planinski turizam), kao i siva ekonomija usporavaju razvoj jedne od najperspektivnijih djelatnosti Kantona.

Prema podatcima Federalnoga zavoda za statistiku, tijekom 2013. godine na području Kantona registrirano je 1.746 ležaja, ali, prema neslužbenim podatcima o smještajnim kapacitetima, procjenjuje se da je ukupni broj ležaja neusporedivo veći, jer se posljednjih godina smještajem turista koji dolaze na ovo područje bavi veliki broj fizičkih osoba koji svoje vikend-kuće ili namjenski izgrađene stambene objekte stavljuju u funkciju smještaja bez službene prijave i kategorizacije smještajnih kapaciteta. Ovo je čest slučaj na Vlašiću, Rostovu, Busovačkim stajama, Plivskom jezeru i Prokoškom jezeru. U razdoblju 2009. – 2013. godine, u Kantonu je prisutan blagi trend rasta registriranoga broja dolazaka i noćenja turista. U tom razdoblju Kanton su najviše posjećivali turisti iz Hrvatske, Slovenije i Njemačke, koji su se u prosjeku zadržavali 2 do 3 dana.

Djelatnošću ugostiteljstva i hotelijerstva u 2013. godini bavila su se u Kantonu 63 gospodarska društava, i 1.597 registriranih ugostitelja, koji su zajedno zapošljavali 1.733 osoba. U toj su djelatnosti u 2013. godini

ostvarene najniže prosječne netoplaće u Kantonu, koje iznose 58,17 % od prosječne netoplaće u Kantonu u istoj godini.

Pojava neregistriranih ugostitelja i hotelijera jedan je od najvećih problema u toj oblasti, što znatno otežava poslovanje gospodarskih društava koja su se registrirala za obavljanje tih djelatnosti, odnosno čini ih nekonkurentnjim, a samim tim usporava se razvoj ugostiteljstva i hotelijerstva na području Kantona i utječe na razinu kvalitete pruženih usluga. Ukupni promet u ugostiteljstvu u Kantonu za razdoblje 2011. – 2013. godine bilježi trend rasta, a promet u 2013. godini iznosio je 8.461.700 KM.

Unutarnja trgovina

Djelatnost trgovine, zaključno s 2013. godinom, zapošljavala je 8.317 osoba u Kantonu, što tu djelatnost svrstava na drugo mjesto po broju zaposlenih u Kantonu, i to odmah iza prerađivačke djelatnosti. Važnost te djelatnosti je i nizak iznos isplaćene prosječne netoplaće, koji iznosi 69,63 % prosječne netoplaće u Kantonu u 2013. godini.

Ukupni promet u unutarnjoj trgovini u Kantonu povećava se u razdoblju 2009. – 2013. godine, što je znak povećanja gospodarskih aktivnosti u toj oblasti. Najveći promet ostvaruje se u trgovini na veliko, i to 76,57 % ukupnoga prometa koji je ostvaren u 2013. godini u toj djelatnosti.

Promet i veze

U 2013. godini na području Kantona djelatnošću prijevoza i skladištenja bavilo se 26 gospodarskih društava i 407 obrtnika, koji su zapošljavali oko 1.700 ljudi. Gospodarska društva s područja Kantona koja obavljaju djelatnosti prijevoza i skladištenja u poslovanju se suočavaju s problemima likvidnosti i zaduženosti; međutim, prosječna netodobit koju su ostvarila gospodarska društva s područja Kantona koja obavljaju djelatnosti prijevoza i skladištenja znatno je veća u odnosu na prosječnu netodobit u istoj djelatnosti za područje Federacije i Bosne i Hercegovine.

U razdoblju 2009. – 2013. godine cestovni prijevoz roba u Kantonu povećao se za 43,47 %, što upućuje na porast gospodarskih aktivnosti u oblasti transporta u Kantonu.

Cestovni prijevoz putnika bilježi trend rasta u razdoblju 2009. – 2013. godine i povećava se za 17,38 % u spomenutom razdoblju. U gradskom i prigradskom prijevozu putnika prisutan je trend smanjenja, za 20,81 % u istom razdoblju. Svi putnici prevezeni su autobusima, što upozorava na nepostojanje alternativnih vrsta javnoga prijevoza na području Kantona.

Građevinarstvo

Na području Kantona djelatnošću građevinarstva u 2013. godini bavi se 154 gospodarskih društava i 160 obrtnika, koji zapošljavaju oko 1.421 zaposlenika. U toj djelatnosti u 2013. godini ostvarene su prosječne netoplaće u iznosu od 436,00 KM, koje iznose samo 62,46 % od ostvarene prosječne netoplaće u Kantonu u 2013. godini. Gospodarska društva na području Kantona koja obavljaju građevinske djelatnosti u svom poslovanju suočavaju se s problemom likvidnosti i zaduženosti. U odnosu na rashode po jedinici prihoda, može se zaključiti da građevinska poduzeća u Kantonu posluju na razini prosjeka gospodarskih društva s područja Federacije i Bosne i Hercegovine.

Tablica 11. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u gospodarstvu

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Usitnjenošć poljoprivrednih posjeda, uz nepovoljnu konfiguraciju terena sa zastupljenom ekstenzivnom proizvodnjom i niskom primjenom suvremenih agrotehničkih mjera 	<ul style="list-style-type: none"> Podržati integriranu poljoprivrednu proizvodnju i primjenu suvremenih agrotehničkih mjera, u svrhu proizvodnje ekonomski isplativih i ekološki prihvatljivih proizvoda Podržati razvoj organske proizvodnje, gdje postoje uvjeti za to
<ul style="list-style-type: none"> Neuređenost katastarskih podataka o kulturi poljoprivrednoga zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> Reforma katastra i uređivanje podataka o poljoprivrednome zemljištu
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razvijen sustav zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje i smanjenje poticaja, koji utječe na konkurentnost domaćeg poljoprivrednog proizvoda, te nedovoljna kontrola 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti sustav zaštite domaće proizvodnje unaprjeđenjem sustava potpore podizanju konkurentnosti domaćeg poljoprivrednog proizvoda te povećati kontrolu poticaja
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razvijena infrastruktura za potporu poljoprivredi (npr. poljoprivredne službe, stručno-znanstvene i finansijske institucije za poljoprivredu, otkupne stanice hladnjače i pakirnice) Nedostatak promocije obiteljskih gospodarstava i njihovih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti infrastrukturu za potporu poljoprivrednim proizvođačima Unaprijediti programe promocije domaćih poljoprivrednih proizvoda
<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak standardizacije i dokaza o kvaliteti poljoprivrednih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> Podržati standardizaciju i provjeru kvalitete poljoprivrednih proizvoda radi povećanja konkurentnosti
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razvijeni kapaciteti prerađivačke industrije za poljoprivredne proizvode i loša povezanost poljoprivrednih proizvođača s prerađivačkom industrijom 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati poslovno povezivanje poljoprivrednih proizvođača s prerađivačkom industrijom Jačati kapacitete prerađivačke industrije za stvaranje lanaca vrijednosti u poljoprivredi i prehrambenoj industriji
<ul style="list-style-type: none"> Nerazvijen sustav zaštite od poplava 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti plan i sustav zaštite od poplava
<ul style="list-style-type: none"> Bespravna sječa šuma i pretvaranje šumskoga u poljoprivredno zemljište bez prethodne pravne procedure 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti i provoditi mjere sprječavanja bespravne sječe šuma Uvesti programe pošumljavanja
<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak stručnih kadrova i opreme u radu šumskogospodarskih društava 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati ljudske kapacitete u šumskogospodarskim društvima i podržati ulaganja u opremu potrebnu za djelotvoran rad
<ul style="list-style-type: none"> Ispodprosječna razina indeksa opsega industrijske proizvodnje u Kantonu u odnosu na Federaciju, te smanjenje opsega industrijske proizvodnje u djelatnostima vađenja ruda i kamena, kao i proizvodnje električne energije 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti i provoditi plan povećanja opsega industrijske proizvodnje u djelatnostima vađenja ruda i kamena, kao i proizvodnje električne energije, što će utjecati na povećanje ukupnoga indeksa opsega industrijske proizvodnje Kantona
<ul style="list-style-type: none"> Sporost procesa dodjele koncesija 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti proces i ubrzati procedure za dodjelu koncesija, vodeći računa o zaštiti okoliša

<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna iskorištenost hidropotencijala Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> Implementirati planove izgradnje hidroelektrana i distributivnoga sustava, uz mjere zaštite okoliša
<ul style="list-style-type: none"> Niska razina indeksa opsega industrijske proizvodnje za proizvodnju proizvoda od metala te strojeva, kao i proizvodnju namještaja i nedostatak sirovine za drvoradnike 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti plan potpore metaloprerađivačkoj i drvoradnici industriji, uz unapređenje politike raspodjele drvene sirovine Jačati izvoznu konkurentnost tvrtki koje posluju u sektorima metaloprerađevanja i drvoradnike
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno iskorišteni prirodni i kulturno-povijesni resursi za razvoj turizma 	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati promociju turističke ponude zasnovane na strateškim prirodnim resursima
<ul style="list-style-type: none"> Postojanje objekata turističke infrastrukture s potrebom za veće ili manje adaptacije 	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati promociju investicijskih projekata u turizmu za privlačenje investicija u turističku infrastrukturu Kantona
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna suradnja sa susjednim regijama 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti suradnju sa susjednim i drugim regijama za razvoj zaokruženih turističkih tematskih proizvoda i ponude
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno inoviranje turističke ponude 	<ul style="list-style-type: none"> Potpore inovacijama u oblasti turizma (npr. gastronomске ponude, etnoturizma, kulturnoga i zdravstvenoga turizma)
<ul style="list-style-type: none"> Manjak stručnih kadrova u turizmu 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati zapošljavanje stručnih kadrova u turizmu Uvođenje programa cijeloživotnoga učenja za kadrove u sektoru turizma (polaganje stručnoga ispita za turističke vodiče, učenje stranih jezika i sl.)
<ul style="list-style-type: none"> Minirana područja 	<ul style="list-style-type: none"> Provoditi planove i projekte razminiranja područja pogodnih za razvoj turizma
<ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje organizacijskog upravljanja i razvijanja turističkih destinacija 	<ul style="list-style-type: none"> Rješavati organizacijsko upravljanje turističkim destinacijama
<ul style="list-style-type: none"> Manjak inspekcijskog nadzora nad poslovanjem ugostiteljskih subjekata (registriranim i neregistriranim) 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati inspekcijski nadzor nad poslovanjem ugostiteljskih subjekata
<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak kapaciteta kadrova u ugostiteljstvu 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti kapacitete kadrova u ugostiteljstvu
<ul style="list-style-type: none"> Trend smanjenja gradskoga i prigradskoga prijevoza putnika 	<ul style="list-style-type: none"> Povećati kvalitetu javnoga prijevoza putnika

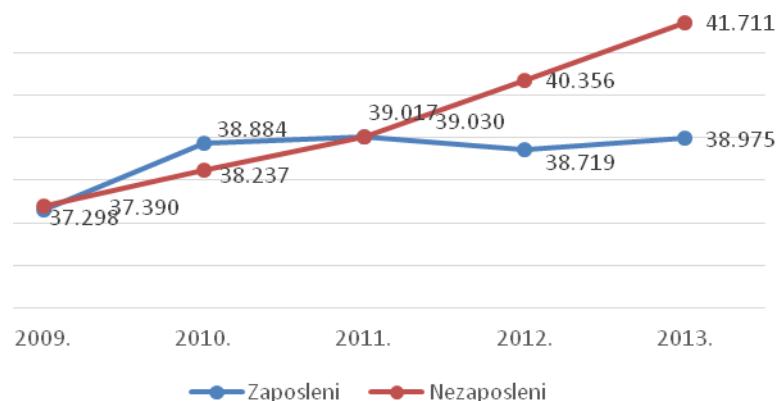
1.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Stopa zaposlenosti na području Kantona 1991. godine, u odnosu na broj ukupnoga stanovništva, bila je 20,5 %, dok je zabilježena stopa zaposlenosti u 2013. godini bila 15,4 %, što upozorava na to da stopa zaposlenosti još uvek nije dostigla razinu iz 1991. godine. U Kantonu je broj zaposlenika u 2013. godini 38.975, što je, u odnosu na prethodnu godinu, više za 256 zaposlenika ili za 0,7 %. Broj zaposlenika u Kantonu sudjeluje u ukupnom broju zaposlenika u Federaciji s 8,9 %. Najveći broj zaposlenika u 2013. godini u Kantonu bio je u prerađivačkoj industriji, odnosno 10.110 zaposlenika (25,94 %), slijede: trgovina sa 8.317 zaposlenika (21,34%), školstvo s 3.773 (9,68%), zdravstvena skrb i socijalni rad s 2.940 (7,54%) i javna uprava s 2.931 zaposlenikom (9,52%).

Ukupni broj registriranih nezaposlenih osoba na području Kantona u razdoblju 2010. – 2013. godine neprekidno se povećavao, te je na kraju 2013. godine dostigao broj od 41.711 nezaposlenih osoba, što je više za 3,4 % u odnosu na prethodnu godinu. Najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu imaju općine Travnik, 19,49 %, i Bugojno, 14,26 %, a najmanji udio ima općina Dobretići, 0,27%. Ukupni

broj nezaposlenih u Kantonu sudjeluje u ukupnom broju nezaposlenih u Federaciji s 10,6 %. Od ukupnoga broja nezaposlenih osoba u Kantonu u 2013. godini najzastupljenije su osobe s KV stručnom spremom ili 38,06 %, NKV stručnom spremom ili 31,81 % i SSS stručnom spremom ili 22,48 %. Stupanj nezaposlenosti u Kantonu u 2013. godini povećan je za 9,09 % u odnosu na stanje iz 2010. godine, dok je povećanje stupnja nezaposlenosti u Federaciji u istom razdoblju bilo manje (7,40 %).

Graf 1. Zaposlene i nezaposlene osobe u Kantonu Središnja Bosna u razdoblju 2009. – 2013.

U razdoblju 2009. – 2013. godine iznos prosječne netoplaće u Kantonu bio je u stalnom porastu, te je prosječna netoplaća u 2013. godini povećana za 7,24 % u odnosu na 2009. godinu, ali je ipak manja od prosječne plaće Federacije (835,00 KM) u 2013. godini, za 137,00 KM.

Koncem 2013. godine ukupni broj umirovljenika na području Kantona bio je veći za 0,5 % u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 36.998 ili 9,5 % ukupnoga broja umirovljenika u Federaciji. Ukupni broj umirovljenika koncem 2013. godine na području Kantona iznosio je 14,6 % ukupnoga broja stanovnika Kantona.

Pregled razvojnih perspektiva na tržištu rada Kantona

Tablica 12. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive tržišta rada

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje broja zaposlenih i povećanje broja nezaposlenih osoba u Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati potporu i povećati izdvajanja za potporu zapošljavanju (poticaji, subvencije, obuke i sl.) Promocija i poticanje samozapošljavanja, osobito u sektoru poljoprivrede, poticanje poduzetničkoga duha mladeži itd.
<ul style="list-style-type: none"> Visok udio niskoobrazovane radne snage (KV i NKV) u ukupnom broju nezaposlenih osoba 	<ul style="list-style-type: none"> Razviti i implementirati programe jačanja kvalifikacija i stručnog osposobljavanja niskoobrazovane radne snage
<ul style="list-style-type: none"> Trend rasta broja nezaposlenih žena i mladih osoba 	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati projekte zapošljavanja i samozapošljavanja žena i mladih osoba
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljne usklađenosti programa obrazovnih institucija i potreba tržišta rada te pojava deficitarnih zanimanja 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti usklađenost programa obrazovnih institucija s potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih modula/zanimanja u škole te ukidanje (ili privremeno ukidanje) obrazovnih

	ciklusa za struke u kojima je očita hiperprodukcija kadra koje tržište rada nije u stanju apsorbirati
<ul style="list-style-type: none"> Prisutnost rada na crno i nedovoljna koordinacija institucija u vođenju evidencije i sprječavanju rada na crno 	<ul style="list-style-type: none"> Intenzivirati inspekcijski nadzor na tržištu rada i suradnju institucija za evidenciju i provođenje mjera sprječavanja rada na crno Poticati poslodavce na prijavljivanje radnika, kroz subvencije za doprinose i smanjenje doprinsa
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna suradnja službi za zapošljavanje i gospodarskog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati suradnju službi za zapošljavanje, obrazovnih institucija i gospodarskog sektora

1.1.5. Društvene djelatnosti

Obrazovanje

Mjerodavnost za obrazovanje u Federaciji imaju kantonalna ministarstva obrazovanja, što je uređeno odgovarajućim kantonalnim zakonima i drugim propisima. Obrazovanje u Kantonu ustrojeno je na četiri razine: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Na području Kantona predškolsko obrazovanje odvija se u 16 ustanova, od čega je 8 javnih i 8 privatnih. Ukupni broj djece koja pohađaju predškolske obrazovne ustanove u Kantonu u 2013. godini iznosio je 793, a povećan je, u odnosu na 2010. godinu, za 7 %. U istom razdoblju ukupni broj odgojitelja povećan je za 5,8 %, a u 2013. godini iznosio je 55. Osnivač predškolske ustanove utvrđuje visinu naknade koju plaćaju korisnici usluga, a naknada koju korisnici plaćaju iznosi, u javnim predškolskim institucijama (uz subvenciju osnivača), od 120,00 KM do 220,00 KM, dok u privatnim predškolskim institucijama naknada za cijelodnevni boravak djeteta u predškolskoj ustanovi iznosi od 150,00 KM do 250,00 KM.

Tijekom 2013. godine na području Kantona nalazile su se 52 središnje osnovne škole, s ukupno 84 područnih škola. Osim njih, postoje i četiri osnovne glazbene škole. Ukupni broj učenika koji pohađaju osnovne škole u Kantonu u školskoj godini 2012./2013. iznosio je 24.560, a smanjen je, u odnosu na školsku godinu 2009./2010. za 14,7 %. Ukupni broj nastavnoga osoblja u osnovnim školama je u školskoj godini 2011./2012. iznosio 1.680, a povećan je, u odnosu na školsku godinu 2008./2009. za 4,7 %. Sredstva za financiranje osnovnih škola kojima je Kanton osnivač osiguravaju se iz Proračuna Kantona Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: Proračun Kantona).

U 2013. godini na području Kantona nalazilo se 25 ustanova za srednje obrazovanje. S obzirom na vrste srednjih škola, u Kantonu postoje opće škole: gimnazije, umjetničke i vjerska škola; tehničke i srodne škole te strukovne (obrtničke) škole. Ukupni broj učenika koji pohađaju srednje škole u Kantonu u školskoj godini 2011./2012. iznosio je 12.185, a smanjen je, u odnosu na školsku godinu 2008./2009., za 14,6 %. Ukupni broj nastavnoga osoblja u srednjim školama u školskoj godini 2011./2012. iznosio je 1.680, a povećan je, u odnosu na 2009. godinu, za 1,8 %. Postojeća zakonska legislativa za srednje obrazovanje nije u potpunosti uskladjena s okvirnim zakonima, te je u procesu donošenje novih propisa koji će biti osvremenjeni i usklađeni s propisima višega ranga.

Visokoškolske ustanove su se 2006. godine, prema postojećoj legislativi, registrirale kao samostalni pravni subjekti, da bi se u drugoj fazi, 2007. godine, kada je donesen Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, objedinile i registrirale kao integrirana sveučilišta, sa ustrojstvenim jedinicama. Na području Kantona djeluju četiri privatna sveučilišta, jedna privatna visoka škola, te istureni odjeli jednog javnog sveučilišta sa 6.000 studenata. Obrazovanje i znanost ključne su prepostavke razvoja gospodarstva i ukupnoga društva, temelj za prosperitet i napredak pojedinca i zajednice, te je primarni cilj Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona dostupnost

obrazovanja svima, i to pod jednakim uvjetima, te poticanje uvođenja studijskih programa i studiranja za deficitarna zanimanja.

Kultura

Na području Kantona u 2013. godini djelovalo je 20 kulturnih institucija. Najviše kulturnih institucija nalazi se na području općine Travnik. U Kantonu se nalaze 3 kazališta, u kojima su u 2013. godini održane 54 predstave s 11.350 posjetitelja. Kada su u pitanju kina, na području Kantona ih službeno ima 2, a ukupni broj održanih projekcija u 2012. godini je 39 s 2.466 posjetitelja. Ukupni broj zaposlenika u kazalištima i kinima je u posljednjih pet godina imao trend rasta, a u 2013. godini broj zaposlenika je iznosio 168.

Ukupni broj televizijskih kuća je 3 s 36 zaposlenika, a radiopostaja je 7 s 49 zaposlenika.

Evidentno je da ustanove za kulturu trebaju značajnu potporu iz kantonalnoga Proračuna i općinskih proračuna, a ukupna izdvajanja iz kantonalnoga Proračuna u posljednje 3 godine (2011. – 2013. godine) imala su trend smanjenja, u 2013. godini iznosila su 54.600,00 KM i smanjena su za 28 % u odnosu na 2011. godinu.

Socijalna skrb

Socijalna skrb na području Kantona provodi se preko centara za socijalni rad, čiji su osnivači općine u Kantonu koje financiraju njihov rad. Jedan od bitnih nedostataka sustava socijalne skrbi jest činjenica da ne postoji sustav praćenja kvalitete sustava socijalne skrbi. Pojedina socijalna prava financiraju se iz kantonalnoga Proračuna utvrđenog za kantonalno Ministarstvo zdravstva i socijalne politike i Proračuna Federacije Bosne i Hercegovine utvrđenog za Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Broj centara za socijalni rad nije se mijenjao posljednjih nekoliko godina, pa svaka općina ima po jedan centar za socijalni rad ili službu za socijalni rad (ukupno 8 centara i 4 službe za socijalni rad). Najveći broj korisnika socijalne pomoći u Kantonu pripadaju kategorijama koje primaju dječji dodatak, stalnu novčanu pomoć, jednokratnu novčanu pomoć itd. U razdoblju od 2010. do 2013. godine, broj djece bez roditeljske skrbi smanjio se s 296 na 183 djece, dok je broj odgojno zanemarene i zapuštene djece smanjen s 464 na 357. U navedenome razdoblju porastao je broj djece čiji je razvoj ometan obiteljskim problemima s 970 u 2010. godini na 1.231 u 2013. godini.

Broj odraslih osoba s društveno negativnim ponašanjem smanjio se s 648 u 2010. godini na 384 u 2013. godini. U razdoblju od 2009. do 2013. godine evidentno je smanjenje broja korisnika, kao i broja ostvarivanih prava civilnih žrtava rata. Tijekom 2009. godine 947 civilnih žrtava rata ostvarivalo je 1.150 prava, dok je u 2013. godini 910 civilnih žrtava rata ostvarivalo 1.095 prava. Evidentno je i smanjenje broja korisnika prava osoba s neratnim invaliditetom. U 2010. godini 8.048 osoba s invaliditetom ostvarivalo je 17.360 prava, dok je u 2013. godini 7.700 osoba s invaliditetom ostvarivalo 16.633 prava.

Zdravstvo

Zdravstvene usluge na području Kantona obuhvaćaju primarnu, specijalističko-konzilijarnu i bolničku (sekundarnu) zdravstvenu zaštitu. Primarna zdravstvena zaštita pruža se u okviru javnih ustanova dom zdravlja te u privatnim ordinacijama i privatnim zdravstvenim institucijama (poliklinikama određenoga tipa). U Kantonu egzistira 11 domova zdravlja sa 137 područnih ambulanti i 54 tima obiteljske medicine. Također, na području Kantona postoji 5 bolnica (JU Bolnica, Travnik, Hrvatska bolnica „Dr. fra. Mato Nikolić“, Opća bolnica, Jajce, Bolnica za plućne bolesti i tuberkulozu, JU Bolnica, Bugojno). U okviru

zdravstvenih institucija primarne i bolničke zdravstvene zaštite, osiguranici Kantona mogu dobiti zdravstvene usluge dijagnostike, liječenja, usluge konzilijarno-specijalističke zdravstvene zaštite, zdravstvene usluge bolničkoga liječenja i ostale zdravstvene usluge primarne i sekundarne razine. Opremljenost bolnica na području Kantona nije usklađena sa standardima Europske unije. Financijske poteškoće uzrok su nedovoljne materijalno-tehničke opremljenosti većine domova zdravlja i područnih ambulantnih obiteljskih medicine, nedovoljnog broja educiranih zdravstvenih djelatnika i česte fluktuacije liječnika. Broj kreveta i opremljenost ustanova zdravstvene zaštite ne zadovoljava potrebe. Trenutačni kapacitet bolnica je 791 krevet. Broj stanovnika po jednom doktoru medicine je 827.

Na području Kantona egzistira i Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: kantonalni Zavod za javno zdravstvo) kao zdravstvena ustanova kantonalne razine, s mjerodavnostima utvrđenim zakonom (između ostalih, praćenje, ocjena i analiza zdravstvenoga stanja stanovništva, ustrojstvo i rad zdravstvenih ustanova, promocija zdravlja i zdravstvenoga odgoja, provedba mjera higijensko-epidemiološke zaštite, sudjelovanje u provedbi mjera za sprječavanje, rano otkrivanje i suzbijanje kroničnih masovnih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti, itd.).

U 2013. godini u Kantonu je bilo 216.340 zdravstveno osiguranih osoba, što je 85 % od ukupne populacije Kantona.

Sigurnost građana

Broj kaznenih djela u Kantonu u stalnome je porastu, tako da je u razdoblju 2007. – 2013. godine porastao za 25 % (s 1.887 na 2.359). Broj prijavljenih počinitelja također je porastao, s 1.651 na 1.806. Na drugoj strani, broj rasvjetljenih kaznenih djela u padu je, tako da je sa 63 % u 2007. godini pao na 56 % u 2013. godini. Također je u porastu broj maloljetnih počinitelja, pa je sa 146 maloljetnih počinitelja u 2007. godini došlo do 219 u 2013. godini. Broj prekršaja nakon 2007. godine porastao je sa 1.300 na 1.597 u 2010. godini, da bi ponovno pao na 1.303 u 2013. godini.

Pregled razvojnih perspektiva u društvenim djelatnostima Kantona

Tablica 13. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive društvenih djelatnosti u Kantonu

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Neriješen pravni status pet bolnica na području Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> Prihvati pravni akt koji će regulirati status pet bolnica na području Kantona
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljni materijalni i kadrovski kapaciteti bolnica u Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijati mјere koje će osigurati uštede u proračunu za nabavu nedostajućih materijalnih sredstava i zapošljavanje novih kadrova
<ul style="list-style-type: none"> Neusklađenost zakonske regulative iz oblasti obrazovanja s reformskim procesima 	<ul style="list-style-type: none"> Usklađivanje postojeće zakonske regulative s regulativom Europske unije u oblasti obrazovanja
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava s potrebama na tržištu rada 	<ul style="list-style-type: none"> Raditi na unapređenju obrazovnoga sustava kroz zajedničke projekte s gospodarskim i drugim relevantnim sektorima
<ul style="list-style-type: none"> Velika stopa kriminala 	<ul style="list-style-type: none"> Pripremiti set preventivnih mјera koje trebaju spriječiti daljnju ekspanziju kriminala i uspostave trenda njegova opadanja

1.1.6. Javna infrastruktura

Prometna infrastruktura

Prema svom geografskom položaju Kanton predstavlja važno raskrižje bosanskohercegovačkih, pa i europskih cesta. Kanton ima dosta visoku razinu kategorizirane cestovne mreže. Obuhvaća gornje dijelove triju odvojenih slijova rijeka Vrbas, Fojnica i Lašva. Gustoća cestovne mreže na području Kantona iznosi 65,53/100 km², što je iznad prosjeka Bosne i Hercegovine. Nedostatak željezničke infrastrukture ogleda se u činjenici da ona nije umrežena u postojeću mrežu željezničkih prometnica, što je ograničavajući činitelj gospodarskom razvoju Kantona. Stupanj asfaltiranosti ukupne cestovne mreže (magistralne i regionalne ceste te lokalne ceste i putovi) Kantona je oko 67,7 %.

Jedan od osnovnih preduvjeta za razvoj Kantona je razvoj prometne infrastrukture. Prometni sustav mora svrhovito, razvojno i ekonomski, povezati sva područja Kantona s Federacijom i ostatom Bosne i Hercegovine, spojiti Kanton s regionalnim tranzitnim koridorima, te pružati dobre uvjete za djelotvoran i siguran prijevoz ljudi, roba i dobara.

Energetska infrastruktura

Na području Kantona električna energija proizvodi se u dvjema hidroelektranama: Jajce na rijeci Plivi, instalirane snage 2 x 24 MW, i Jajce II, na rijeci Vrbas, instalirane snage 3 x 10 MW. Osim navedenoga, postoje i 24 mini hidroelektrane, a Kanton prednjači u Federaciji po broju izdanih koncesija za izgradnju rad mini hidroelektrana. Kanton ne posjeduje nijednu termoelektranu (TE). Do 2013. godine u Kantonu je dodijeljeno i 20 koncesija za iskorištavanje vjetroenergije za proizvodnju električne energije na platou planine Vlašić.

Plin

Koncem 2013. godine završena je izgradnja plinovoda od Perinog hana do Travnika, s odvojcima za Busovaču i Novi Travnik, u dužini od oko 40 km. Tim plinovodom previđena je plinifikacija četiriju općina u Kantonu, i to: Busovača, Vitez, Travnik i Novi Travnik. Do 2025. godine predviđena je izgradnja distributivne mreže i intenzivno priključivanje korisnika na plinsku mrežu⁴. Također je završena izgradnja plinovoda Visoko – Brnjaci, u dužini od 18,5 km. Brnjaci su čvorишno mjesto na kojem se nalazi regulacijska i mjerna stanica, odakle plinovod nastavlja prema Kreševu, u dužini od 17 km, i dalje prema Kiseljaku i Fojnici, u dužini od 22 km.

Pregled razvojnih perspektiva u području prometa i elektroenergetske infrastrukture Kantona

Tablica 14. Razvojni problemi/potencijali i razvojne perspektive u području prometa i elektroenergetske infrastrukture Kantona

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
• Nedovoljno i neredovito održavani cestovni pravci	• Uspostaviti i provoditi sustav redovitog i kvalitetnog održavanja cestovnih pravaca
• Nedovoljna signalizacija uličnih gradskih mreža	• Poboljšati signalizaciju uličnih gradskih mreža
• Manjak zaobilaznih cestovnih pravaca i preopterećenost gradskih prometnica	• Izraditi planove rasterećenja gradske prometne mreže i izgradnje zaobilaznih cestovnih pravaca
• Nezadovoljavajuća razina sigurnosti u cestovnom prometu	• Unaprijediti sigurnost u cestovnom prometu

⁴ Studije ekonomske opravdanosti dodjele koncesija za općine Busovača, Vitez, Travnik i Novi Travnik, Institut za gasnu tehniku, Sarajevo.

<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razvijen biciklistički promet 	<ul style="list-style-type: none"> Jačati ulaganja u izgradnju biciklističkih staza i promociju biciklističkoga prometa
<ul style="list-style-type: none"> Većina sustava daljinskog grijanja u dosta je lošem stanju, neodržavana i zastarjela, te je potrebna njihova značajna modernizacija 	<ul style="list-style-type: none"> Planirati i jačati ulaganja u rekonstrukciju sustava daljinskog grijanja
<ul style="list-style-type: none"> Loše i nesigurne cestovne komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> Izraditi planove rasterećenja gradske prometne mreže i izgradnje zaobilaznih cestovnih pravaca na lokalnim razinama
<ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje ili dotrajalost vodovodne i kanalizacijske mreže 	<ul style="list-style-type: none"> Sustavno provoditi sanaciju vodovodne i kanalizacijske mreže te izgradnju (tamo gdje ne postoji) vodovodne i kanalizacijske mreže (strategije razvoja pojedinih općina)
<ul style="list-style-type: none"> Dotrajalost i preopterećenost elektroenergetske mreže 	<ul style="list-style-type: none"> Planirati i jačati ulaganja u rekonstrukciju elektroenergetske mreže

1.1.7. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura

Sustav kontinuiranoga i sustavnoga praćenja stanja pojedinih okolišnih sastavnica u Bosni i Hercegovini obavlja se samo u pojedinim većim centrima, i to prema različitim metodama. Na području Kantona nije uspostavljen sustav kontinuiranoga i sustavnoga praćenja okolišnih sastavnica. Mjerena se obavlaju selektivno i ne provode kontinuirano, a metodologija mjerena i praćenja nije usklađena s metodologijom Europskoga ureda za statistiku, tako da je uspoređivanje i uporaba tako dobivenih podataka ograničena i otežana. Mjerne stanice za praćenje kvalitete zraka na području Kantona ne postoje, tako da ne postoje ni pouzdani pokazatelji kvalitete te sastavnice okoliša. Na području svake općine definirane su i uspostavljene općinske zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, dok se mjere zaštite kvalitete površinskih i podzemnih voda uglavnom ne provode, kao ni kontinuirana mjerena, tako da ne postoje ni pouzdani pokazatelji njihove kvalitete. Slično stanje je s podatcima koji se odnose na kvalitetu tla. Ocjena kvalitete sastavnica okoliša uglavnom se donosi na temelju procjena.

Zrak

Egzaktnih pokazatelja o koncentraciji onečišćujućih tvari u zraku na području Kantona nema jer nisu uspostavljene mjerne stanice za kontinuirano praćenje kvalitete zraka. Najveći onečišćivači zraka iz stacionarnih izvora su pojedinačna ložišta u kućanstvima koja onečišćuju zrak tijekom zimskih mjeseci izgaranjem pogonskih goriva drva i ugljena. Od mobilnih linijskih izvora onečišćenja zraka najzastupljenije su emisije onečišćujućih tvari iz motora velikoga broja motornih vozila. Također se dio energije koji je neophodan da bi se odvijala prerađivačka proizvodnja emitira u okolinu (zrak) i onečišćuje ju (kao toplinska energija, različite vrste štetnih plinova, isparljive organske tvari, opasne tvari (metanol, formaldehid) i sl., te prašina).

Onečišćenost zraka posljedica je i emitiranja različitih vrsta lebdeće prašine, ugljene prašine, dimnih i ispušnih plinova koji potječu sa nezaštićenih površina rudnika i kamenoloma te od separacija, ispušnih plinova mehanizacije, raznošenja prašine s transportnoga sustava, odlagališta itd. Iz pogona metalne industrije emitiraju se sitne metalne čestice, promjera samo dio milimetra (izvori uključuju većinu vrsta izgaranja i određene industrijske procese), zatim isparljivi organski spojevi, oksidi (NO_x , SO_2), amonijak (NH_3), teški metali, benzen itd.

Upravljanje vodama

S prosječno raspoloživim vodama od 22,3 l/s po km² Kanton ima veće vodno bogatstvo od prosječnog vodnog bogatstva Bosne i Hercegovine u slivu rijeke Save (18 l/s po km²).

Sustav vodoopskrbe i kanalizacijske mreže dotrajao je i samo je djelomično obnovljen i rekonstruiran. Područje Kantona nije izrazito ugroženo poplavama, one su manjeg intenziteta i uglavnom su uzrokovane dugotrajnim padalinama, podzemnim vodama, sječom šume, bespravnom gradnjom, zauzimanjem vodnoga pojasa i sporim prijmom vode u korito rijeka Vrbas, Lašva, Fojnica i njihovih pritoka.

Na području općina Kantona ne postoje izgrađeni decentralizirani sustavi upravljanja otpadnim vodama primjenom bioloških i ekološki prihvatljivih metoda.

Kanalizacijski sustav uglavnom obuhvaća samo urbane gradske dijelove, a pročišćavanje otpadnih voda ne provodi se, pa se one izravno ispuštaju u vodotoke. Otpadne vode iz industrije sadrže neorganske primjese sa specifičnim toksičnim osobinama (soli, baze, kiseline, teški metali, metalni oksidi i hidroksidi, vodik sulfid i sl.), zatim suspendirane čestice, rastvorene organske i neorganske tvari, ostatke sredstava za čišćenje i dezinfekciju, boje, kao i škrobni lijepak i druge tvari koje izazivaju povećanu onečišćenost površinskih i podzemnih voda.

Upravljanje otpadom

U sektoru upravljanja otpadom postignuta je najveća usklađenost zakonodavstva Federacije s pravnim naslijeđem Europske unije. Na federalnoj razini način upravljanja otpadom definiran je Zakonom o upravljanju otpadom, koji je donesen 2003. godine, a izmijenjen je i dopunjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom iz 2009. godine. Na razini Kantona nije donesen Zakon o upravljanju otpadom, tako da se za tu oblast uporabljuje federalni propis. Zakon o komunalnim djelatnostima Kantona⁵ donesen je 2013. godine.

Na temelju prikupljenih podataka općina u Kantonu došlo se do podatka od 263 kg/st./god. odnosno 0,72 kg/st./god. Prosječna pokrivenost stanovništva u Kantonu organiziranim prikupljanjem i odvozom otpada na području Kantona približno je 62 %, a udaljeni ruralni dijelovi uglavnom nisu pokriveni organiziranim skupljanjem otpada. Trenutačno na području Kantona ne postoji nijedno regionalno odlagalište, a najbliže regionalno odlagalište na koje se odvozi otpad je Mošćanica, kod Zenice. Ako izuzmemo općinu Dobretići, ostalih jedanaest općina na području Kantona ima svoje lokalno odlagalište. Prema podatcima općina, ustanovljeno je da na području Kantona postoje 473 evidentirane lokacije divljih odlagališta otpada.

Buka

Mjerenja buke ne provode se kontinuirano, niti se provode za sve izvore buke, pa ne postoje egzaktni podatci o izvorima i razini buke. Prema procjeni, najznačajniji uzročnici buke su cestovna motorna vozila, te kamenolomi i rudnici ugljena.

Zaštićeni dijelovi prirode

Zaštićenim prirodnim područjima ne upravlja se sukladno znanstvenim ekološkim praksama. Spomenici prirode, kao što su pećine, jame i jezera, nedovoljno su istraženi na području Kantona. Sabor Kantona Središnja Bosna zasad je prihvatio Zakon o proglašenju Prokoškoga jezera spomenikom prirode⁶.

⁵ Zakon o komunalnim djelatnostima (*Službene novine Kantona Središnja Bosna*, broj 13/13)

⁶ Zakon o proglašenju Prokoškoga jezera spomenikom prirode (*Službene novine Kantona Središnja Bosna*, broj 12/05)

Šume

Upravljanje državnim šumama, primjereno odredbama važećeg Zakona o šumama (*Službene novine Kantona Središnja Bosna*, broj: 5/14 i 12/15), u mjerodavnosti je Vlade Kantona, koja je osnovala, u sastavu resornoga ministarstva, Kantonalnu upravu za šumarstvo, kojoj su povjereni u mjerodavnost upravljišta radi očuvanja i unapređenja trajnosti upravljanja šumama. Istodobno sa osnivanjem Kantonalne uprave za šumarstvo, osnovano je i kantonalno Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“ / Šumskoprivredno društvo „Srednjobosanske šume“ / Шумскопривредно друштво „Средњобосанске шуме“, društvo s ograničenom odgovornosti (u dalnjem tekstu: Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“) kojemu su povjereni poslovi upravljanja državnim šumama na području Kantona.

Na području Kantona državnim šumama gospodari kantonalno poduzeće Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“, d. o. o., Donji Vakuf, koje gospodari na četirima šumskogospodarskim područjima. Za ŠPP „Lašvansko“, „Gornjevrbasko“ i „Srednjevrbasko“ izrađene su i prihvaćene šumskogospodarske osnove, a za ŠPP „Fojničko“ osnova istječe 2016. godine, odnosno u tijeku su pripremne aktivnosti za izradbu nove šumskogospodarske osnove.

Planirani opseg sječa na godišnjoj razini je cca 20 % manje od etatnih mogućnosti.

Zaštita zemljišta

Zemljište u Kantonu, a osobito poljoprivredno zemljište, ugroženo je nekontroliranom urbanizacijom, kao i povećanim zahtjevima za promjenom namjene zemljišta, koja prati gospodarski razvoj društva. Udio zemljišta sa srednjom i visokom razinom sadržaja teških metala, s tim da se Co i Cd ne pojavljuju kao bitni onečišćivači (drugi postotak predstavlja postotak zemljišta koja imaju visoku razinu onečišćenja): KSB – Pb (0 %), Cu (88 %, 2 %), Zn (78 %, 0 %), Mn (56 %, 44 %).

Značajan je dio zemljišnih površina (od 151.794 m²) Kantona neuporabiv jer je označen kao potencijalno minirano područje. Prema podatcima Kantonalne uprave za civilnu zaštitu Kantona Središnja Bosna, u razdoblju od 2007. do 2013. godine stanje je prikazano u Tablici 15.

Tablica 15. Zemljište kontaminirano minama

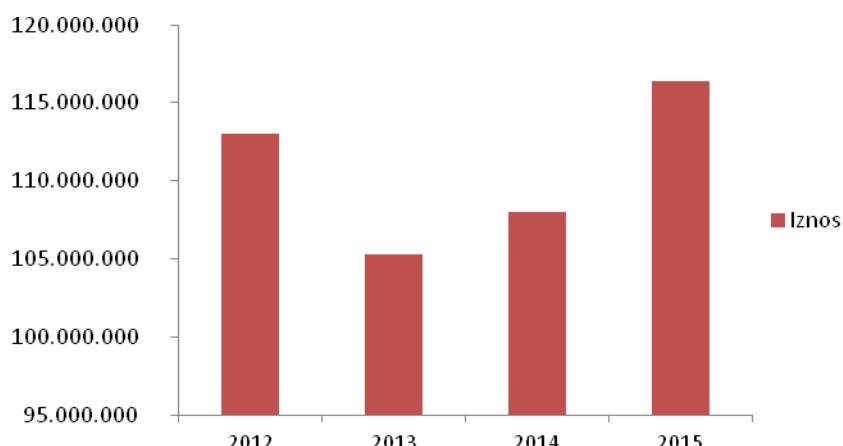
KATEGORIJA	Površina (m ²)	Ukupna površina u postotku
I. lokaliteti koji su u svakodnevnoj civilnoj uporabi, lokacije repatrijacije izbjeglica i raseljenih osoba te lokacije za obnovu i rekonstrukciju infrastrukture i ekonomije	28.563.072	18,82
II. lokaliteti koji su povremeno u uporabi ili su u kontakt-zoni s lokacijom iz I. kategorije, ekonomski resursi	45.333.501	29,87
III. periferni lokaliteti	77.924.476	51,34
Ukupno	151.794.049	100

1.1.8. Analiza proračuna

U 2013. godini procjena BDP-a po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Federaciji iznosila je 7.188 KM, dok je u Kantonu iznosila 5.044 KM ili 70,2 % od prosjeka Federacije te godine.

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenoga računa za Kanton u iznosu od 105.300.000,00 KM u 2013. godini značajan je pad od 6,8 % u odnosu na 2012. godinu. Tijekom 2014. godine došlo je do porasta prihoda za 2,3 %, a pozitivan trend planiran je za 2015. godinu u iznosu od 116.400.000,00 KM, što je za 8.400.000,00 KM ili 7,8 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Graf 2. Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenoga računa

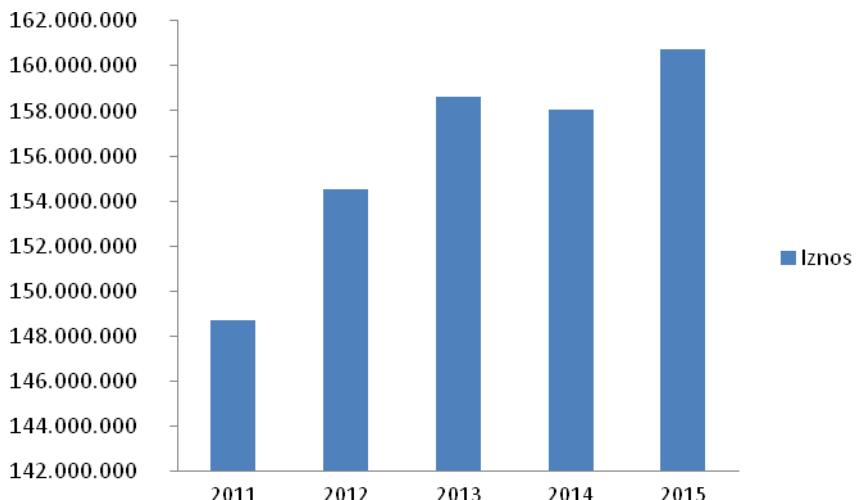
Porez na dobit poduzeća, osim banaka i drugih finansijskih organizacija, u cijelosti je prihod Kantona. Ostvareni prihodi Kantona na osnovi toga poreza za 2014. godinu iznosili su 7.600.000,00 KM, što je povećanje prihoda od 3,1 % u odnosu na 2013. godinu. Očekivani prihod poreza na dobit u 2015. godini planiran je u iznosu od 7.600.000,00 KM, što je za 20.000,00 KM ili 0,3 % više u odnosu na iznos u Izmjenama Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2014. godinu (*Službene novine Kantona Središnja Bosna*, broj 3/15). Prihod od poreza na dobit u 2015. godini planiran je u iznosu od 11.100.000,00 KM, što je za 1.200.000,00 KM ili 11,9 % više u odnosu na iznos u Izmjenama Proračuna Kantona za 2014. godinu.

Ostvarena razina prihoda na osnovi poreza na dobit u 2013. godini iznosila je 9.300.000,00 KM. U 2014. godini ti su prihodi iznosili 10.000.000,00 KM, dok je plan za 2015. godinu 11.100.000,00 KM.

U 2015. godini neporezni prihodi planirani su u iznosu od 16.400.000,00 KM, što je za 1.800.000,00 KM ili 12,3 % više u odnosu na Izmjene Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2014. godinu. Neporezni prihodi obuhvaćaju prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine, prihode od pozitivnih tečajnih razlika, naknade i prihode od pružanja javnih usluga i novčane kazne (neporezne prirode). U Prijedlogu Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2015. godinu prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine te prihodi od pozitivnih tečajnih razlika planirani su u iznosu od 1.200.000,00 KM, što je povećanje od 400.000,00 KM ili 48,1 % u odnosu na 2014. godinu.

Ukupni rashodi i izdatci u Prijedlogu Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2015. godinu iznose 168.224.847,00 KM, što je povećanje za 5.879.971,00 KM ili 3,6 % u odnosu na Izmjene Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2014. godinu.

Graf 3. Ukupni rashodi i izdatci za Kanton s jedinstvenoga računa

Kao i prethodnih godina, tijekom 2014. godine fiskalna politika Vlade Kantona bila je orijentirana na aktivnosti koje će pridonijeti ekonomskom i socijalnom jačanju Kantona. U tom kontekstu nastavlja se implementacija strategije za ublažavanje efekata globalne ekonomske i finansijske krize u vidu ograničavanja proračunske potrošnje tijekom godine, kao i sljedeće, 2015. godine, kroz oštре mjere štednje u svim segmentima javne potrošnje.

Dug Kantona i općina

Zbog postojećih socijalnih i administrativnih pritisaka na Proračun Kantona, koji je daleko od razvojnoga proračuna, a također u nedostatku korištenja fondova Europske unije i drugih međunarodnih fondova, Kanton za razvojne projekte najviše se koristi kreditnim sredstvima. Kanton se još od 2009. godine zadužio u okviru *stand-by* aranžmana s MMF-om, kao potpora Proračunu Kantona radi ublažavanja učinaka svjetske ekonomske krize i rješavanja fiskalnoga rebalansa. Kredit na temelju prijenosa kreditnih sredstava prema III. *stand by* aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine iznosi 6.000.000,00 KM, uz rok otplate od 5 godina, odgođeno plaćanje, tzv. *grace razdoblje*, od 3 godine (uračunato u rok otplate, počevši od dana označivanja svake tranše) uz promjenjivu kamatnu stopu (određuje je MMF za SDR, a na dan zaduživanja ona je iznosila 1,45 % godišnje). Kanton se u 2014. godini zadužio u iznosu od 10.000.000,00 KM za saniranje deficit-a, kod konzorcija Intesa SanPaolo banke i UniCredit Bank, uz kamatnu stopu 6,5 % + šestomjesečni EURIBOR60 fluktuirajući, na godišnjoj razini, s rokom otplate od 84 mjeseca, uz odgođeno plaćanje, tzv. *grace razdoblje*, od 12 mjeseci i naknadu za obradu kredita od 0,75 % od iznosa kredita, jednokratno.

Ugovor o kreditnom zaduženju Kantona s Federacijom iz sredstava dodatnog financiranja, prema IV. *stand by* aranžmanu MMF-a, potpisani je 20. listopada 2014. godine. Kredit, u iznosu od 3.816.000,00 KM, služi kao potpora Proračunu Kantona, s rokom otplate od 5 godina, odgođenim plaćanjem, tzv. *grace razdobljem*, od 3 godine i kamatnom stopom od 1,08 % na godišnjoj razini. Ukupni dug Kantona na dan 31. prosinca 2014. godine iznosio je 65.120.000,00 KM, od čega iznos od 22.430.000,00 KM odnosi se na postojeće kredite (MMF-a/Federacije – Prijenos kreditnih sredstava prema III. *stand by* aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine, Konzorcija Intesa SanPaolo banke i UniCredit Bank i Prijenos kreditnih sredstava prema IV. *stand by* aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine), a

42.690.000,00 KM kratkoročne nepodmirene obveze (kratkoročne obveze prema pravnim i fizičkim osobama, obveze za plaće, naknade i doprinose te ostale kratkoročne obveze).

Općine u sastavu Kantona imale su na dan 31. prosinca 2014. godine ukupne obveze u iznosu od 37.320.000,00 KM, od čega se na dugoročne obveze (kredite, zajmove i ostale dugoročne obveze) odnosi 14.120.000,00 KM, a 23.190.000,00 KM na kratkoročne obveze.

Tablica 16. daje pregled obveza Kantona prema kreditima.

Tablica 16. Obveze Kantona Središnja Bosna prema kreditima

Godina	MMF 6 mil.		MMF 3,816 mil.		DUGOROČNI KREDIT 10 mil.			UKUPNO			
	Kamata	Anuitet	Kamata	Anuitet	Kamata	Anuitet	Druge uplate (troškovi obrade kredita)	Kamata	Anuitet	Druge uplate (troškovi obrade kredita)	Ukupno
2014.	60.000,00				386.382,02	833.328,00	75.000,00	446.382,02	0,00	75.000,00	521.382,02
2015.	50.000,00	666.666,67	51.000,00		656.027,68	1.666.656,00		778.777,68	1.499.994,67		2.278.772,35
2016.	40.000,00	2.666.666,68	59.500,00		558.357,10	1.666.656,00		690.107,10	4.333.322,68		5.023.429,78
2017.	30.000,00	2.666.666,65	59.000,00	477.000,00	446.590,79	1.666.656,00		579.090,79	4.810.322,65		5.389.413,44
2018.			56.000,00	1.908.000,00	334.930,85	1.666.656,00		390.930,85	3.897.094,00		4.288.024,85
2019.			28.000,00	1.431.000,00	223.488,14	1.666.656,00		251.488,14	3.415.969,00		3.667.457,14
2020.					111.457,02	1.666.656,00		111.457,02	1.980.844,00		2.092.301,02
2021.					13.934,44	833.392,00		13.934,44	1.143.455,00		1.157.389,44
Ukupno	180.000,00	6.000.000,00	253.500,00	3.816.000,00	2.731.168,04	10.000,00	75.000,00	3.262.168,04	21.081.002,00	75.000,00	24.418.170,04

Izvor: Ministarstvo financija Kantona, 2015.

1.2. Pregled unutarnjih i vanjskih faktora

SWOT analiza ključni je okvir za analizu situacije koji omogućuje integraciju drugih metoda, kao što su PESTLE, analiza resursa i rezultata i druge. SWOT analiza koristi se za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti. Na engleskom jeziku „SWOT“ je akronim koji predstavlja ova 4 faktora. Pri izradbi SWOT analize potrebno je nastojati da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na promatranje stvari iz kuta sudionika u strateškom procesu, kao i građana. Dok se socioekonomski analiza uglavnom više bavi kvantitativnim pokazateljima temeljenim na povijesnim činjenicama, SWOT analiza uključuje kvalitativnu ocjenu stanja iz kuta svih relevantnih sudionika uključenih u proces razvoja. „PESTLE“ analiza je alat za analizu vanjskih trendova i pitanja na koje u ovom slučaju Kanton nema utjecaja. „PESTLE“ je akronim koji zapravo može poslužiti kao kontrolni popis tematskih oblasti koje je potrebno razmotriti u sklopu analize. Označuje sljedeće oblasti: političku, ekonomsku, socijalnu, tehnološku, pravnu i okolišnu. Može se iskoristiti kako bi se ustavili vanjski faktori koji su identificirani u okviru sekcije ‘prilike i prijetnje’ u „SWOT“ analizi.

Sljedeća tablica, koja predstavlja SWOT analizu Kantona, nastala je kao rezultat provedenih radionica s članovima Kantonalnoga odbora Kantona iz svih relevantnih sektora. U okviru izradbe Strategije razvoja Kantona, SWOT instrument korišten je za određivanje strateških fokusa, dominantnih i određujućih faktora, unutar i izvan Kantona, za koje postoji vjerojatnoća da će imati značajan utjecaj na ispunjenje vizije razvoja, kao i da proizvedu relevantne strateške smjernice. Dakle, cilj provedene SWOT analize jest povećanje razine raspoloživih informacija s ciljem određivanja trenutačnog stanja i mogućih strateških pravaca.

Tablica 17. SWOT elementi Kantona Središnja Bosna

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geoprometni položaj u Federaciji i Bosni i Hercegovini ➤ Raspoloživost hidropotencijala ➤ Raznovrsnost rudnog bogatstva i minerala ➤ Bogato kulturno-povijesno naslijeđe ➤ Bogatstvo prirodnim resursima (šume, voda, zemljište, planine) ➤ Velika površina raspoloživog neobrađenog zemljišta ➤ Potencijali za razvoj turizma ➤ Potencijal za razvoj športa ➤ Broj i dostupnost bolničkih zdravstvenih usluga ➤ Pružanje specifičnih zdravstvenih usluga (laparoskopija, pulmologija i dr.) ➤ Međuentitetska i međukantonalna uvezanost i suradnja ➤ Sveučilišni kanton ➤ Kvalitetan nastavni kadar ➤ Energetski potencijal i povoljni uvjeti za iskorištavanje obnovljivih izvora energije ➤ Industrijska i trgovačka tradicija ➤ Zakon o javno-privatnom partnerstvu ➤ Razvijen NVO sektor ➤ Velika populacija mladeži na području Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Visoka stopa nezaposlenosti ➤ Veliki postotak radno neaktivnog stanovništva ➤ Zastarjela tehnologija i tehnološki procesi ➤ Nelikvidnost i zaduženost poduzeća ➤ Nedovoljna povezanost javnoga sektora s potrebama privatnoga sektora ➤ Nedovoljan izvoz finalnih proizvoda i negativna vanjskotrgovinska balanca ➤ Otežan pristup finansijskim sredstvima za razvoj projekata i poduzetništva ➤ Nepostojanje željezničke infrastrukture ➤ Baziranje tekstilne i metaloprerađivačke industrije na niskoakumulativnim <i>lohn</i> poslovima ➤ Usitnjenošć posjeda i ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja ➤ Nedovoljno razvijen komorski i obrtnički sustav ➤ Nepostojanje baza podataka o gospodarskim kretanjima ➤ Neusklađena prostorno-planska dokumentacija s trenutačnim stanjem na terenu ➤ Veliki broj nelegalno izgrađenih objekata i nepostojanje zakona o legalizaciji ➤ Nepostojanje jedinstvenih baza podataka o prostoru (GIS) ➤ Nefunkcionalna baza podataka o onečišćivačima ➤ Neriješen problem odlaganja otpada ➤ Komunalne otpadne vode ne pročišćavaju se prije ispuštanja u vodotoke ➤ Inertnost u implementaciji propisa ➤ Nepostojanje materijalnoga propisa koji regulira status 5 bolnica ➤ Nedovoljna opremljenost svih bolnica ➤ Nedovoljna izdvajanja iz Proračuna Kantona i općina za bolnice ➤ Nedostatak bolničkih lijekova ➤ Povećani troškovi Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona Središnja Bosna zbog liječenja pacijenata u drugim kantonima ➤ Sustavna neuvezanost u svim resorima ➤ Nedovoljna informatizacija Kantona ➤ Zakonska regulativa iz oblasti obrazovanja nedostatna i neusklađena s reformskim procesima ➤ Ograničena sredstva Proračuna Kantona i općina za financiranje razvojnih projekata ➤ Nedostatak kapaciteta za pripremu projekata za međunarodne fondove

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Loša prometna infrastruktura regionalnih i lokalnih prometnica ➤ Nedovoljna informatička uvezanost
Lista oblasti	PRIЛИKE	PRIЈETNJE
Političke	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Potpisivanje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom ➤ Potpisivanje CEFTA sporazuma o liberalizaciji trgovine između država članica ➤ Usklađivanje zakonodavstva s pravnom stećevinom Europske unije 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politička nestabilnost u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj upravnih razina vlasti u Bosni i Hercegovini s isprepletenim mjerodavnostima ➤ Nedovoljna zaštita domaće proizvodnje u Bosni i Hercegovini ➤ Zastoj Bosne i Hercegovine u europskim integracijama ➤ Postojeća pravna regulativa koja je na svim razinama upravne vlasti u Bosni i Hercegovini omogućila politički utjecaj na policiju
Ekonomске	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mogućnost korištenja međunarodnim fondovima ➤ Velika potražnja organskih poljoprivrednih proizvoda ➤ Mogućnost širenja industrijskih/poslovnih zona i klastera ➤ Turistički potencijali ➤ Stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj mikropoduzeća i MSP-a ➤ Razvoj drvne industrije i industrije prerađe drva kroz bolju međusobnu povezanost ➤ Multietničnost koja omogućuje međunarodnu suradnju ➤ Otvaranje domova za stare i iznemogle osobe 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Značajan udio sive ekonomije u Bosni i Hercegovini u ukupnim ekonomskim aktivnostima ➤ Niska kupovna moć stanovništva u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj administrativnih procedura u vezi s osnivanjem gospodarskih društava reguliranih propisima na federalnoj razini ➤ Nedovoljno atraktivan poslovni ambijent za investiranje u Bosni i Hercegovini i niska ukupna razina investicija ➤ Fiskalna i parafiskalna opterećenja definirana na višim razinama vlasti
Socijalne i društvene	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Socijalna uključenost ugroženih kategorija stanovništva ➤ Ostvarenje dodatnih prihoda kroz samostalne djelatnosti ➤ Jačanje javnoga i privatnoga interesa za razvoj predškolskog obrazovanja, kao i obrazovanja odraslih osoba ➤ Izražena potreba za boljim međusektorskim uvezivanjem koji se odnosi na obrazovni sustav i potrebe tržišta rada ➤ Donošenje zakonske regulative iz oblasti obrazovanja (predškolskog, osnovnog i srednjeg) koja će potaknuti stvaranje kvalitetnijeg 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nizak prirodni priraštaj i trend kretanja starosne strukture u Bosni i Hercegovini ➤ Odljev stanovništva iz Bosne i Hercegovine ➤ Nizak udio socijalnih izdavanja u ukupnim transferima iz proračuna na svim razinama vlasti

	obrazovanja i njegovu reformu uvažavajući i etničke posebnosti i demografske promjene	
Tehnološke	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uporaba novih tehnologija u proizvodnim procesima ➤ Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedovoljni kapaciteti znanstveno-istraživačkih centara i njihova suradnja s gospodarstvom u Bosni i Hercegovini ➤ Nedovoljna informatička pismenost u Bosni i Hercegovini
Pravne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uspostava pozitivnog poslovnog ambijenta ➤ Donošenje strateško-planskih dokumenata značajnih za razvoj ➤ Usklađivanje legislative s legislativom Europske unije (naročito u područjima uporabe energije, resursa i zaštite okoliša) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nemogućnost provedbe svih mjera ekonomskog razvoja kao posljedica ustavnih mjerodavnosti kantona ➤ Često mijenjanje zakonske regulative u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj zakonskih i podzakonskih akata kao posljedica podjele mjerodavnosti između države, entiteta, kantona i JLS-a ➤ Nedovoljna usklađenost legislative između različitih razina upravne vlasti u Bosni i Hercegovini
Prirodna okolina	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uporaba novih tehnologija koje imaju manji utjecaj na okoliš ➤ Donošenje kantonalnih i lokalnih okolišnih akcijskih planova ➤ Izgradnja sustava upravljanja otpadom sukladno važećem zakonodavstvu i strategiji (donošenje planova, općinskih planova upravljanja otpadom, sanacija odlagališta, uspostava regionalnog odlagališta otpada) ➤ Iskorištavanje obnovljivih izvora energije ➤ Racionalnije korištenje energije kroz implementaciju sustava energetske efikasnosti ➤ Velike količine otpada koje mogu biti iskorištene za proizvodnju energije ili u daljnjoj preradi 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Korištenje zastarjelih tehnologija koje imaju negativan utjecaj na okoliš ➤ Nedosljedna provedba zakonskih mjera iz oblasti zaštite okoliša kao posljedica inertnosti primjene i nedostatka kapaciteta ➤ Nedovoljno izgrađena svijest stanovništva

Osnovne su slabosti koje usporavaju i ograničavaju razvoj Kantona visoka stopa nezaposlenosti, zastarjela tehnologija i tehnološki procesi, otežan pristup finansijskim sredstvima za razvoj poduzetništva, ograničena sredstva financiranja za realiziranje razvojnih projekata, loša prometna infrastruktura, nekonkurentnost tržišta radne snage i neusklađenost sustava obrazovanja s potrebama tržišta rada, nezadovoljavajuća poslovna klima i niska konkurentnost poduzeća, usitnjeno poljoprivrednih posjeda, neriješen problem odlaganja otpada, nepostojanje materijalnoga propisa koji regulira status pet bolnica u Kantona, nedovoljna opremljenost bolnica te zakonska regulativa u oblasti obrazovanja nedovoljna i neusklađena s reformskim procesima.

Vanjski činitelji koji utječu na razvoj Kantona mogu biti ili pokretač ili prepreka razvoju. Aktivnosti za dobivanje kandidatskog statusa za pristupanje Europskoj uniji, usklađivanje domaćih propisa sa zakonodavstvom Europske unije, mogućnost korištenja europskih fondova, mogućnost razvoja organske poljoprivrede, razvoj turizma na prostoru cijele države, multietničnost kao prilika međunarodne suradnje, iskorištavanje obnovljivih izvora energije. Prijetnje za razvoj Kantona su unutarnja politička nestabilnost u Bosni i Hercegovini koja negativno utječe na jačanje i razvoj tržišta, kašnjenje u ispunjavanju obveza iz procesa EU integracija, loš imidž Bosne i Hercegovine u svijetu, veliki broj razina vlasti sa isprepletenim mjerodavnostima, siva ekonomija, visoka stopa doprinosa i poreza prema zakonima definiranim na višoj razini, odljev školovanih kadrova iz Bosne i Hercegovine, neadekvatna raspodjela prihoda na svim razinama vlasti, kompleksna državna struktura i način funkcioniranja.

Kanton posjeduje velike potencijale za nastavak razvoja poljoprivredne i prerađivačke industrije. Bogata industrijska i trgovinska tradicija zajedno s raspoloživim prirodnim resursima pružaju odličnu polaznu osnovu za daljnja ulaganja u tu oblast, što, u konačnici, treba rezultirati novim zapošljavanjem. Na tom putu jedan od najznačajnijih izazova jest svakako neusklađenost obrazovnoga sustava s realnim potrebama tržišta, kao i visoki troškovi zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Stavljanje prirodnih resursa u službu razvoja Kantona, a pri tome vodeći računa o zaštiti okoliša i prirodnih ljepota, predstavlja jednu od najvažnijih prilika koje se pružaju Kantonu. Uzimajući u obzir geoprometni položaj Kantona, kao i utjecaj koji prometna infrastruktura ima na ukupni razvoj gospodarstva, izgradnja i obnova postojeće prometne infrastrukture ostaje jedan od najvažnijih izazova s kojima se suočava Kanton.

1.3. Strateško fokusiranje

Na temelju socioekonomске i SWOT analize postavljena je osnova za definiranje strateških pravaca razvoja Kantona. Strateško fokusiranje temeljeno je na jedinstvenim snagama kojima raspolaže Kanton, kao i ključnim problemima koje u nekoliko sljedećih godina treba riješiti.

Ključne snage Kantona su prirodni resursi (velike rezerve ugljena i drugog rudnog bogatstva i minerala, zemljište, voda i šuma), kao i energetski potencijal i povoljni uvjeti za iskorištavanje hidropotencijala i obnovljivih izvora energije. Osim toga, snage su Kantona i industrijska i trgovачka tradicija, raspoloživa radna snaga, potencijal za razvoj različitih vidova turizma te izgrađena infrastruktura za razvoj turizma. Ključne prilike za razvoj Kantona odnose se na aktivnosti na privlačenju novih investicija u Bosnu i Hercegovinu, mogućnost korištenja međunarodnih fondova za razvoj Bosne i Hercegovine, rast interesa za međuopćinsku i regionalnu suradnju, te programe potpore poljoprivredi, malim i srednjim poduzećima te otvaranje mogućnosti izvoza industrijskih proizvoda. Značajna prilika ogleda se i u primjeni Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini, reformi poslovnog okruženja u Federaciji donošenjem novih zakona o poduzećima te izravnim stranim ulaganjima. Na temelju navedenih snaga i prilika za razvoj Kantona moguće je identificirati prvi strateški fokus Kantona kojim se osigurava **iskorištavanje raspoloživih potencijala u sektorima poljoprivrede i prehrambene industrije te upravljanjem prirodnim resursima i kulturnim naslijeđem u funkciji razvoja Kantona.**

Kroz SWOT analizu identificirani su sustavni problemi u sektoru obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi. Nagli razvoj visokog obrazovanja ozbiljan je izazov, ali i povezivanje potreba tržišta rada sa srednjoškolskim obrazovnim sustavom. U zdravstvenom sektoru evidentan je problem nedovoljne i neodgovarajuće opremljenosti zdravstvenih ustanova, postojanje velikih kapaciteta (pet bolnica), ali i njihov neriješen status o pitanju osnivača i osnivačkih prava. Također kao izazov nameće se i pojавa privatne inicijative kroz osnivanje privatnih zdravstvenih ustanova i njihovo financiranje iz Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona Središnja Bosna (u dalnjem tekstu: kantonalni Zavod za zdravstveno

osiguranje). Socijalni sektor karakterizira nizak prirodni priraštaj, kao i odljev stanovništva. Veliki je pritisak i na socijalne fondove, što nas, u konačnici, dovodi i do drugog strateškog fokusa: **rješavanje sustavnih problema u kvaliteti življenja i održivog društvenog okruženja.**

Imajući u vidu da su snaga Kantona geoprometni položaj te postojanje Zakona o javno-privatnom partnerstvu, a prilike: izgradnja industrijskih/poslovnih zona, razvoj turizma, uporaba novih tehnologija u proizvodnom procesu, iskorištavanje obnovljivih izvora energije i racionalno iskorištavanje energije kroz energetsku efikasnost, dolazimo i do trećeg strateškog fokusa koji treba pridonijeti integriranom razvoju Kantona: **razvijanje prometne i energetske infrastrukture.**

Strateško fokusiranje utemeljeno je kroz tri strateška fokusa:

1. **Iskorištavanje raspoloživih potencijala u sektorima poljoprivrede i prehrambene industrije te upravljanje prirodnim resursima i kulturnim naslijeđem u funkciji razvoja Kantona**
2. **Rješavanje sustavnih problema u kvaliteti življenja i održivoga društvenoga okruženja**
3. **Razvijanje prometne i energetske infrastrukture**

1.4. Vizija razvoja

Definiranje vizije razvoja Kantona odražava namjeru i širinu promjena koje građani Kantona žele u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Vizija je karakteristična za tu sredinu – objedinjuje geostrateški središnji položaj Kantona u srcu Bosne, vrijednost i dobrotu ljudi, veliko prirodno bogatstvo te težnju Kantona da postane prostor ugodnog života koji pruža priliku za uspjeh. Kanton svoj razvoj temelji na industrijskim i ljudskim resursima, prirodnim i turističkim potencijalima te bogatom kulturno-povijesnom naslijeđu i neonečišćenoj prirodi. Takav razvoj karakterizira princip održivosti i integracije, gdje svaki sektor zadržava svoje osnovne razvojne ciljeve, a zajedno ih ostvaruju u obliku uravnoteženoga razvoja.

VIZIJA razvoja Kantona Središnja Bosna

„Iz srca Bosne ključa ljepota i dobrota čovjeka, bogatstvo prirode, gdje se ugodno živi i svaki čovjek ima priliku za uspjeh.“

1.5. Strateški ciljevi

Na temelju strateških fokusa i vizije Kantona definirana su tri strateška cilja, koji osiguravaju sinergijske učinke između ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave. Oni imaju prepoznatljiva sektorska težišta, ali su istodobno integralni i povezujući.

Strateški ciljevi Kantona Središnja Bosna 2020.

1. **Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije.**
2. **Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja.**

3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša.

Strateški cilj 1.: Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije

Prvi strateški cilj razvoja Kantona koji će pridonijeti viziji ugodnoga života građana, kao i dostizanju stanja društva u kojemu svi građani imaju priliku iskoristiti svoje potencijale i ostvariti uspjeh jest **ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije**. Cilj je mobilizirati sve raspoložive potencijale, prirodne resurse, naslijeđe i tradiciju koje posjeduje Kanton te ih staviti u funkciju razvoja gospodarstva. Kao krajnji rezultat očekuju se ekonomski rast kroz povećanje BDP-a, rast indeksa razvijenosti Kantona u odnosu na druge kantone u Federaciji, kao i povećanje broja zaposlenih.

Za razvoj Kantona bitno je sustavno razvijati i poticati gospodarstvo održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prije svega prirodnih resursa, naslijeđa i bogate tradicije. Imajući u vidu da poticanje gospodarstva ima za cilj povećanje zaposlenosti kroz otvaranje novih malih i srednjih poduzeća, privlačenje stranih investicija, razvoj održivoga turizma, kreiranje povoljnoga poslovnoga okruženja, ta su područja obuhvaćena s **4 prioriteta** kojima se pridonosi ostvarenju prvoga strateškoga cilja.

Stupanj realizacije postavljenoga strateškoga cilja pratit će se kroz nekoliko ključnih pokazatelja utjecaja (BDP, broj zaposlenih i indeks razvijenosti) na temelju kojih će se ocijeniti stupanj promjena u okruženju. Za svaki pokazatelj definirane su i početne vrijednosti u 2014. godini, kao i ciljane vrijednosti u 2020. godini. Tablica 18 sumira pokazatelje utjecaja s početnim i ciljanim vrijednostima za prvi strateški cilj.

Tablica 18. Pokazatelji utjecaja za prvi strateški cilj

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	BDP	1.304.147	1.450.000
	Broj zaposlenih	40.745	46.856
	Indeks razvijenosti	78,5	86,4

Strateški cilj 2: Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja

Kako bi svi građani Kantona imali priliku živjeti u sigurnijem društvu koje je u mogućnosti zadovoljiti njihove osnovne životne potrebe, definiran je i drugi strateški cilj koji treba **unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja**. Cilj je rezultat brojnih izazova i problema s kojima se suočava Kanton kroz sustav obrazovanja, kulture, športa, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te sigurnosti, a što je prepoznato i kroz drugi strateški fokus. Unapređenjem spomenutoga sustava, Kanton će biti u prilići povećati socijalna izdavanja za socijalno ugrožene građane te zadržati broj učenika koji pohađaju obvezno školovanje. Razvoj Kantona podrazumijeva davanje prilike svim stanovnicima za ugodan život, prije svega kroz kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, siguran i dostojanstven život, te svima

dostupno i kvalitetno osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Kako bi se ostvarilo zacrtano, ovaj strateški cilj razrađen je kroz **pet prioritetnih ciljeva**.

Stupanj realizacije drugoga strateškoga cilja pratit će se kroz skupinu pokazatelja utjecaja koji mogu pokazati jesu li se i u kojoj mjeri dogodile promjene u oblastima obrazovanja, kulture, športa, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te sigurnosti građana, ali i kakav je učinak ta promjena ostavila na ukupni društveni razvoj Kantona. Za svaki od pokazatelja dane su i početne vrijednosti u 2014. godini te željene vrijednosti u 2020. godini (Tablica 19).

Tablica 19. Pokazatelji utjecaja za drugi strateški cilj

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Unaprijediti obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb te sigurnost građana	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na tisuću stanovnika	139	130
	Broj liječnika/1.000 stanovnika	352 liječnika (352/273000*1000 = 1,29) 53 stomatologa (53/273000*1000 = 0,19)	400 liječnika 1,5 70 stomatologa 0,25
	Socijalni transferi po glavi stanovnika	19,68 KM	23,00 KM

Strateški cilj 3: Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Konačno, kako bi se osigurala zadovoljavajuća kvaliteta života građana Kantona, ali i stvorile osnovne prepostavke za daljnji razvoj gospodarstva, zacrtan je i treći strateški cilj, koji treba poboljšati **infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša** u Kantonu. U konačnici, realizacijom spomenutoga do 2020. godine povećao bi se postotak kapitalnih investicija u Kantonu, kao i broj zaposlenih građana. Unapređenje kvalitete življenja kroz unapređenje infrastrukture u domeni informacijskih sustava za integralno upravljanje okolišem, unapređenje cestovne infrastrukture povezivanjem Kantona sa susjednim kantonima i Republikom Srpskom, zaštita i sanacija okolišnih sastavnica (vode, zemlje i zraka) te zaštita i unapređenje prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije planira se realizirati kroz **pet prioritetnih ciljeva**.

Skupina pokazatelja za mjerjenje stupnja realizacije trećega strateškoga cilja pratit će se kroz razinu investicija u projekte u oblasti okoliša te projekte za vodovodnu, kanalizacijsku i cestovnu infrastrukturu, kako bi se sagledalo u kojoj su se mjeri dogodile promjene u oblastima okoliša i infrastrukture Kantona. Za svaki od pokazatelja dane su i početne vrijednosti u 2014. godini te željene vrijednosti u 2020. godini (Tablica 20.).

Tablica 20. Pokazatelji utjecaja na treći strateški cilj

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	Investicije iz oblasti okoliša na području Kantona	- 1.300.000,00 KM/g za projekte iz oblasti okoliša i povezanih usluga	- 2.500.000,00 KM/g (povećanje od 200.000,00 KM / godišnje)

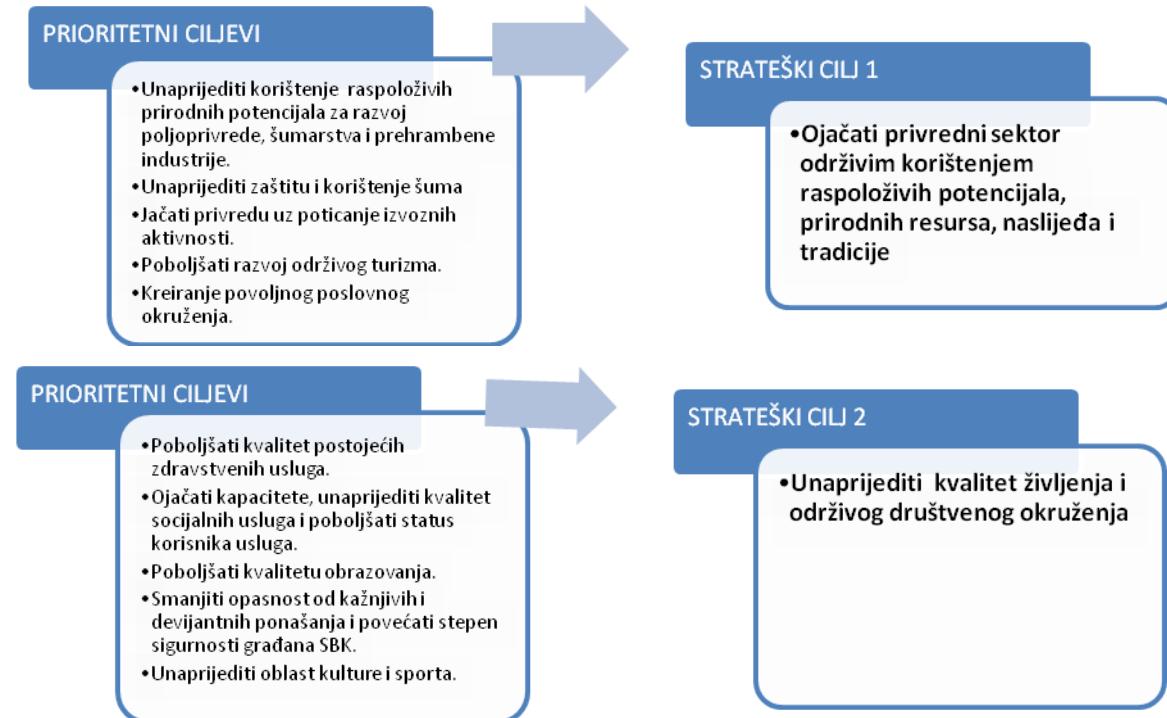
Investicije iz oblasti vodovodne i kanalizacijske infrastrukture	- 650.000,00 KM za rekonstrukciju i izgradnju vodovodne i kanalizacijske mreže	- 1.000.000,00 KM/g (povećanje od 70.000,00 KM / godišnje)
Investicije iz oblasti cestovne infrastrukture	- 4.686 685,00 KM za rekonstrukciju i izgradnju regionalnih cesta	- 6.000.000,00 KM/g (povećanje od približno 30 % u odnosu na 2014. godinu)

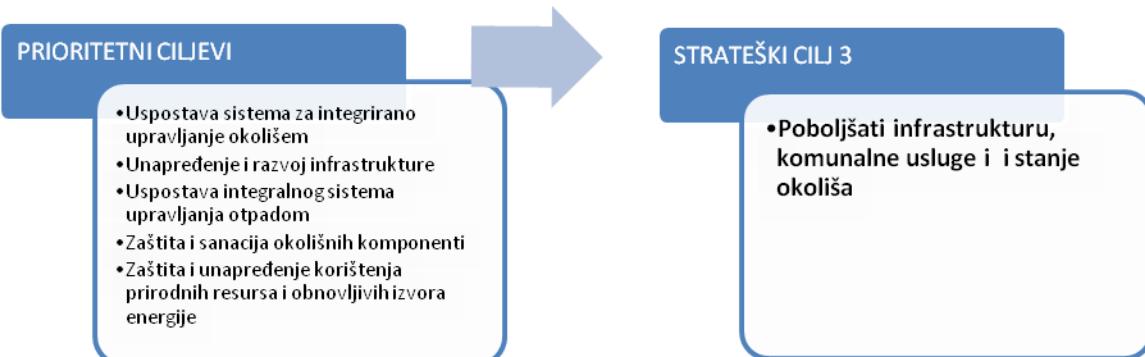
1.6. Prioriteti razvoja

Radi realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki od njih definiran je set prioritetnih sektorskih ciljeva koji trebaju pridonijeti ostvarenju strateških ciljeva. Mjerenje njihove realizacije pratit će se kroz promjene nekoliko ključnih pokazatelja krajnjega rezultata, koji su definirani zajedno s početnim i ciljanim vrijednostima u poglavljju 2.4. Plan praćenja, izvješćivanja, evaluacije i revizije Strategije.

Slika 2. sumira definirane prioritetne sektorske ciljeve organizirane u tri strateška cilja.

Slika 2. Prioritetni ciljevi prema strateškim ciljevima Kantona

Strateški cilj 1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije

Radi ostvarenja ciljanih vrijednosti pokazatelja utjecaja za prvi strateški cilj Kantona, definirana su četiri prioritetna cilja. Krajnji ishodi definiranih prioritetnih ciljeva trebaju pridonijeti razvoju: sektora poljoprivrede i šumarstva kroz pozitivno povećanje broja zaposlenika u poljoprivredi i šumarstvu, investicija u poljoprivredi, požnjevenih površina i rodnih stabala te proizvodnje šumskih sortimenata; industrijske proizvodnje kroz povećanje indeksa fizičkog opsega i povećanje izvoza za povećanje pokrivenosti uvoza izvozom; održivoga turizma kroz povećanje investicija u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, broja dolazaka i noćenja turista, broja ležaja, prometa u ugostiteljstvu te zaposlenih u turizmu; kao i broja ukupnih poslovnih subjekata i ostvarenih investicija na području Kantona.

Tablica 21. Prioritetni ciljevi za prvi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjega rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Unaprijediti iskorištavanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije	Prosječan broj zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu	1.362	1.906
	Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva, uključujući investicije poljoprivrednih gospodarstava	5.749	9.200
	Ukupna požnjevena površina svih kultura, u ha	15.627	16.090
	Ukupan broj rodnih stabala	799.102	958.920
	Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata, u tisućama m ³	319	350
Jačati gospodarstvo uz poticanje izvoznih aktivnosti	Indeks opsega industrijske proizvodnje	104,9	110,0
	Ukupan izvoz, u tisućama KM	579.077	665.940
	Pokrivenost uvoza izvozom	71 %	80 %
Poboljšati razvoj održivoga turizma	Investicije u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, u tisućama KM	4.235	5.000
	Broj dolazaka turista	36.137	43.364
	Broj noćenja turista	52.609	63.131
	Broj ležaja	1.606	3.212
	Promet u ugostiteljstvu	10.460.421	11.500.000
	Broj zaposlenih u turizmu	1.898	2.277

Kreirati povoljnije poslovno okruženje	Broj registriranih poslovnih subjekata	13.161	14.477
	Ukupne ostvarene investicije, u tisućama KM	251.880	290.000

Strateški cilj 2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja

Prioriteti razvoja društvenoga sektora trebaju pridonijeti povećanju zdravstveno osiguranih osoba u odnosu na ukupno stanovništvo, održavanju broja korisnika socijalne skrbi, kao i povećanju iznosa socijalnih izdvajanja, dok u sektoru obrazovanja prioriteti se odnose na stvaranje jednakoga pristupa obrazovanju za sve i povećanje broja učenika srednjega i srednjoškolskoga obrazovanja, održavanje broja nastavnika bez povećanja te smanjenje broja djece koja ponavljaju školovanje. U segmentu sigurnosti građana prioriteti trebaju pridonijeti smanjenju broja kriminalnih djela i broja prijavljenih prijestupnika. U segmentu kulture i športa akcent je na obnovi i opremanju ustanova za kulturu i športskih ustanova. Tablica 22. sumira pokazatelje krajnjega rezultata za svaki od prioritetnih ciljeva drugoga strateškoga cilja, s početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Tablica 22. Prioritetni ciljevi za drugi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjega rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	Zdravstveno osiguranih osoba u odnosu na ukupno stanovništvo	85 %	90 %
Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	Broj korisnika socijalne skrbi / 1.000 stanovnika	36	36
	Iznos socijalnih izdvajanja	4.972.538	6.000.000
Poboljšati kvalitetu obrazovanja	Broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje	3100 – osnovno školovanje 2525 – srednje školovanje	2900 – osnovno školovanje 2400 – srednje školovanje
	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju	16/1	16/1
	Broj djece koja ponavljaju školovanje	500	300
Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja te povećati stupanj sigurnosti građana Kantona	Broj kriminalnih djela	2359	1800
	Broj prijavljenih prijestupnika	1381	1000
Unaprijediti oblast kulture i športa	Iznos izdavanja za kulturu i šport	Kultura 412.000 Šport 415.000	Kultura 500.000 Šport 600.000

Strateški cilj 3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Za poboljšanje ukupnoga stanja okoliša planiraju se uspostaviti mjerne stanice za kvalitetu zraka i povećati broj pogona i poduzeća koja izvješćuju o onečišćenju te povećati pokrivenost područja Kantona organiziranim sakupljanjem otpada, udio otpada koji se adekvatno zbrinjava i razinu reciklaže. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture treba pridonijeti dostupnosti komunalnih usluga, smanjenju gubitka vode te povećanju dužine uređenih cesta na području Kantona. Zaštitom i sanacijom okolišnih sastavnica želi se smanjiti broj crnih točaka, odlagališta, klizišta i kontaminiranih lokacija. Prioritet u okviru ovoga strateškoga cilja jest i povećanje iskorištavanja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne i toplinske energije te smanjenje emisije GHG plinova. Tablica 23. sumira pokazatelje očekivanoga rezultata, s pripadajućim početnim (2014.) i ciljanim vrijednostima (2020.) za prioritetne ciljeve trećeg strateškog cilja Kantona.

Tablica 23. Prioritetni ciljevi za treći strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjega rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Uspostava sustava za integrirano upravljanje okolišem	Broj mjernih stanica – kvaliteta zraka	0 stanica	1 stanica
	Broj pogona i poduzeća koji izvješćuju	0	Minimalno 200 registriranih pogona i postrojenja u registru onečišćivača koji redovito dostavljaju izvješća o otpadnim tijekovima
Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture	Dostupnost komunalnih usluga (% stanovnika)	Vodovod: 82 % Kanalizacija: 35 % Septičke jame: 65 %	Vodovod: 90 % Kanalizacija: 45 % Septičke jame: 45 %
	Postotak gubitaka vode (%)	Gubitci 67 %	Gubitci 60 %
Uspostava integralnoga sustava upravljanja otpadom	Dužina izgrađenih putova, u km (povezanost s regionalnim središtimi)	Magistralne ceste: 173 km Regionalne ceste: 337 km	Magistralne ceste: 173 km Regionalne ceste: Novih 8 km do 2020. godine, što je povećanje u odnosu na 2014. godinu za 2,37 %
	Pokrivenost uslugama (%)	62 %	70%
	% otpada koji se adekvatno zbrinjava	20%	50%
Zaštita i sanacija okolišnih sastavnica	Razina reciklaže (%)	2%	5%
	Broj crnih točaka (broj odlagališta, klizišta, kontaminiranih lokacija)	Odlagališta: 473 Klizišta: 57 Kontaminirane lokacije: 10	Odlagališta: 50 Klizišta: 10 Kontaminirane lokacije: 0
	Zaštita i unaprjeđenje iskorištavanja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	Potrošnja goriva iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne i toplinske energije Plin: 0 % 1.350.000 Sm ³ /god. Biomasa: 0 Vode: 41 % ukupno proizvedene električne energije Vjetar: 0	Plin: % povećanje potrošnje plina ovisit će o realizaciji planiranoga projekta plinovoda Biomasa: 5 % Vode: 50 % Vjetar: 5 % ⁷

⁷ Napomena: godišnji porast potrošnje energije iz obnovljivih izvora za Bosnu i Hercegovinu je 1,32 %.

	Emisije GHG plinova	1.300 t/g CO, 500 t/g NOx, 100 t/g SO2, 25 t/g prašine.	800 t/g CO, 200 t/g NOx, 50 t/g SO, 15 t/g prašine.
--	---------------------	--	--

1.7. Veza s planskim dokumentima

Radi osiguranja vertikalne i horizontalne integracije i usklađenosti sa strateškim okvirom Kantona, promatrana je i usklađenost strateških ciljeva sa strateškim dokumentima viših razina, i to usklađenost sa Strategijom razvoja Bosne i Hercegovine (2010. – 2020.),⁸ Strategijom socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine (2010. – 2020.) te Reformskom agendom koju je prihvatio Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Kantona.⁹ Također, analizirana je usklađenost svakoga strateškoga cilja s Višedržavnim strateškim dokumentom za IPA II (2014. – 2020.) koji je prihvatila Europska komisija 30. lipnja 2014., s Indikativnim strateškim dokumentom za IPA II za Bosnu i Hercegovinu (2014. – 2017.) koji je prihvatila Europska komisija 15. prosinca 2014., te sa Sektorskim planskim dokumentima (2015. – 2017.) koje je prihvatio Vijeće ministara 25. lipnja 2015. Vijeće Europe je također u Briselu 17. lipnja 2010. prihvatio dokument „Europa 2020.“ kao svoju novu strategiju za zapošljavanje te pametan, održiv i inkluzivan rast.

Kada je riječ o prvom strateškom cilju razvoja Kantona, njegova veza s ciljevima iz strateškoga okvira viših razina upravne vlasti u Bosni i Hercegovini prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 24. Usklađenost Strateškoga cilja 1. sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj 1.	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	Konkurentnost, Zapošljavanje, Održivi razvoj	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja	Poslovna klima i konkurenčnost, Tržište rada

Tablica 25. prikazuje vertikalnu integraciju strateškoga cilja 2. Kantona s ciljevima iz strateškoga okvira.

Tablica 25. Usklađenost Strateškoga cilja 2. sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj 2.	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	Zapošljavanje, Socijalna uključenost	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja, Poboljšati obrazovanje, Poboljšati zdravstvenu zaštitu	Tržište rada, Reforma socijalne skrbi i mirovine

⁸ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na 157. sjednici Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (21. 9. 2010.) podržala Strategiju razvoja Bosne i Hercegovine i Strategiju socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine za razdoblje 2010. – 2020. godine

⁹ Zaključkom Vlade Kantona Središnja Bosna, broj 02-01-15069/15 od 30. 7. 2015., prihvaćena je Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015. – 2018.

--	--	--	--

Konačno, usklađenost trećega strateškoga cilja Kantona s planskim dokumentima viših razina upravne vlasti u Bosni i Hercegovini prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 26. Usklađenost Strateškoga cilja 3. sa strateškim dokumentima više razine i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj 3.	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Unaprijediti postojeću infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	Održivi razvoj, EU integracije	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja	Poslovna klima i konkurentnost, Vladavina prava i dobro upravljanje

INTEGRIRANA STRATEGIJA RAZVOJA KANTONA SREDIŠNJA BOSNA ZA RAZDOBLJE 2016. – 2020.

2. Programski okvir

2.1. Mjere prema strateškim ciljevima

STRATEŠKI CILJ 1.

Ojačati gospodarski sektor
održivim iskorištavanjem
raspoloživih potencijala, prirodnih
resursa, naslijeđa i tradicije

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, nasljeđa i tradicije											
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti iskorištavanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije											
MJERA	1.1.1 Unaprjeđenje politike i kapaciteta za potporu poljoprivredi											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> – Unaprijediti politiku poticaja i povećati proračunska izdvajanja za poljoprivredu – Uspostaviti informacijski sustav za upravljanje razvojem poljoprivrede 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">1.1.1.1</td><td>Izradba programa razvoja poljoprivrede Kantona</td></tr> <tr> <td>1.1.1.2</td><td>Usklađivanje programa poticaja s potrebama i s federalnim programom</td></tr> <tr> <td>1.1.1.3</td><td>Donošenje programa upravljanja poljoprivrednim zemljištem na razini lokalnih zajednica (Davanje u zakup neiskorištenog državnog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura)</td></tr> <tr> <td>1.1.1.4</td><td>Razvoj informacijskoga sustava za poljoprivredu</td></tr> <tr> <td>1.1.1.5</td><td>Jačanje kapaciteta savjetodavnih službi za poljoprivredu</td></tr> </table>		1.1.1.1	Izradba programa razvoja poljoprivrede Kantona	1.1.1.2	Usklađivanje programa poticaja s potrebama i s federalnim programom	1.1.1.3	Donošenje programa upravljanja poljoprivrednim zemljištem na razini lokalnih zajednica (Davanje u zakup neiskorištenog državnog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura)	1.1.1.4	Razvoj informacijskoga sustava za poljoprivredu	1.1.1.5	Jačanje kapaciteta savjetodavnih službi za poljoprivredu
1.1.1.1	Izradba programa razvoja poljoprivrede Kantona											
1.1.1.2	Usklađivanje programa poticaja s potrebama i s federalnim programom											
1.1.1.3	Donošenje programa upravljanja poljoprivrednim zemljištem na razini lokalnih zajednica (Davanje u zakup neiskorištenog državnog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura)											
1.1.1.4	Razvoj informacijskoga sustava za poljoprivredu											
1.1.1.5	Jačanje kapaciteta savjetodavnih službi za poljoprivredu											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati										
	<ul style="list-style-type: none"> • Prihvaćen program razvoja poljoprivrede Kantona • Prihvaćene izmjene i dopune programa poticaja poljoprivredni Kantona • Površina državnoga zemljišta dana u zakup poljoprivrednicima (ha) • Operativan Informacijski sustav s podatcima za sektor poljoprivrede • Broj educiranih predstavnika općinskih savjetodavnih službi za poljoprivredu 											
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> – Bolje iskorištavanje potencijala za razvoj poljoprivrede koje će dovesti do povećanja prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji 											
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	180.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni											
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020. godine											
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA¹⁰	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (mjerodavne općinske službe za gospodarstvo, zadruge, udruge poljoprivrednika)											
KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači s područja Kantona, predstavnici savjetodavnih službi											

¹⁰ Prvi, boldirani/naglašeni nositelj koordinira projekte dane u okviru mjere.

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskoriščavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije											
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti iskoriščanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije											
MJERA	1.1.2 Razvijanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje perspektivnih biljnih kultura											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> – Povećati površine zasada i prinose strateških poljoprivrednih kultura – Povećati samozapošljavanje u poljoprivredi 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">1.1.2.1</td> <td>Potpore poljoprivrednim proizvođačima za podizanje zasada jagodičastog/bobičastog voća</td> </tr> <tr> <td>1.1.2.2</td> <td>Potpore zaštiti i povećanju zasada autohtonih poljoprivrednih proizvoda</td> </tr> <tr> <td>1.1.2.3</td> <td>Potpore proizvodnji u zaštićenim prostorima (plastenička proizvodnja)</td> </tr> <tr> <td>1.1.2.4</td> <td>Potpore razvoju organske proizvodnje</td> </tr> <tr> <td>1.1.2.5</td> <td>Potpore zaštiti i prevenciji zaraznih bolesti biljaka i životinja</td> </tr> </table>		1.1.2.1	Potpore poljoprivrednim proizvođačima za podizanje zasada jagodičastog/bobičastog voća	1.1.2.2	Potpore zaštiti i povećanju zasada autohtonih poljoprivrednih proizvoda	1.1.2.3	Potpore proizvodnji u zaštićenim prostorima (plastenička proizvodnja)	1.1.2.4	Potpore razvoju organske proizvodnje	1.1.2.5	Potpore zaštiti i prevenciji zaraznih bolesti biljaka i životinja
1.1.2.1	Potpore poljoprivrednim proizvođačima za podizanje zasada jagodičastog/bobičastog voća											
1.1.2.2	Potpore zaštiti i povećanju zasada autohtonih poljoprivrednih proizvoda											
1.1.2.3	Potpore proizvodnji u zaštićenim prostorima (plastenička proizvodnja)											
1.1.2.4	Potpore razvoju organske proizvodnje											
1.1.2.5	Potpore zaštiti i prevenciji zaraznih bolesti biljaka i životinja											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">Izlagni/izravni pokazatelji</th> <th style="width: 50%;">Očekivani rezultati</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> Zasađene površine pod jagodičastim/bobičastim voćem (ha) Zasađene površine/stabla autohtonih vrsta Ukupna površina dodijeljenih plastenika Broj registriranih proizvođača organskih proizvoda Vrijednost dodijeljene potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Povećani zasadi jagodičastog voća Povećani zasadi/stabla autohtonih vrsta Osigurana potpora plasteničkoj proizvodnji Povećanje broja registriranih proizvođača organske proizvodnje s područja Kantona Osiguran kontinuitet potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja </td> </tr> </tbody> </table>		Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati	<ul style="list-style-type: none"> Zasađene površine pod jagodičastim/bobičastim voćem (ha) Zasađene površine/stabla autohtonih vrsta Ukupna površina dodijeljenih plastenika Broj registriranih proizvođača organskih proizvoda Vrijednost dodijeljene potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja 	<ul style="list-style-type: none"> Povećani zasadi jagodičastog voća Povećani zasadi/stabla autohtonih vrsta Osigurana potpora plasteničkoj proizvodnji Povećanje broja registriranih proizvođača organske proizvodnje s područja Kantona Osiguran kontinuitet potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja 						
Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati											
<ul style="list-style-type: none"> Zasađene površine pod jagodičastim/bobičastim voćem (ha) Zasađene površine/stabla autohtonih vrsta Ukupna površina dodijeljenih plastenika Broj registriranih proizvođača organskih proizvoda Vrijednost dodijeljene potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja 	<ul style="list-style-type: none"> Povećani zasadi jagodičastog voća Povećani zasadi/stabla autohtonih vrsta Osigurana potpora plasteničkoj proizvodnji Povećanje broja registriranih proizvođača organske proizvodnje s područja Kantona Osiguran kontinuitet potpore za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja 											
RAZVOJNI UČINAK	– Povećanje ukupnih prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji											
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	4.000.000 ,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, Proračun Vlade Federacije, općinski proračuni, fondovi EU-a i fondovi drugih donatora, krediti za poljoprivredu											
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.											
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, mjerodavne općinske službe za gospodarstvo, razvojne agencije, zadruge, udruge poljoprivrednika)											
KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači s područja Kantona											

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskoriščavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije											
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti iskoriščanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije											
MJERA	1.1.3 Unaprjeđenje otkupnih kapaciteta i povezanosti poljoprivrednih proizvođača u lancu vrijednosti i s tržištem											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> – Povećati sigurnost prodaje poljoprivrednih proizvoda i unaprijediti suradnju poljoprivrednih subjekata kroz zadruge, zadružarstvo i klasterizaciju – Povećati investicije u prehrambenoj industriji 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">1.1.3.1</td> <td>Jačanje kapaciteta postojećih i potpora kreiranju novih poljoprivrednih udruga i zadruga</td> </tr> <tr> <td>1.1.3.2</td> <td>Potpore izgradnji otkupnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode (hladnjake, sušare)</td> </tr> <tr> <td>1.1.3.3</td> <td>Potpore stočarskoj proizvodnji i uvezivanje farmi s prerađivačima</td> </tr> <tr> <td>1.1.3.4</td> <td>Uspostava klastera poljoprivrednih proizvođača</td> </tr> <tr> <td>1.1.3.5</td> <td>Potpore samozapošljavanju u poljoprivredi</td> </tr> </table>		1.1.3.1	Jačanje kapaciteta postojećih i potpora kreiranju novih poljoprivrednih udruga i zadruga	1.1.3.2	Potpore izgradnji otkupnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode (hladnjake, sušare)	1.1.3.3	Potpore stočarskoj proizvodnji i uvezivanje farmi s prerađivačima	1.1.3.4	Uspostava klastera poljoprivrednih proizvođača	1.1.3.5	Potpore samozapošljavanju u poljoprivredi
1.1.3.1	Jačanje kapaciteta postojećih i potpora kreiranju novih poljoprivrednih udruga i zadruga											
1.1.3.2	Potpore izgradnji otkupnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode (hladnjake, sušare)											
1.1.3.3	Potpore stočarskoj proizvodnji i uvezivanje farmi s prerađivačima											
1.1.3.4	Uspostava klastera poljoprivrednih proizvođača											
1.1.3.5	Potpore samozapošljavanju u poljoprivredi											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I	Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati										

OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Broj novoosnovanih udruga i zadruga / broj članova zadruga i udruga Broj i kapacitet nabavljenih hladnjaka i sušara kroz potporu Broj moderniziranih farmi Uspostavljeni agroklasteri (proizvođača sira, jagodastog voća, proizvodnja mesa) Broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava <ul style="list-style-type: none"> Povećana suradnja poljoprivrednih proizvođača kroz jačanje zadrugarstva i udruživanje poljoprivrednika Unaprijeđeni otkupni kapaciteti za poljoprivredne proizvode Pružena potpora povećanju stočarske proizvodnje (poticaji, edukacija, modernizacija farmi i povezivanje s mljekarama i prerađivačima mesa) Omogućeno jačanje lanca vrijednosti u poljoprivredi uspostavom agroklastera Povećanje registriranja poljoprivredne djelatnosti
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje proizvodnje mlijeka i mesa Smanjenje uvoza hrane i živih životinja Povećanje izvoza prerađivačke industrije
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	9.200.000,00 KM godišnje Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, Proračun Vlade Federacije, općinski proračuni, donatorska sredstva
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona, Gospodarska komora Kantona Središnja Bosna, poljoprivredne udruge i zadruge
KORISNICI	Poslovni subjekti iz sektora poljoprivrede i prehrambene industrije, novouspostavljene udruge i zadruge

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije														
PRIORITETNI CILJ	1.1 Unaprijediti iskorištavanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije														
MJERA	1.1.4 Promocija i brendiranje poljoprivrednih proizvoda za izvoz														
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti imidž poljoprivrednoga sektora Kantona Brendirati i zaštititi strateške poljoprivredne proizvode 														
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1"> <tr> <td>1.1.4.1</td><td colspan="2">Edukacija poljoprivrednih proizvođača za primjenu suvremenih metoda u poljoprivrednoj proizvodnji i zadovoljavanju standarda za izvoz i EU standarda</td></tr> <tr> <td>1.1.4.2</td><td colspan="2">Zaštita i promocija brenda poljoprivrednih proizvoda iz Kantona</td></tr> <tr> <td>1.1.4.3</td><td colspan="2">Zaštita i promocija brenda pasmina</td></tr> <tr> <td>1.1.4.4</td><td colspan="2">Promocija poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije Kantona</td></tr> </table>			1.1.4.1	Edukacija poljoprivrednih proizvođača za primjenu suvremenih metoda u poljoprivrednoj proizvodnji i zadovoljavanju standarda za izvoz i EU standarda		1.1.4.2	Zaštita i promocija brenda poljoprivrednih proizvoda iz Kantona		1.1.4.3	Zaštita i promocija brenda pasmina		1.1.4.4	Promocija poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije Kantona	
1.1.4.1	Edukacija poljoprivrednih proizvođača za primjenu suvremenih metoda u poljoprivrednoj proizvodnji i zadovoljavanju standarda za izvoz i EU standarda														
1.1.4.2	Zaštita i promocija brenda poljoprivrednih proizvoda iz Kantona														
1.1.4.3	Zaštita i promocija brenda pasmina														
1.1.4.4	Promocija poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije Kantona														
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati													
	<ul style="list-style-type: none"> Broj edukacija Broj educiranih poljoprivrednih proizvođača Broj brendiranih poljoprivrednih proizvoda Broj zaštićenih/certificiranih domaćih pasmina Broj organiziranih nastupa na poljoprivrednim sajmovima/izložbama 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijeđeni kapaciteti/znanja poljoprivrednih proizvođača o suvremenim metodama i standardima u poljoprivredi Zaštićen brend strateških poljoprivrednih proizvoda Kantona Zaštićene domaće pasmine Podržana promocija kroz nastupe na poljoprivrednim sajmovima i izložbama 													
RAZVOJNI UČINAK	– Doprinos povećanju izvoza u sektoru poljoprivrede														
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, vlastita sredstva prerađivača														
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.														

ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona , gospodarski subjekti iz sektora prehrambene industrije, zadruge i udruge poljoprivrednika
KORISNICI	Proizvođači autohtonih i izvoznih poljoprivrednih proizvoda

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Unaprijediti zaštitu i iskorištanje šuma	
MJERA	1.2.1 Održivo gospodarenje šumama sukladno standardima Europske unije	
CILJ MJERE	– Unaprijediti gospodarenje šumama i zaštitu šuma	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.1.1	Izradba programa razvoja šumarstva na području Kantona
	1.2.1.2	Uvođenje certifikacije po FSC standardu u Šumama Kantona
	1.2.1.3	Pošumljavanje ogoljenog i erozivnog zemljišta na lokacijama klizišta i ostalim oštećenim područjima
	1.2.1.4	Razminiranje šumske površine
	1.2.1.5	Suzbijanje nelegalne sječe šuma kroz pojačani inspekcijski nadzor
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađen razvojni program s akcijskim planom • Certificirana površina, u ha, prema FSC standardu • Pošumljena površina, u ha • Razminirana površina • Broj prijava za nelegalnu sječu 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđen program razvoja šumarstva na području Kantona • Realizirana prva faza FSC certificiranja, ukupno 100.000 ha (2 područja) šumske površine • Pošumljena i njegovana površina predviđena šumskogospodarskom osnovom • Razminirane prioritetne površine • Smanjena količina nelegalne posjećene šume / smanjen broj prijava nelegalne sječe
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje proizvodnje šumskih sortimenata	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.830.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, sredstva Šumskogospodarskoga društva „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; donatorska sredstva	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; BH MAC, UG koja se bave okolišem)	
KORISNICI	Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; vlasnici privatnih šuma, ruralno stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.2 Unaprijediti zaštitu i iskorištanje šuma	
MJERA	1.2.2 Promocija važnosti šuma i iskorištanja nedrvnih šumskega proizvoda	
CILJ MJERE	– Unaprijediti svijest o važnosti šuma	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.2.1	Demonstriranje i edukacija o tehnikama upravljanja požarima
	1.2.2.2	Promocija i edukacija za iskorištanje nedrvnih šumskega proizvoda (ljekovitog bilja, šumskog voća, lovstvo itd.)
	1.2.2.3	Razvijanje svijesti javnosti o važnosti šuma i mogućim negativnim posljedicama deforestacije i degradacije šuma
	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sudionika obuka o protupožarnim tehnikama • Broj sudionika na obukama o iskorištanju nedrvnih šumskega proizvoda • Broj održanih promotivnih događaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Ojačani kapaciteti za uporabu tehnik upravljanja požarima • Organizirana edukacija ruralnoga stanovništva o iskorištanju nedrvnih šumskega proizvoda, uz edukaciju • Realizirana promocija važnosti
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE		

		šuma
RAZVOJNI UČINAK	– Smanjenje broja evidentiranih požara u šumskim područjima – Smanjenje površine nelegalne deforestracije/krčenja šume	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	40.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, sredstva Šumskogospodarskoga društva „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; donatorska sredstva	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2018. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; UG koja se bave okolišem)	
KORISNICI	Šumskogospodarsko društvo „Šume Središnje Bosne“, d. o. o.; vlasnici privatnih šuma, ruralno stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati gospodarstvo uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.1 Unaprjeđenje potpore MSP-ima	
CILJ MJERE	- Povećati potporu MSP-ima za rast poslovanja i kreiranje novih radnih mesta	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.1.1	Unaprjeđenje kriterija i povećanje izdvajanja za potporu MSP-ima
	1.3.1.2	Potpore inovatorstvu na području Kantona
	1.3.1.3	Edukacija MSP za korištenje EU fondova namijenjenih MSP-ima (Horizon 2020, Cozme)
	1.3.1.4	Potpore očuvanju tradicionalnih obrta
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjena pravilnika za poticaje gospodarstvu • Iznos izdvajanja iz proračuna za potporu MSP-ima • Broj podržanih inovatorskih projekata • Broj educiranih MSP-a za korištenje EU fondova • Broj podržanih tradicionalnih obrta korisnika potpore 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđeni kriteriji za poticaje i kontinuirano izdvajanje iz proračuna za potporu razvoju MSP-a na min. 2 % • Realizirano min. 10 inovatorskih projekata • Unaprijeđeni kapaciteti MSP-a za korištenje EU fondova, kroz edukaciju min. 100 MSP-a • Podržani tradicionalni obrti u Kantonu
RAZVOJNI UČINAK	– Povećanje indeksa industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, Proračun Vlade Federacije, općinski proračuni, gospodarski subjekti	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općinske službe za gospodarstvo, Gospodarska komora Kantona Središnja Bosna, REZ Agencija)	
KORISNICI	Gospodarski subjekti s izvoznom orientacijom iz ciljnih sektora (drvoprerađivački, kožarsko-tekstilni i metalni)	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati gospodarstvo uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.2 Stvaranje uvjeta za razvoj konkurentne industrije i očuvanje tradicionalnih obrta	
CILJ MJERE	– Unaprijediti konkurenčnost i stvaranje dodatne vrijednosti u strateškim industrijama	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.2.1	Potpore finalizaciji proizvoda u drvoprerađivačkoj industriji

	1.3.2.2	Potpore jačanju kapaciteta za proizvodnju domaćih kožarsko-tekstilnih brendova
	1.3.2.3	Proširenje kapaciteta poduzeća u metalnom sektoru kroz nove investicije za uvođenje novih tehnologija
	1.3.2.4	Potpore prerađi biomase za proizvodnju okolišno prihvatljivog i obnovljivog energenta
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlagni/direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj poduzeća koja su povećala stupanj finalizacije proizvoda od drva Broj podržanih kožarsko-tekstilnih brendova Broj poduzeća iz metalnog sektora korisnika potpore Broj podržanih projekata proizvodnje biomase 	<ul style="list-style-type: none"> Osigurana potpora za finalizaciju proizvoda u drvopreradi Kreirani kožarsko-tekstilni brendovi Kantona Uvedene nove tehnologije u metalnom sektoru Osigurana potpora proizvodnji biomase
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> Povećanje indeksa industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji Povećanje izvoza gotovih proizvoda 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: proračun Vlade Kantona, Proračun Vlade Federacije, općinski proračuni, gospodarski subjekti	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općinske službe za gospodarstvo, Gospodarska komora Kantona središnja Bosna)	
KORISNICI	Gospodarski subjekti s izvoznom orientacijom iz ciljnih sektora (drvoprerađivački, kožarsko-tekstilni i metalni)	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati gospodarstvo, uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.3 Potpora povećanju izvoznih aktivnosti	
CILJ MJERE	- Povećati izvoz iz Kantona	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.3.1	Uvođenje olakšica za proizvodno-izvozna poduzeća
	1.3.3.2	Potpore uvođenju međunarodnih standarda u izvoznim poduzećima
	1.3.3.3	Promocija izvoznih gospodarskih potencijala Kantona (sajmovi, gospodarske misije, FIPA)
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Odluke o olakšicama Broj poduzeća korisnika koji su uveli standarde Broj nastupa na sajmovima 	<ul style="list-style-type: none"> Uvedene olakšice za izvozna poduzeća Osigurana potpora za MSP-ima za uvođenje međunarodnih standarda Promovirani izvozni potencijali Kantona u oblasti gospodarstva
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> Povećan izvoz Povećan broj zaposlenika 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	450.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlada Kantona, općinski proračuni	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općinske službe za gospodarstvo)	
KORISNICI	Izvozna MSP	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati gospodarstvo, uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.4 Potpora istraživanju i eksplotaciji potencijala mineralnih sirovina	
CILJ MJERE	- Identificirati bazu, osnove mineralne sirovine i povećati investicije u	

	modernizaciju postojećih i izgradnju novih kapaciteta	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.4.1	Izradba studije istraživanja i/ili opravdanosti eksplotacije, za mineralne sirovine
	1.3.4.2	Potpore geološkim istraživanjima
	1.3.4.3	Modernizacija eksplotacije mineralnih sirovina
	1.3.4.4	Povećanje sigurnosti pri proizvodnji u rudnicima
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Studija opravdanosti eksplotacije pojedinih vrsta mineralnih sirovina • Broj realiziranih geoloških istraživanja • Vrijednost ostvarenih investicija u sektoru vađenja ruda i kamena 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificirana kvaliteta i količina za opravdanost eksplotacije mineralnih sirovina u Kantonu kroz provedenu studiju • Osigurana potpora geološkim istraživanjima • Ostvarene nove investicije u modernizaciju u rudnicima i kamenolomima
RAZVOJNI UČINAK	– Povećanje indeksa proizvodnje u vađenju ruda i eksplotaciji mineralnih sirovina	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.200.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni, Federalno ministarstvo energije, rудarstva i industrije	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općinske službe za gospodarstvo, odabrane istraživačke organizacije, JP Elektroprivreda i rudnici na području Kantona)	
KORISNICI	Nositelji koncesija, općine, zaposlenici u rудarstvu	
STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboljšati razvoj održivoga turizma	
MJERA	1.4.1 Razvoj turističke ponude selektivnih oblika turizma i regionalno povezivanje	
CILJ MJERE	- Povećati broj turističkih proizvoda i njihovu raznolikost	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.1.1	Restauracija kulturno-povijesnih objekata s turističkom namjenom i njihovo stavljanje u kontekst turističke ponude
	1.4.1.2	Modernizacija okomitog transporta u skijaškim centrima na području Kantona
	1.4.1.3	Modernizacija i povećanje kapaciteta zdravstveno-lječilišnog turizma
	1.4.1.4	Regionalno povezivanje turističkih aktera/ klubova (rafting, lov, ribolov)
	1.4.1.5	Potpore poduzetništvu u turizmu
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj restauriranih objekata u funkciji turizma • Broj moderniziranih skijaških dizala • Broj izgrađenih/rekonstruiranih zdravstveno-lječilišnih centara • Broj realiziranih regionalnih projekata / aktivnosti • Broj podržanih poduzetničkih projekata/seminara u turizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • Restaurirani objekti registrirani za funkciju turizma • Modernizirana skijaška dizala • Povećani kapaciteti zdravstveno-lječilišnog turizma • Realizirani regionalni projekti iz oblasti turizma • Osigurana potpora za projekte poduzetništva u turizmu
RAZVOJNI EFEKT	– Povećanje prihoda u sektoru turizma – Povećanje zaposlenosti u sektoru turizma	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	6.600.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, Federalno ministarstvo	

	okoliša i turizma, Federalno ministarstvo kulture i športa, općinski proračuni, međunarodni donatori, turistički gospodarski subjekti – koncesionari
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općine, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, općine, Federalno ministarstvo kulture i sporta / Zavod za zaštitu spomenika, nevladine organizacije, turistički akteri/klubovi, koncesionari)
KORISNICI	Pravne i fizičke osobe iz turističke djelatnosti, turisti

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije				
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboljšati razvoj održivoga turizma				
MJERA	1.4.2 Promocija turističke ponude i potencijala te podizanje kvalitete receptivnih faktora turizma				
CILJ MJERE	– Unaprijediti promociju turističke ponude i potencijala – Povećati kvalitetu receptivnih faktora turizma				
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.2.1	Potpora nastupu na turističkim sajmovima/događajima			
	1.4.2.2	Promocija turističkih potencijala za privlačenje investicija za izgradnju novih turističkih kapaciteta			
	1.4.2.3	Potpora receptivnim turističkim agencijama koje se bave dovođenjem turista u Kanton			
	1.4.2.4	Postavljenje turističke signalizacije			
	1.4.2.5	Kategorizacija privatnog smještaja			
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati			
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sajmova na kojima je obavljena promocija • Broj novih investicijskih projekata u turizmu • Broj turističkih agencija - korisnika potpore i vrijednost refundacije po učinku • Broj općina s turističkom signalizacijom • Broj kategoriziranih privatnih smještaja 	<ul style="list-style-type: none"> • Promovirana turistička ponuda na sajmovima i promotivnim događajima • Ostvareni kontakti s potencijalnim investitorima za izgradnju novih turističkih kapaciteta • Osigurana refundacija po učinku za receptivne turističke agencije • Postavljena turistička signalizacija • Obavljena kategorizacija turističkih objekata privatnog smještaja 			
RAZVOJNI UČINAK	– Povećanje broja dolazaka turista – Povećanje broja noćenja turista – Povećanje broja ležaja				
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, krediti				
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.				
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Turistička zajednica Kantona (Ministarstvo gospodarstva Kantona, općinske službe za gospodarstvo, Federalno ministarstvo okoliša i turizma)				
KORISNICI	Turistički pravni subjekti				

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije		
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboljšati razvoj održivoga turizma		
MJERA	1.4.3 Uspostava destinacijskoga menadžmenta u svim područjima intenzivnog turizma i edukacija turističkih djelatnika		
CILJ MJERE	– Uspostaviti upravljačku strukturu turističke destinacije		
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.3.1	Edukacija o destinacijskome menadžmentu	
	1.4.3.2	Projekt destinacijskoga menadžmenta za područja aktivnog turizma: planinski turizam i topičko-lječilišni turizam	
	1.4.3.3	Identificiranje, edukacija i opremanje kućanstava za bavljenje ruralnim turizmom	
	1.4.3.4	Edukacija zaposlenika u turističkome sektoru s ciljem unaprjeđenja kvalitete turističke usluge	

	1.4.3.5	Edukacija turističkih vodiča
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sudionika edukacije o DMO • Broj i vrsta DMO • Broj opremljenih i educiranih kućanstava za ruralni turizam • Broj educiranih turističkih djelatnika kroz obuke • Broj licenciranih turističkih vodiča 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđeni kapaciteti za upravljanje turističkom destinacijom • Uspostavljen destinacijski menadžment za 10 DMO • Unaprijeđeni kapaciteti za ruralni turizam kroz opremanje seoskih kućanstava • Unaprijeđena stručnost kadrova iz sektora turizma • Povećan broj educiranih turističkih vodiča na području Kantona
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje prometa u sektoru hotelijerstva i ugostiteljstva	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	50.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni, krediti	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2018. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (Turistička zajednica Kantona Središnja Bosna, općinske službe za gospodarstvo)	
KORISNICI	Pojedinačne turističke destinacije, ruralna kućanstva	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.5 Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja	
MJERA	1.5.1 Smanjenje administrativnih procedura na razini Kantona i promocija poduzetništva	
CILJ MJERE	– Unaprijediti poslovno okruženje kroz pojednostavljenje i skraćenje procedura	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.5.1.1	Uvođenje e-uprave za ubrzavanje administrativnih procedura
	1.5.1.2	Pojednostavljinje procedura izdavanja urbanističkih, građevinskih i uporabnih dozvola
	1.5.1.3	Promocija poduzetništva i poduzetničke kulture
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sudionika edukacije o e-upravi • Broj uvedenih e-servisa • Broj dana za proceduru registracije • Broj osoba educiranih za poduzetništvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Educirani državni službenici za e-upravu • Uveden jedan e-servis za korisnike javnih usluga • Skraćena procedura registracije poduzeća kroz skraćenje broja dana za izdavanje potrebnih dozvola • Realizirane edukacije o poduzetništvu
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje broja registriranih poslovnih subjekata	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	60.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2017. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova, općinske službe za gospodarstvo, općinske službe za urbanizam)	
KORISNICI	Državni službenici, poslovni subjekti i stanovništvo	
STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.5 Kreiranje povoljnoga poslovnoga okruženja	

MJERA	1.5.2 Unaprjeđenje stanja poslovne infrastrukture i usluga		
CILJ MJERE	– Povećati kapacitete poslovne infrastrukture i kvalitetu usluga za potporu MSP-ima na području Kantona		
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.5.2.1	Izgradnja novih i povećanje kapaciteta postojećih poslovnih zona	
	1.5.2.2	Promocija investicijskih potencijala poslovnih zona Kantona	
	1.5.2.3	Izgradnja poslovnoga inkubatora	
	1.5.2.4	Uspostava i umrežavanje pružatelja usluga MSP-ima	
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlažni/izravni pokazatelji		Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj uspostavljenih novih poslovnih zona • Broj poslovnih zona s rekonstruiranom infrastrukturom • Web portal, s bazom podataka za promociju investicijskih potencijala poslovnih zona • Izgrađen posredni inkubator s inkubiranim start-up poduzećima • Uspostavljena mreža pružatelja usluga 		<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljene dvije nove poslovne zone u Kantunu • Unaprijeđena infrastruktura u pet postojećih poslovnih zona u Kantunu • Unaprijeđena promocija investicijskih mogućnosti u poslovnim zonama • Uspostavljen posredni inkubator • Ojačani kapaciteti za pružanje usluga MSP-ima kroz umrežavanje
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> – Povećanje vrijednosti investicija – Povećanje broja MSP-a 		
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	4.850.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općinski proračuni, Proračun Federacije Bosne i Hercegovine / Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, gospodarski subjekti		
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.		
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo gospodarstva Kantona (općine, vlasnici poslovnih zona)		
KORISNICI	Vlasnici poslovnih zona, MPS		

STRATEŠKI CILJ 2.

**Unaprijediti kvalitetu življenja
i održivoga društvenoga
okruženja**

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.1 Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima i lijekovima	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjiti troškove liječenja kroz uštede u finansijskome planu kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje - Pružiti građanima neophodne zdravstvene usluge unutar Kantona - Smanjiti listu čekanja za specifične zdravstvene usluge 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.1.1	Nabava više CT aparata i aparat za magnetnu rezonanciju u bolničke zdravstvene ustanove
	2.1.1.2	Osiguranje dovoljne količine ampularnih lijekova u zdravstvenim ustanovama primarne i bolničke zdravstvene djelatnosti
	2.1.1.3	Osiguranje dovoljnih finansijskih sredstava za financiranje Pozitivne liste lijekova
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj nabavljenih CT aparata i broj urađenih pregleda na godišnjoj razini (Kanton) • Aparat za magnetnu rezonanciju i broj urađenih pregleda na razini Kantona • Iznos osiguranih sredstava iz Proračuna Kantona za financiranje Pozitivne liste lijekova • Količina osiguranih lijekova i iznos osiguranih sredstava za ampularnu listu lijekova 	<ul style="list-style-type: none"> • Nabavljena najmanje dva CT aparata i povećan broj urađenih pregleda na godišnjoj razini • Nabavljen aparat za magnetnu rezonanciju i povećan broj urađenih pregleda na razini Kantona • Povećana finansijska sredstva iz Proračuna Kantona za financiranje Pozitivne liste lijekova • Osigurana neophodna količina lijekova i iznos finansijskih sredstava za ampularnu listu lijekova
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos općem zdravstvenom stanju građana Kantona - Povećan broj zdravstveno osiguranih osoba na području Kantona - Povećanje broja liječnika na području Kantona, kroz finansijske uštede u finansijskome planu kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, finansijski plan kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje (ZZO-a) Kantona, druge donacije	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje (Vlada Kantona)	
KORISNICI	Zdravstvene ustanove Kantona, osiguranici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.2 Informatizacija domova zdravlja i kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje u Kantonu	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Ojačati kapacitete primarne zdravstvene djelatnosti kroz nabavu neophodne računalne opreme - Informatički uvezati domove zdravlja s kantonalnim Zavodom za zdravstveno osiguranje i kantonalnim Zavodom za javno zdravstvo (ZJZ) 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.2.1	Implementacija projekta jačanja zdravstvenoga sektora (HSEP) u Kantonu
	2.1.2.2	Projekt jačanja kapaciteta domova zdravlja i kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje kroz ustrojstvo i korištenje informatičke baze podataka, kao i uvođenje elektronske kartice za osiguranike

IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Jedinstvena zajednička baza podataka osiguranika i korištenih zdravstvenih usluga Broj obuka za korištenje informatičke baze podataka i broj sudionika na obukama 	<ul style="list-style-type: none"> Kreirana i funkcionalna baza podataka korištenih zdravstvenih usluga i osiguranika koji su se koristili zdravstvenim uslugama Realiziran broj obuka predviđen godišnjim planovima obuka
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> Mogućnost boljeg planiranja u ukupnome sustavu zdravstvene zaštite Povećanje broja liječnika kroz smanjenje troškova u kantonalnom Zavodu za zdravstveno osiguranje 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	3.000.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Federalno ministarstvo zdravstva, kredit Svjetske banke	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje (kantonalni Zavod za javno zdravstvo, zdravstvene ustanove, Federalno ministarstvo zdravstva)	
KORISNICI	Zdravstvene ustanove, kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje, kantonalni Zavod za javno zdravstvo, osiguranici i Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življena i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.3 Unapređenje pravnoga okvira iz oblasti zdravstvenih usluga i rješavanje statusa bolničkih zdravstvenih ustanova	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Urediti stanje u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti Smanjiti broj ravnatelja i upravnih vijeća u ustanovama zdravstvene zaštite Kantona 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.3.1	Implementacija federalnih materijalnih propisa na kantonalnoj razini
	2.1.3.2	Usklađivanje kantonalnih propisa s federalnim propisima
	2.1.3.3.	Izradba zakonske regulative za definiranje statusa pet bolnica na području Kantona
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj implementiranih federalnih materijalnih propisa, po općinama Broj i naziv usklađenih federalnih i kantonalnih propisa Riješen pravni okvir koji definira status 5 bolnica na području Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> Implementirani svi materijalni propisi Federalnoga ministarstva zdravstva u jedanaest općina u Kantonu Usklađen Zakon o zdravstvenoj zaštiti Riješen status svih pet bolnica na području Kantona
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> Veća usklađenost kantonalnih propisa u zdravstvenome sektoru s propisima na federalnoj razini i propisima Europske unije Unaprijeđena kvaliteta i kvantiteta zdravstvenih usluga 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona, finansijski plan kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (Vlada Kantona, Sabor Kantona, općine u Kantonu, zdravstvene ustanove, kantonalni Zavod za javno zdravstvo, kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje)	
KORISNICI	Osiguranici Kantona	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.4 Jačanje kapaciteta zdravstvenih ustanova u Kantonu kroz proširenje djelatnosti domova zdravlja i stručno usavršavanje deficitarnih specijalizacija iz oblasti zdravstva	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati broj i kvalitetu zdravstvenih usluga građanima Kantona - Racionalizirati troškove korištenja zdravstvenih usluga 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.4.1. Proširenje lepeze zdravstvenih usluga koje spadaju u mjerodavnost primarne zdravstvene djelatnosti 2.1.4.2. Osnivanje novog centra za dijalizu 2.1.4.3. Uraditi plan specijalizacija na temelju analize potreba kantonalnoga Zavoda za javno zdravstvo 2.1.4.4. Implementacija plana stručnih usavršavanja deficitarnih specijalizacija	2.1.4.1. Proširenje lepeze zdravstvenih usluga koje spadaju u mjerodavnost primarne zdravstvene djelatnosti 2.1.4.2. Osnivanje novog centra za dijalizu 2.1.4.3. Uraditi plan specijalizacija na temelju analize potreba kantonalnoga Zavoda za javno zdravstvo 2.1.4.4. Implementacija plana stručnih usavršavanja deficitarnih specijalizacija
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj i naziv ugovorenih usluga s domovima zdravlja Broj dijaliznih centara na području Kantona Plan specijalizacija Broj specijalista 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj zdravstvenih usluga koje će se pružati u domovima zdravlja Osnovan novi dijalizni centar na području Kantona Urađen plan neophodnih specijalizacija u Kantonu Povećan broj specijalista na području Kantona
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana kvaliteta i kvantiteta zdravstvenih usluga u Kantonu - Racionalizacija troškova u zdravstvenome sektoru i zapošljavanje novih liječnika 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje, Proračun Kantona, kredit, finansijska sredstva općina, donacije i dr.	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2017.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (kantonalni Zavod za zdravstveno osiguranje, kantonalni Zavod za javno zdravstvo, javne ustanove domovi zdravlja)	
KORISNICI	Osiguranici Kantona, zdravstvene ustanove i zdravstveni djelatnici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	
MJERA	2.2.1 Jačanje potpore socijalno ugroženim skupinama i suzbijanje socijalno-patoloških pojava	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Pružiti adekvatniju pojedinačnu pomoć osiguranicima socijalne zaštite - Povećati broj smještaja u srodnice i udomiteljske obitelji, a smanjiti broj smještaja u zavode za odgoje i obrazovanje i zavode za skrb o mentalno-invalidnim osobama, te socijalno patoloških pojava 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.1.1 Implementacija SUMERO projekta zbrinjavanja mentalno invalidnih osoba u lokalnoj zajednici 2.2.1.2 Aktiviranje rada centara za mentalno zdravlje u pogledu mentalno invalidnih osoba 2.2.1.3 Donošenje novih zakona iz oblasti socijalne politike u Kantonu 2.2.1.4 Smještaj djece i odraslih osoba bez obitelji u hraniteljske obitelji 2.2.1.5 Kućna njega i pomoć u kući stariim i iznemoglim osobama 2.2.1.6 Analitički prikaz stanja socijalno ugroženih osoba	2.2.1.1 Implementacija SUMERO projekta zbrinjavanja mentalno invalidnih osoba u lokalnoj zajednici 2.2.1.2 Aktiviranje rada centara za mentalno zdravlje u pogledu mentalno invalidnih osoba 2.2.1.3 Donošenje novih zakona iz oblasti socijalne politike u Kantonu 2.2.1.4 Smještaj djece i odraslih osoba bez obitelji u hraniteljske obitelji 2.2.1.5 Kućna njega i pomoć u kući stariim i iznemoglim osobama 2.2.1.6 Analitički prikaz stanja socijalno ugroženih osoba

IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj centara za mentalno zdravlje mentalno invalidnih osoba Iznos ušteđenih finansijskih sredstava Ministarstvu zdravstva i socijalne politike Kantona Procjena utjecaja propisa iz oblasti socijalne skrbi u Kantonu; Broj zakonskih i podzakonskih akata iz oblasti socijalne skrbi; Pravilnik o izvršenju rada za opće dobro na slobodi Broj smještaja maloljetnih osoba koje su u sukobu sa zakonom u ustanove; broj hraniteljskih smještaja i broj korisnika hraniteljskog smještaja; broj socijalno patoloških pojava i korisnika Baza podataka o stanju socijalno ugroženih osoba i socijalno patoloških pojava te rizičnih skupina građana 	<ul style="list-style-type: none"> Povećane uštede u proračunu Kantona za kantonalno Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Smanjen broj smještaja osiguranika u ustanove Povećan broj centara za mentalno zdravlje mentalno invalidnih osoba; povećan broj savjetovališta pri centrima za socijalni rad; broj novih odjela u školama za djecu s posebnim potrebama Izmijenjen postojeći ili donesen novi set zakonskih i podzakonskih akata koji uređuju oblast socijalne skrbi sukladno procjeni utjecaja propisa; donesen Pravilnik o izvršenju rada za opće dobro na slobodi Povećan broj hraniteljskih smještaja i korisnika hraniteljskoga smještaja Izrađena baza podataka o stanju socijalno ugroženih osoba i socijalno patoloških pojava te rizičnih skupina građana
RAZVOJNI UČINAK	- Smanjenje broja korisnika socijalne pomoći - Povećan iznos socijalnih transfera po glavi stanovnika	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.300.000,00 KM <i>Izvor finansijskih sredstava:</i> Proračun Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (centri za socijalni rad (CzSR), zdravstvene ustanove, hraniteljske obitelji, Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona)	
KORISNICI	Osigurаниci socijalne zaštite Kantona	
STRATEŠKI CIJLJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CIJLJ	2.2 Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	
MJERA	2.2.2 Jačanje materijalnih i kadrovskih kapaciteta pružatelja usluga socijalne skrbi u Kantonu	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Povećati djelotvornost i učinkovitost pružanja socijalnih usluga Osigurati dostupnost informacija o korisnicima socijalne skrbi u Kantonu 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.2.1 Iniciranje nižih razina vlasti za osnivanje novih socijalnih ustanova 2.2.2.2 Izdavanje odobrenja za rad pravnim i fizičkim osobama 2.2.2.3 Nadzor nad primjenom Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne skrbi 2.2.2.4 Stručno usavršavanje zaposlenika ustanova socijalne skrbi 2.2.2.5 Uraditi bazu podataka iz oblasti socijalne politike na razini Kantona	
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlagni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj novih socijalnih ustanova na području Kantona; broj ustanova koje zadovoljavaju standarde Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne skrbi 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj socijalnih ustanova na području Kantona; povećan broj ustanova koje zadovoljavaju standarde Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj smještaja osiguranika u ustanove na području drugih kantona u Federaciji i Republici Srpskoj • Broj izdanih odobrenja za rad pravnim i fizičkim osobama • Broj stručno educiranih zaposlenika u ustanovama socijalne skrbi • Broj nadzora nad socijalnim ustanovama • Baza podataka iz oblasti socijalne politike na razini Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrbni • Smanjen broj smještaja osiguranika u ustanove na području drugih kantona u Federaciji i Republici Srpskoj • Povećan broj pravnih i fizičkih osoba koje pružaju usluge socijalne pomoći; povećan broj stručnih edukacija za zaposlenike ustanova socijalne skrbi • Povećan broj nadzora nad socijalnim ustanovama
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje socijalnih izdavanja za socijalno ugrožene kategorije društva - Djelotvoran i ekonomičan rad centara za socijalni rad u Kantonu 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	400.000,00 KM	Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona, općinski proračuni, sredstva fizičkih osoba
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (inspekcijska tijela u Kantonu, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike)	
KORISNICI	Osiguranici u Kantonu, centri za socijalnu politiku u Kantonu, pravne i fizičke osobe	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja		
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitetu obrazovanja		
MJERA	2.3.1. Usklađivanje predškolskog, osnovnog i srednjeg (srednjeg strukovnog) odgoja i obrazovanja, kao i obrazovanja odraslih osoba s društvenim i gospodarskim potrebama Kantona		
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiti kvalitetne zakone, podzakonske akte i druge dokumente iz oblasti obrazovanja koji počivaju na EU standardima i principima - Povećati mogućnost učenika za dobivanje zaposlenja 		
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.1.1	Izmjene i dopune postojećih zakona o predškolskom, osnovnom i srednjem odgoju i obrazovanju	
	2.3.1.2	Donošenje zakona o srednjem strukovnom obrazovanju	
	2.3.1.3	Donošenje zakona o obrazovanju odraslih osoba	
	2.3.1.4	Izradba i prihvaćanje inoviranih nastavnih planova i programa (NPP)	
	2.3.1.5	Uvođenje sustava eksterne maturu u osnovnom i srednjem obrazovanju	
	2.3.1.6	Provredba indeksa inkluzivnosti od predškolskog do srednjeg obrazovanja (uključivanje osoba s posebnim potrebama i osoba iz ranjivih skupina stanovništva u redoviti odgojno-obrazovni sustav)	
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji		Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj izmjena i dopuna postojećih zakona; broj donesenih zakonskih i podzakonskih akata • Broj donesenih inoviranih NPP-a; broj novih obrazovnih programa uskladijenih s potrebama tržišta rada; broj razvijenih programa za djecu s posebnim potrebama • Eksterna matura; broj upisanih učenika u srednje škole i fakultete na temelju postignutih rezultata na eksternoj maturi • Broj djece integrirane u redovito 		<ul style="list-style-type: none"> • Prihvaćeni zakoni iz oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, kao i zakon o obrazovanju odraslih osoba koji se zasnivaju na europskim standardima i principima • Doneseni NPP-i za srednje tehničke škole i srodne škole, kao i sve srednje strukovne škole (trogodišnje i četverogodišnje) • Eksterna matura provedena na cijelom području Kantona na kraju osnovnog obrazovanja i na kraju

	obrazovanje; broj edukacija roditelja	gimnazijskog obrazovanja <ul style="list-style-type: none"> • Sveučilišta priznaju rezultate ostvarene na eksternoj maturi i vrednuju ih prilikom upisa • Programi za djecu s posebnim potrebama standardizirani su i primjenjuju se u svim osnovnim školama (gdje postoji potreba) na području Kantona
RAZVOJNI UČINAK	- Povećan broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje - Kvalitetniji proces profesionalne orientacije i usmjeravanja učenika sukladno sposobnostima učenika, ali i interesu društvene zajednice	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.300.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona (Vlada Kantona , NVO-i – partneri)	
KORISNICI	djeca, učenici, odrasle osobe	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja		
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitetu obrazovanja		
MJERA	2.3.2 Unaprjeđenje kapacitete rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama, kao i kontinuirano stručno usavršavanje i vrednovanje zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama		
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Obučiti/osposobiti/usavršiti rukovoditelje da u svom poslu budu menadžeri, pragmatičari i edukatori sposobni nositi se sa zahtjevima tržišta - Osigurati da odgojitelji te učitelji u osnovnim i srednjim školama imaju kvalitetan stručno-savjetodavni nadzor 		
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.2.1	Uspostava projekta „Uspješno rukovođenje školama“ (dvogodišnji modularni projekt profesionalnog osposobljavanja i certificiranja budućih rukovoditelja)	
	2.3.2.2	Osnivanje zavoda/odjela za stručno savjetodavni nadzor odgojitelja/učitelja /profesora	
	2.3.2.3	Dosljedna primjena Pravilnika o napredovanju nastavnika	
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji <ul style="list-style-type: none"> • Broj certificiranih rukovoditelja • Broj pritužbi na rad uprave škola • Zavod/Odjel za stručno savjetodavni nadzor • Broj edukacija za stručno usavršavanje nastavnika; broj obavljenih stručno-savjetodavnih nadzora • Broj dјelatnika koji imaju zvanje mentor odnosno savjetnik 		Očekivani rezultati <ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj certificiranih rukovoditelja predškolskih osnovnih i srednjih škola, kao i ustanova za obrazovanje odraslih osoba • Zavod ima dovoljno savjetnika da pruža stručne i savjetodavne usluge nastavnom osoblju, što pospješuje kvalitetu rada nastavnika • svaki nastavnik imao je savjetnikov posjet satu • 25 % nastavnika ima zvanje mentor, a 5 % zvanje savjetnik
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjena diskriminacija i korupcija u školstvu - Povećana kvaliteta nastave 		
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona		
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.		
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona (NVO sektor)		
KORISNICI	Rukovoditelji odgojno-obrazovnih ustanova na području Kantona, volonteri, pripravnici, stručni suradnici, nastavnici i dr.		

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitetu obrazovanja	
MJERA	2.3.3 Unaprijediti sustav za obrazovanje i obuku odraslih osoba	
CILJ MJERE	- Potaknuti ljudi na (LLL) cjeleživotno i permanentno obrazovanje	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.3.1	Poboljšati organiziranost, financiranje i upravljanje procesima obrazovanja odraslih osoba
	2.3.3.2	Razviti procese i sustav priznavanja neformalno i informalno stecenih znanja i vještina
	2.3.3.3	Integrirati politike cjeleživotnoga učenja i obrazovanja s ciljevima društvenoga, gospodarskoga i regionalnoga razvoja te s politikama zapošljavanja i socijalne skrbi
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj radionica o značaju i važnosti obrazovanja odraslih osoba; broj polaznika istih Broj ustanova/udruga koji se bave obrazovanjem odraslih osoba; broj formalnih i neformalnih programa Broj programa prekvalifikacije; broj polaznika tih programa Broj razvijenih programa zapošljavanja sukladno zahtjevima tržista rada 	<ul style="list-style-type: none"> Senzibilizirana javnost o važnosti razvijanja sustava obrazovanja odraslih osoba Razvijena mreža ustanova na području Kantona koje se bave obrazovanjem odraslih osoba Neformalno i informalno obrazovanje može se verificirati Povećan broj osoba koje su uspješno okončale neki od programa cjeleživotnoga učenja Povećan broj osoba koje su završile prekvalifikaciju
RAZVOJNI UČINAK	- Mogućnost stvaranja odgovarajuće radne snage sukladno zahtjevima i promjenama na tržištu rada	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000,00 KM <i>Izvor finansijskih sredstava:</i> Proračun Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2019.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona (Ministarstvo gospodarstva Kantona, Zavod za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna, NVO – sektor)	
KORISNICI	Osobe starije od 18. godine	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitetu obrazovanja	
MJERA	2.3.4. Obnoviti (izgraditi) i opremiti odgojno-obrazovne ustanove	
CILJ MJERE	- Osigurati neophodnu i kvalitetnu infrastrukturu sukladno obrazovnim standardima Europske unije u oblasti obrazovanja	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.4.1	Izradba potrebne projektne dokumentacije
	2.3.4.2	Obnavljanje postojećih i izgradnja novih odgojno-obrazovnih ustanova (OOU-a)
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj obnovljenih (izgrađenih) i opremljenih odgojno-obrazovnih ustanova Broj OOU-a koji imaju certifikat energetske učinkovitosti 	<ul style="list-style-type: none"> Povećan postotak OOU-a koje su u potpunosti obnovljene Povećan postotak OOU-a koje koriste ekološki prihvatljivo gorivo
RAZVOJNI UČINAK	- Unaprijeđena kvaliteta obrazovanja	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	10.000.000,00 KM <i>Izvor finansijskih sredstava:</i> Proračun Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2019.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona (Vlada Kantona, NVO sektor, donatori i dr.)	
KORISNICI	Učenici	
STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	

PRIORITETNI CILJ	2.4. Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.1. Unaprjeđenje aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i povećanje stupnja otkrivenosti počinitelja kaznenih djela	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati stupanj osobne i imovinske sigurnosti građana - Povećati stupanj povjerenja građana u agencije za provođenje zakona 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.1.1	Izradba kvalitetnih preventivnih programa u sprječavanju kaznenih djela razbojništva, krađe vozila, iznuda, trgovine narkoticima, terorizma
	2.4.1.2	Aktivnosti na suzbijanju korupcije i organiziranoga kriminaliteta u okviru prihvaćenoga antikorupcijskoga plana
	2.4.1.3	Pojačati mjere suzbijanja zlouporabe opojnih droga
	2.4.1.4	Jačanje kapaciteta kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika te prevencija obiteljskog nasilja i maloljetničke delikvencije
	2.4.1.5	Osnaziti kapacitete u borbi protiv kaznenih djela iz mržnje, kaznenih djela nad manjinskim i ranjivim skupinama te trgovine ljudima
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> Broj kaznenih djela razbojništva, ukradenih motornih vozila, iznuda i trgovine narkoticima Broj prijavljenih i rasvjetljenih kaznenih djela, uspostavljena baza podataka Broj procesuiranih predmeta Sporazum o suradnji s tužiteljstvom i sudovima u bržem procesuiranju kaznenih djela, depozit predmeta oduzetih u počinjenim kaznenim djelima 	<ul style="list-style-type: none"> Smanjen broj kaznenih djela, a povećan broj dokumentiranih kaznenih djela zlouporabe opojnih droga Efikasniji rad policije kroz uporabu i razmjenu podataka iz baze podataka i povećana mogućnost procjene prijetnji za sigurnost; brže i efikasnije postupanje u dokumentiranju i procesuiranju izvršitelja kaznenih djela, adekvatno čuvanje materijalnih dokaza koji se uporabljaju Povećana otkrivenost nepoznatih počinitelja kaznenih djela i dokumentiranje kaznenih djela koja su počinili poznati počinitelji Povećana otkrivenost počinitelja kaznenih djela uslijed uporabe baze podataka
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje broja kaznenih djela za unaprjeđene sigurnosti građana, institucija i gospodarskih subjekata 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: IPA fondovi i druge donacije	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, institucije i pravne osobe	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.2 Povećanje sigurnosti prometa na cestama i sprječavanje narušavanja javnoga reda i mira	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> Smanjiti broj prometnih nezgoda i njihovih posljedica (smrtno stradalih, teže i lakše ozlijeđenih osoba) Smanjiti broj narušavanja javnoga reda i mira (ugostiteljski objekti, športska natjecanja i sl.) 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.2.1	Uvođenje videonadzora na ključna mesta u općinama na

		području Kantona
2.4.2.2		Proširenje radarskoga sustava na prometnicama
2.4.2.3		Prevencija nereda na športskim natjecanjima
2.4.2.4		Unaprijediti sustav kontrola reguliranja prometa te nadzora nad lokacijama povećanoga okupljanja građana
2.4.2.5		Unaprjeđenje suradnje svih institucija koje se bave oblašću sigurnosti prometa na cestama
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj postavljenih videokamera na ključna mesta u općinama • Broj prometnih prekršaja; broj naplaćenih prekršajnih naloga • Broj nereda na športskim natjecanjima • Broj prometnih nezgoda i broj nezgoda sa smrtnom posljedicom • Sporazum o suradnji sa autocestama Federacije i Bosne i Hercegovine, Sporazum sa Saobraćajnim fakultetom, Sporazum s Ministarstvom obrazovanja – autoškole, edukacija učenika o osnovama sigurnosti prometa na cestama 	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšano dokumentiranje kaznenih djela i prekršaja iz oblasti prometa i narušavanja javnoga reda i mira, smanjen broj prekršaja i veći stupanj otkrivenosti počinitelja prekršaja • Smanjen broj prometnih prekršaja • Smanjen broj nereda na športskim natjecanjima • Smanjen broj prometnih nezgoda sa smrtnom posljedicom za 10 %
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana sigurnost građana u vožnji - Smanjen broj smrtnih slučajeva prouzročenih prometnim nezgodama 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, institucije, pravne osobe	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja									
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona									
MJERA	2.4.3 Unaprjeđenje odnosa s okruženjem									
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Usmjeriti percepcije građana na štetne pojave i animiranje građana na pravodobnu prijavu policiji uočenih kriminalnih ponašanja - Osigurati sigurno okruženje uz uvažavanje stavova građana 									
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">2.4.3.1</td> <td>Pojačati suradnju s građanima u suzbijanju kažnjivih i devijantnih ponašanja kroz anonimne pozive, medije, edukacije i dr.</td> </tr> <tr> <td>2.4.3.2</td> <td>Sistematisiranje radnoga mjesa „policajac u zajednici“</td> </tr> <tr> <td>2.4.3.3</td> <td>Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe droga, nasilja, uporabe oružja i pirotehnike i dr.</td> </tr> <tr> <td>2.4.3.4</td> <td>Pojačana medijska pokrivenost aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova Kantona</td> </tr> </table>		2.4.3.1	Pojačati suradnju s građanima u suzbijanju kažnjivih i devijantnih ponašanja kroz anonimne pozive, medije, edukacije i dr.	2.4.3.2	Sistematisiranje radnoga mjesa „policajac u zajednici“	2.4.3.3	Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe droga, nasilja, uporabe oružja i pirotehnike i dr.	2.4.3.4	Pojačana medijska pokrivenost aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova Kantona
2.4.3.1	Pojačati suradnju s građanima u suzbijanju kažnjivih i devijantnih ponašanja kroz anonimne pozive, medije, edukacije i dr.									
2.4.3.2	Sistematisiranje radnoga mjesa „policajac u zajednici“									
2.4.3.3	Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe droga, nasilja, uporabe oružja i pirotehnike i dr.									
2.4.3.4	Pojačana medijska pokrivenost aktivnosti Ministarstva unutarnjih poslova Kantona									
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati								
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj slučajeva koje su prijavili građani u slučajevima kada nisu oštećeni djelom • Broj educiranih kroz obrazovno-odgojne ustanove, • Broj intervjeta, radioemisija i TV emisija, letaka i brošura 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj prijava građana o primijećenim prekršajima i kažnjivim ponašanjima • Proširenje oblasti kojima se provode projekti suradnje sa zajednicom • Povećan stupanj educirane školske populacije o sigurnosnim izazovima 								

	dostupnih javnosti	<ul style="list-style-type: none"> Povećan broj intervjuja, emisija, brošura dostupnih javnosti
RAZVOJNI UČINAK		<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti građana i najmlađe populacije o štetnosti rizičnih ponašanja i njihovo animiranje na suradnju s policijom - Smanjen stupanj kriminala i broj kaznenih djela
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	50.000,00 KM	Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, učenici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja											
PRIORITETNI CILJ	2.4. Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona											
MJERA	2.4.4 Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova Kantona											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Postići veći stupanj sigurnosti građana - Smanjiti troškove nabave i troškove održavanja MTS-a 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1"> <tr> <td>2.4.4.1</td> <td>Uvođenje u sistematizaciju radnih mjeseta Postrojbe za javni red i mir i operativno-taktičku potporu</td> </tr> <tr> <td>2.4.4.2</td> <td>Psihološka potpora zaposlenicima – sistematiziranje radnoga mjesata psiholog</td> </tr> <tr> <td>2.4.4.3</td> <td>Kvalitetnija zdravstvena zaštita zaposlenika policije</td> </tr> <tr> <td>2.4.4.4</td> <td>Rekonstrukcija objekata policijskih postaja i spajanje lokacija IDEA</td> </tr> <tr> <td>2.4.4.5</td> <td>Nabava materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnoga vremena za prijam stranaka</td> </tr> </table>		2.4.4.1	Uvođenje u sistematizaciju radnih mjeseta Postrojbe za javni red i mir i operativno-taktičku potporu	2.4.4.2	Psihološka potpora zaposlenicima – sistematiziranje radnoga mjesata psiholog	2.4.4.3	Kvalitetnija zdravstvena zaštita zaposlenika policije	2.4.4.4	Rekonstrukcija objekata policijskih postaja i spajanje lokacija IDEA	2.4.4.5	Nabava materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnoga vremena za prijam stranaka
2.4.4.1	Uvođenje u sistematizaciju radnih mjeseta Postrojbe za javni red i mir i operativno-taktičku potporu											
2.4.4.2	Psihološka potpora zaposlenicima – sistematiziranje radnoga mjesata psiholog											
2.4.4.3	Kvalitetnija zdravstvena zaštita zaposlenika policije											
2.4.4.4	Rekonstrukcija objekata policijskih postaja i spajanje lokacija IDEA											
2.4.4.5	Nabava materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnoga vremena za prijam stranaka											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati										
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj slučajeva narušavanja javnoga reda i mira u većem opsegu • Broj slučajeva pružene psihološke pomoći službenicima • Spajanje IDEA lokacija s objektima Ministarstva unutarnjih poslova • Obnovljen vozni park, broj specijalnih vozila, broj nabavljenе opreme Postrojbe za javni red i mir, kriminalističko-tehničke opreme, sredstava veze, informatičke opreme i specijalne opreme za Postrojbu za potporu, prilagođeno radno vrijeme 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjen broj narušavanja javnoga reda i mira • Smanjeni troškovi zdravstvenih pregleda zbog odlaska u drugi kanton i povećan broj zdravstvenih pregleda policijskih službenika radi praćenja zdravstvenoga stanja a u svrhu što djelotvornijeg rada policije • djelotvorniji rad i smanjenje troškova održavanja zastarjele opreme te smanjenje redova na lokacijama 										
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Djelotvorniji rad policije te pozitivna percepcija građana o stanju sigurnosti u Kantonu 											
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	850.000,00 KM	Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona										
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.											
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona											
KORISNICI	Službenici i građani											

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja
PRIORITETNI CILJ	2.4. Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana u Kantonu

MJERA	2.4.5. Razvoj kapaciteta sustava zaštite i spašavanja te odgovora na prirodne i druge nesreće	
CILJ MJERE	- Umanjiti negativne učinke prirodnih i drugih nesreća na sigurnost ljudi i imovine	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.5.1	Obuka i opremanje institucija vatrogastva kao dijela sustava zaštite i spašavanja
	2.4.5.2	Obuka i opremanje postrojbi i službi za zaštitu i spašavanje Kantona kao prioritetnog segmenta sustava zaštite i spašavanja
	2.4.5.3	Izgradnja sustava za informacijsku i komunikacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u Kantonalnoj upravi civilne zaštite i općinskih operativnih centara
	2.4.5.4	Redovita obuka i informiranje stanovništva (škole, mjesne zajednice) o mjerama zaštite i spašavanja
	2.4.5.5	Mapiranje organizacija i grant-potpore nevladinim organizacijama u izgradnji kapaciteta opće namjene i specijalističkih postrojbi iz sustava zaštite i spašavanja
	2.4.5.6	Iniciranje donošenja planova zaštite i spašavanja kulturno-povijesnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, s ucrtanim ugroženim pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Opredjeljenost struktura sustava zaštite i spašavanja • Stupanj obučenosti stanovništva za postupanje u slučaju nesreća • Kapaciteti mapiranih organizacija u području zaštite i spašavanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećana otpornost Kantona na rizike nastale iz prirodnih i drugih nesreća • Smanjenje negativnih posljedica (žrtve i štete) od prirodnih i drugih nesreća
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje stupnja sigurnosti od prirodnih i drugih nesreća	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	6.250.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Kantona, općine u Kantona, EU i drugi međunarodni fondovi	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016 – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona, Vlada Kantona, Kantonalna uprava za civilnu zaštitu	
KORISNICI	Mjerodavne institucije, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.5. Unaprijediti oblast kulture i športa	
MJERA	2.5.1. Obnoviti i opremiti institucije u kulturi i podignuti svijest mladeži o važnosti kulture	
CILJ MJERE	- Obnova i održiva uporaba infrastrukture u oblasti kulture u svrhu zaštite kulturnoga naslijeđa, te afirmacija kulturnoga identiteta svakog pojedinca	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.5.1.1	Obnavljanje i očuvanje postojećih te izgradnja novih ustanova u kulturni
	2.5.1.2	Donošenje zakona iz oblasti kulture (Zakon o knjižnicama, Zakon o muzejima, Zakon o samostalnim stvarateljima)
	2.5.1.3	Izradba i donošenje strategije kulturne politike Kantona 2016. – 2020.
	2.5.1.4	Izradba registra javnih ustanova iz oblasti kulture
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj obnovljenih i novoizgrađenih ustanova u kulturni • Broj donesenih zakonskih i podzakonskih akata • Izrađena Strategija kulturne politike 2016. – 2020. 	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionalne ustanove u kulturi i očuvano kulturno naslijeđe • Prihvaćena potrebna zakonska regulativa • Razvijena mreža ustanova u kulturi

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj ustanova upisanih u Registar 	
RAZVOJNI UČINAK	- Više posjetitelja u ustanovama u kulturi koje čuvaju i njeguju kulturno naslijede, kao i povećan broj sudionika na kulturnim manifestacijama	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona	
KORISNICI	Stanovništvo, turisti	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.5. Unaprijediti oblast kulture i športa	
MJERA	2.5.2. Obnoviti i opremiti športske institucije i podignuti svijest mladeži o važnosti bavljenja športskim aktivnostima	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Poticanje stanovništva (mladih i odraslih) na aktivnije bavljenje športskim aktivnostima u svrhu unapređenja kvalitete življenja koje pridonosi očuvanju zdravlja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.5.2.1	Obnova postojećih i izgradnja novih športskih objekata/ustanova
	2.5.2.2	Izradba i donošenje strategije razvoja športa Kantona 2016. – 2020
	2.5.2.3	Izradba Registra športskih udruga, športaša pojedinac i športskih stručnih djelatnika
IZLAZNI/IZRAVNNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj obnovljenih i novoizgrađenih športskih objekata • Izrađena Strategija razvoja športa 2016. – 2020. • Broj udruga, pojedinaca i stručnjaka upisanih u Registar 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj osoba (osobito mladih) koji se aktivno bave športom • Razvijena mreža športskih objekata koje udovoljavaju potrebi mladih i odraslih za bavljenjem športskim aktivnostima (profesionalno, amaterski i rekreativno)
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Razvijena svijest pojedinca i javnosti o važnosti bavljenja športom, te razvijene zdrave navike korištenja slobodnog vremena, osobito kod najmladih 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Kantona	
KORISNICI	Stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ 3.

**Poboljšati infrastrukturu,
komunalne usluge i stanje
okoliša**

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Uspostava sustava integriranog upravljanja okolišem	
MJERA	3.1.1. Stvaranje uvjeta za monitoring kvalitete okolišnih sastavnica	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti stanje okoliša kroz evidenciju onečišćenja i onečišćivača - Unaprijediti kontrolu onečišćavanja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.1.1	Uspostava registra onečišćivača sukladno Pravilniku o registrima postrojenja i onečišćenjima – edukacija i upošljavanje/imenovanje referenta
	3.1.1.2	Izradba studije doprinosa i udjela utjecaja svih onečišćivača u Kantunu
	3.1.1.3	Priprema plana/studije potrebnih mjerena, monitoring-stanica, kapaciteta i cijelokupne organizacije monitoringa
	3.1.1.4	Nabavka opreme
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj pogona i postrojenja obuhvaćenih registrom; • Količine emisija • Izrađen plan • Definiran broj mjernih mjeseta i vrste opreme 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan broj evidentiranih onečišćivača na području Kantona • Poboljšana evidencija i kontrola razine emisija/spusta/količina i vrsta onečišćenja te načina tretmana • Uspostavljena osnova za provedbu aktivnosti monitoringa – donesen plan
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos sveukupnom smanjenju emisija - Povećanje broja zaposlenika 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	420.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Donacije, Proračun Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva – MPVŠ)	
KORISNICI	Vlasnici ili operateri objekata, javnost i organizacije koje su aktivne u oblasti okoliša, javne vlasti koje su u mogućnosti pratiti određene trendove o pitanju ispuštanja različitih onečišćivača i prenošenja otpada, kao i napredak postignut u okviru okolišne politike, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.1. Uspostava sustava integriranog upravljanja okolišem	
MJERA	3.1.2. Jačanje kapaciteta (edukacija, ljudskih i materijalnih; Fond)	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Jačati kapacitete kroz edukaciju zaposlenika - Unaprijediti vođenje projekata i praćenje implementacije zakonske regulative 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.2.1	Edukacija i treninzi za osoblje Ministarstva i drugih institucija u sustavu zaštite okoliša (uključujući vođenje registra, monitoring i sl.)
	3.1.2.2	Promocija zaštite okoliša
	3.1.2.3	Formiranje fonda za zaštitu okoliša
	3.1.2.4	Formirati administrativnu strukturu, s informacijskim sustavom, uključujući i upravljanje otpadom (KPUO) u okviru MPUGZO
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih treninga • Broj uključenog stanovništva, industrija, subjekata • Formiran Fond • Broj realiziranih projekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan kapacitet (broj zaposlenika) osposobljenih za upravljanje registrom, monitoring te pripremu i provedbu projekata u oblasti okoliša • Povećan broj informiranih građana • Uspostavljen sustav kontinuiranog

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj angažiranog stručnog kadra 	informiranja i edukacije građana, gospodarstvenika i službenika na razini Kantona i općina
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljen funkcionalan Fond, s formiranim administrativnom strukturu 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje opsega djelatnosti i sredstava koja će biti usmjerena na financiranje pripreme, provedbe i razviti programa - Smanjenje emisija u okoliš 	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Vlada Kantona)	
KORISNICI	Općine u Kantonu, gospodarstvenici, javne ustanove, udruge građana, građani	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša											
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unapređenje i razvoj infrastrukture											
MJERA	3.2.1. Usklađivanje strateških i planskih prostornih dokumenata i pravnih propisa											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti sustav evidencije i prostornog planiranja kroz uspostavu GIS baze - Unaprijediti automatizacije monitoringa prostornih pojava i procesa - Povećanje razine transpozicije legislative kroz usklađivanje i harmonizaciju pravnih akata na razini Kantona i Federacije Bosne i Hercegovine 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1"> <tr> <td>3.2.1.1</td> <td>Izmjene i usklađivanje Prostornog plana (PP-a) Kantona</td> </tr> <tr> <td>3.2.1.2</td> <td>Subvencioniranje Izmjena i usklađivanje Prostornih planova (PP-a) općina</td> </tr> <tr> <td>3.2.1.3</td> <td>Uspostava informacijskoga sustava u oblasti prostornog planiranja</td> </tr> <tr> <td>3.2.1.4</td> <td>Donošenje i izmjena/usklađivanje pravnih akata sukladno Zakonu o vodama Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona</td> </tr> <tr> <td>3.2.1.5</td> <td>Donošenje provedbenih akata potrebnih za funkcioniranje Fonda</td> </tr> </table>		3.2.1.1	Izmjene i usklađivanje Prostornog plana (PP-a) Kantona	3.2.1.2	Subvencioniranje Izmjena i usklađivanje Prostornih planova (PP-a) općina	3.2.1.3	Uspostava informacijskoga sustava u oblasti prostornog planiranja	3.2.1.4	Donošenje i izmjena/usklađivanje pravnih akata sukladno Zakonu o vodama Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona	3.2.1.5	Donošenje provedbenih akata potrebnih za funkcioniranje Fonda
3.2.1.1	Izmjene i usklađivanje Prostornog plana (PP-a) Kantona											
3.2.1.2	Subvencioniranje Izmjena i usklađivanje Prostornih planova (PP-a) općina											
3.2.1.3	Uspostava informacijskoga sustava u oblasti prostornog planiranja											
3.2.1.4	Donošenje i izmjena/usklađivanje pravnih akata sukladno Zakonu o vodama Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona											
3.2.1.5	Donošenje provedbenih akata potrebnih za funkcioniranje Fonda											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati										
	<ul style="list-style-type: none"> • Stupanj nelegalne gradnje • Stupanj implementacije Prostornog plana sukladno indikatorima PP-a • Broj prihvaćenih akata propisanih zakonom 	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijeđena interaktivna razmjena informacija, djelotvornije pretraživanje i analiza baza podataka, nadzor nad procesima i pojavama u prostoru s ciljem donošenja odgovarajućih odluka • povećana produktivnost i djelotvornost u procesu prostornog uređenja i planiranja • smanjeni troškovi koordinacije i komunikacije među subjektima • unaprijeđena kvaliteta procesa planiranja i uređenja prostora te kvalitetu pojedinih odluka • povećane mogućnosti analize te monitoringa utjecaja na cjelokupnom prostoru • povećan broj donesenih i usklađenih zakonskih akata 										
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprjeđenje djelotvornog i transparentnog upravljanja procesima obnove, razvoja, okolišne infrastrukture, kvalitete povezanih usluga i stanja okoliša - Jačanje pravne osnove za zaštitu okoliša 											
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I	670.000,00 KM											

IZVORI	Iznos finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona; Fond za zaštitu okoliša
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona
KORISNICI	Vlada Kantona, Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona, općine u Kantonu

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.2. Unaprjeđenje stanja i izgradnja sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda	
CILJ MJERE	- Unaprijediti sustav prikupljanja otpadnih voda	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.2.1	Subvencioniranje obnove i proširenja kanalizacijske mreže; Izradba projekta kanalizacijski kolektor; Rekonstrukcija kanalizacijske mreže
	3.2.2.2	Subvencioniranje izrade projekata za nove kanalizacijske mreže i priključke
	3.2.2.3	Izradba studije izvodljivosti za izgradnju sustava pročišćavanja otpadnih voda na području Kantona
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina kanalizacijske mreže (obnovljene, izgrađene) • Broj priključaka • Broj registriranih septičkih jama • Broj projekata 	<ul style="list-style-type: none"> • Proširen obuhvat stanovništva priključenog na kanalizacijsku mrežu • Povećane količine tretirane otpadne vode
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjena količina netretirane otpadne vode koja odlazi izravno u vodotoke - Unaprjeđena kvaliteta voda 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000,00 KM Izvor finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Vlada Kantona (općine u Kantonu)	
KORISNICI	Općine u Kantonu, gospodarstvenici, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.3. Zaštita i unaprjeđenje vodoopskrbe	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Rekonstruirati i modernizirati sustav vodoopskrbe - Povećati pokrivenosti uslugama vodoopskrbe 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.3.1	Subvencioniranje projekata obnove i izgradnje vodovodne mreže u općinama
	3.2.3.2	Sve lokalne vodovode staviti pod nadzor i kontrolu, umrežavanje
	3.2.3.3	Aktivnosti na izgradnji regionalnog vodovoda Plava voda od Travnika do Zenice
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Dužina obnovljene/izgrađene mreže • Količina vode u sustavu u l/s • Broj općina obuhvaćenih subvencijama 	<ul style="list-style-type: none"> • Prošrena vodovodna mreža • Povećan kapacitet vodoopskrbe • Unaprjeđeno evidentiranje i kontrola u okviru sustava vodoopskrbe
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje broja stanovnika s dostupnom komunalnom uslugom	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	12.500.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: općinski proračuni, Proračun Vlade Kantona, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije, Evropska banka	

	za obnovu i razvoj i Banka Vijeća Europe
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva Kantona (općine u Kantona, Vlada Kantona)
KORISNICI	Općine u Kantonu, mjesne zajednice, javne ustanove

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša							
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture							
MJERA	3.2.4. Unaprijediti stanje lokalnih i kantonalnih cestovnih komunikacija i obaviti kategorizaciju cestovne komunikacije							
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povezati središnju Bosnu i Hercegovinu s budućom trasom autoceste na Koridoru Vc - Omogućiti povećanje razine usluge na pravcu Sarajevo – Banja Luka 							
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 10%;">3.2.4.1</td> <td>Pripreme za izgradnju brze ceste Lašva – Donji Vakuf</td> </tr> <tr> <td>3.2.4.2</td> <td>Sanacija i rekonstrukcija regionalnih cesta u Kantonu</td> </tr> <tr> <td>3.2.4.3</td> <td>Redovito godišnje održavanje turističkih cesta/putova</td> </tr> </table>		3.2.4.1	Pripreme za izgradnju brze ceste Lašva – Donji Vakuf	3.2.4.2	Sanacija i rekonstrukcija regionalnih cesta u Kantonu	3.2.4.3	Redovito godišnje održavanje turističkih cesta/putova
3.2.4.1	Pripreme za izgradnju brze ceste Lašva – Donji Vakuf							
3.2.4.2	Sanacija i rekonstrukcija regionalnih cesta u Kantonu							
3.2.4.3	Redovito godišnje održavanje turističkih cesta/putova							
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati						
	<ul style="list-style-type: none"> Dužina novoizgrađenih cesta Dužina saniranih i obnovljenih cesta Dužina turističkih putova koji se održavaju 	<ul style="list-style-type: none"> Unaprjeđena cestovne mreža; Povećan broj prometa Smanjen broj nesreća 						
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Osiguranje dobrog, sigurnog, efikasnijeg i bržeg transporta - Facilitacija (olakšavanje komunikacije) urbanih funkcija gradova - Povećanje pozitivnog utjecaja na stimulativne ekonomske aktivnosti i brži razvoj Kantona 							
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	15.590.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, subvencije, krediti, investicije							
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.							
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona (Federalna direkcija za ceste, općinske službe)							
KORISNICI	<ul style="list-style-type: none"> Federacija Bosne i Hercegovine, Kantona, općine u Kantonu 							

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša							
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture							
MJERA	3.2.5. Provodenje programa mjera za povećanje energetske efikasnosti (EE) javnih i gospodarskih objekata te modernizacija proizvodnje i iskorištenja toplinske energije							
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti o potrebi upravljanja energijom i koristima koje energetska učinkovitost donosi - Smanjenje potrošnje energije kao ključnog instrumenta za sprječavanje onečišćenja i kontrole onečišćenja - Smanjenje negativnih utjecaja na okoliš, poboljšanje sigurnosti opskrbe energijom i zadovoljavanje rastuće potrošnje energije 							
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 10%;">3.2.5.1</td> <td>Snimanje stanja, analiza i ocjene stanja EE-a za javne objekte Kantona</td> </tr> <tr> <td>3.2.5.2</td> <td>Subvencioniranje utopljivanja javnih objekata</td> </tr> <tr> <td>3.2.5.3</td> <td>Subvencioniranje izradbe projekta proširenja sustavnog grijanja</td> </tr> </table>		3.2.5.1	Snimanje stanja, analiza i ocjene stanja EE-a za javne objekte Kantona	3.2.5.2	Subvencioniranje utopljivanja javnih objekata	3.2.5.3	Subvencioniranje izradbe projekta proširenja sustavnog grijanja
3.2.5.1	Snimanje stanja, analiza i ocjene stanja EE-a za javne objekte Kantona							
3.2.5.2	Subvencioniranje utopljivanja javnih objekata							
3.2.5.3	Subvencioniranje izradbe projekta proširenja sustavnog grijanja							
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati						
	<ul style="list-style-type: none"> Pripremljen plan % objekata obuhvaćenih planom u odnosu na ukupan broj objekata Broj objekata na kojima je provedeno utopljivanje 	<ul style="list-style-type: none"> Evidentirano stanje i potrebe za utopljivanjem javnih objekata na razini Kantona Uštedjena energije ostvarena utopljivanjem objekata Smanjenjem broja pojedinačnih ložišta 						

	<ul style="list-style-type: none"> • Razina potrošnje energenata • Broj izgrađenih kotlovnica • Broj novih priključaka na daljinsko grijanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenjem količine emitiranih onečišćenja emitiranih izgaranjem fosilnih goriva i drva
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje energetske učinkovitosti - Smanjenje emisija stakleničkih plinova - Unaprjeđenje iskorištavanja prirodnih resursa – ušteda energije 	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	530.000,00 KM	Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (opcine u Kantonu)	
KORISNICI	Kantonalni javni objekti, općinski javni objekti, gospodarski objekti	

STRATEŠKI CIJLJ	3. Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, kvalitetu povezanih usluga i stanje okoliša	
PRIORITETNI CIJLJ	3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.6. Pripreme za plinifikaciju Kantona	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Primarnom i sekundarnom mrežom pokriti sve općine u Kantonu - Povećati svijest i sigurnost iskorištavanja prirodnog plina - Povećanje energijske učinkovitosti korištenjem prirodnoga plina kao energenta te smanjenje emisije stakleničkih plinova korištenjem ekološki prihvatljivijeg energenta - Smanjiti broj ložišta na fosilna goriva i korištenja tehničkog drva kao ogrjeva te na taj način sačuvati prirodne resurse Kantona i unaprijediti ukupno stanje okoliša 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.6.1	Pripreme za izgradnju distributivne mreže na području općina Travnik, Novi Travnik, Vitez i Busovača
	3.2.6.2	Pripreme za proširenje distributivne mreže na području općina Kreševo i Kiseljak i pripreme za izgradnju distributivne mreže na području općine Fojnica
	3.2.6.3	Pripreme za izgradnju primarnog plinovoda za Vrbasku regiju i distributivnu mrežu na području općina Jajce, Donji Vakuf, Bugojno i Gornji Vakuf – Uskoplje
	3.2.6.4	Izraditi studije ekonomske opravdanosti za dodjelu koncesija za izgradnju distributivnih sustava i distribuciju prirodnog plina
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj korisnika spremnih za priključenje plina • Broj gradskih toplana spremnih za priključenje plina • Broj gospodarskih društava spremnih za priključenje plina • Broj automobila i vozila za prijevoz putnika i roba spremnih za plin 	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremljenost za izgradnju primarnog plinovoda za Vrbasku regiju • Pripremljenost za uvođenje plina u sve gradske zone • Smanjena potrošnja energije • Smanjenje emisije polutanata u zrak
RAZVOJNI UČINAK	Primjena novih tehnologija tehnološkim procesima i nova područja primjene plina (proizvodnja toplinske energije, primjena plina za hlađenje, priprema tople vode, primjena plina u prometu i kombiniranoj proizvodnji toplinske i električne energije)	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000,00 KM – Proračun Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
NOSITELJI	Vlada Kantona	
KORISNICI	Kućanstva, toplane, gospodarska društva, putnička vozila, vozila za prijevoz	

	putnika i tereta
--	------------------

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša														
PRIORITETNI CILJ	3.3. Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom														
MJERA	3.3.1. Uspostava infrastrukture za (privremen) prihvat, selektiranje – razdvajanje, reciklažu, transfer i krajnje zbrinjavanje komunalnog otpada														
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti stanje upravljanja otpadom kroz formiranje mreže lokalnih centara i punktova za odvojeno prikupljanje otpada te regionalnih centara (RCUO) 														
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;">3.3.1.1</td> <td colspan="2">Podrška infrastrukturni za prikupljanje i tretman otpada u lokalnim zajednicama</td> </tr> <tr> <td>3.3.1.2</td> <td colspan="2">Subvencioniranje Izradbi studija i projekata za uspostavu PS/CUO/RCUO</td> </tr> <tr> <td>3.3.1.3</td> <td colspan="2">Subvencioniranje jačanja kapaciteta komunalnih poduzeća (kontejneri, zeleni otoci)</td> </tr> <tr> <td>3.3.1.4</td> <td colspan="2">Formirati administrativnu strukturu za upravljanje otpadom u okviru Ministarstva prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova u Kantonu</td> </tr> </table>			3.3.1.1	Podrška infrastrukturni za prikupljanje i tretman otpada u lokalnim zajednicama		3.3.1.2	Subvencioniranje Izradbi studija i projekata za uspostavu PS/CUO/RCUO		3.3.1.3	Subvencioniranje jačanja kapaciteta komunalnih poduzeća (kontejneri, zeleni otoci)		3.3.1.4	Formirati administrativnu strukturu za upravljanje otpadom u okviru Ministarstva prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova u Kantonu	
3.3.1.1	Podrška infrastrukturni za prikupljanje i tretman otpada u lokalnim zajednicama														
3.3.1.2	Subvencioniranje Izradbi studija i projekata za uspostavu PS/CUO/RCUO														
3.3.1.3	Subvencioniranje jačanja kapaciteta komunalnih poduzeća (kontejneri, zeleni otoci)														
3.3.1.4	Formirati administrativnu strukturu za upravljanje otpadom u okviru Ministarstva prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova u Kantonu														
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji		Očekivani rezultati												
	<ul style="list-style-type: none"> Količina i vrsta nabavljene opreme Količina selektivno prikupljenog otpada Broj dobivenih dozvola Količina adekvatno zbrinutog otpada Broj stručnog kadra 		<ul style="list-style-type: none"> Povećan obuhvat stanovništva pokrivenog uslugama prikupljanja otpada Povećana razina reciklaže Smanjene količine otpada odloženog na odlagališta 												
RAZVOJNI UČINAK	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti sustav upravljanja otpadom do ekonomski isplativog i okolišno prihvatljivog upravljanja 														
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.320.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona, općine u Kantonu, donacije														
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.														
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (općine Kantona, Vlada Kantona)														
KORISNICI	Kanton, općine u Kantonu														

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša											
PRIORITETNI CILJ	3.3. Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom											
MJERA	3.3.2. Uspostava infrastrukture za prikupljanje, tretman i zbrinjavanje posebnog otpada											
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje količina neadekvatno zbrinutog otpada - Uspostaviti centraliziran sustav evidentiranja i izvješćivanja o količinama i vrstama tih vrsta otpada zbog lakšeg praćenja i kontrole 											
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;">3.3.2.1</td> <td colspan="2">Nabava opreme za neškodljivo uništavanje infektivnog opasnog medicinskog otpada (autoklav) i oštih predmeta na izvoru za centre određene PUO-om</td> </tr> <tr> <td>3.3.2.2</td> <td colspan="2">Nabava opreme za zbrinjavanje otpada animalnog podrijetla</td> </tr> <tr> <td>3.3.2.3</td> <td colspan="2">Definirati konačne lokacije PS/SS</td> </tr> </table>			3.3.2.1	Nabava opreme za neškodljivo uništavanje infektivnog opasnog medicinskog otpada (autoklav) i oštih predmeta na izvoru za centre određene PUO-om		3.3.2.2	Nabava opreme za zbrinjavanje otpada animalnog podrijetla		3.3.2.3	Definirati konačne lokacije PS/SS	
3.3.2.1	Nabava opreme za neškodljivo uništavanje infektivnog opasnog medicinskog otpada (autoklav) i oštih predmeta na izvoru za centre određene PUO-om											
3.3.2.2	Nabava opreme za zbrinjavanje otpada animalnog podrijetla											
3.3.2.3	Definirati konačne lokacije PS/SS											
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji		Očekivani rezultati									
	<ul style="list-style-type: none"> Broj i tip nabavljene opreme Količina adekvatno zbrinutog infektivnog medicinskog opasnog otpada 		<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljena evidencija o količinama i vrsti otpada U PP definirane lokacije PS/SS, te osposobljene i funkcionalne 									

	<ul style="list-style-type: none"> • Broj nabavljenе opreme i objekata • Broj definiranih i u PP unesenih lokacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Nabavljena oprema sukladno finansijskim mogućnostima operatera, Kantona i općina
RAZVOJNI UČINAK	- Doprinos osiguranju transparentnog upravljanja opasnim otpadom - Povećane količine adekvatno zbrinutog opasnog otpada	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: kantonalni Zavod za javno zdravstvo, općinski proračuni općina u Kantonu, Proračun Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2018.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike (MZiSP) Kantona (općine u Kantonu, Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona)	
KORISNICI	Kanton, općine u Kantonu, gospodarstvenici Kantona, ustanove Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.4. Zaštita i sanacija okolišnih sastavnica	
MJERA	3.4.1. Sanacija crnih točaka	
CILJ MJERE	- Smanjenje pritiska na okoliš sanacijom lokacija koje su rizik za okoliš i stanovništvo te poboljšanje kvalitete voda i tla	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.4.1.1	Potpore sanaciji općinskih i divljih odlagališta
	3.4.1.2	Saniranje lokacije odloženog galvanskog mulja u BNT TMH, Novi Travnik
	3.4.1.3	Potpore saniranju klizišta
	3.4.1.4	Potpore koordinaciji i zajedničkim aktivnostima na uređenju sustava obrane od poplava s općinama i Agencijom za vodno područje rijeke Save, te na vodotocima kategorije II
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj saniranih odlagališta • Broj općina obuhvaćenih subvencijom • Površina saniranih lokacija • Količina zbrinutog mulja • Površina sanirane lokacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećan % saniranih divljih odlagališta godišnje • Povećan broj saniranih «crnih točaka» • Sva općinska odlagališta sanirana • Sanirana lokacija odloženog galvanskog mulja u BNT-u te poboljšana kvaliteta rijeke Grlovnice i Lašve
RAZVOJNI UČINAK	- Doprinos sprječavanju štetnih utjecaja crnih točaka na izvore vode i kvalitetu vode i tla - Poboljšanje zdravlja stanovnika Kantona	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	750.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: općinski proračuni općina u Kantonu, Proračun Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša Kantona Središnja Bosna, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona)	
KORISNICI	Kanton, općine u Kantonu, mjesne zajednice u općinama Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.5. Zaštita i unaprjeđenje iskorištanja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	
MJERA	3.5.2. Povećanje iskorištanja obnovljivih izvora energije (hidroenergije, solarne energije i vjetroenergije)	
CILJ MJERE	- Povećanje razine iskorištanja alternativnih izvora energije - Unaprjeđenje održivosti sustava proizvodnje energije te zaštite okoliša	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.5.2.1	Potpore izgradnji solarnih elektrana na području Kantona

	3.5.2.2	Potpore izgradnji postrojenja za proizvodnju toplinske energije uz iskoriščevanje obnovljivih izvora energije
	3.5.2.3	Promocija iskoriščevanja obnovljivih izvora energije
IZLAZNI/IZRAVNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni/izravni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih energetskih objekata (MHE-a, vjetroelektrana, solarnih elektrana) • Ukupna instalirana snaga novih energetskih objekata • Broj izgrađenih kotlovnica • Broj promotivnih događaja 	<ul style="list-style-type: none"> • povećana razina proizvodnje električne energije iskoriščevanjem obnovljivih izvora energije na godišnjoj razini
RAZVOJNI UČINAK	- Povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	360.000,00 KM Izvori finansijskih sredstava: Proračun Vlade Kantona	
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2016. – 2020.	
ODGOVORAN ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSITELJI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Vlada Kantona, općine Kantona, gospodarstvenici)	
KORISNICI	Kanton, općine u Kantonu, gospodarstvenici	

2.2. Indikativni finansijski i terminski okvir

Strateškom platformom utvrđena su tri strateška cilja:

- ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije
- unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja
- poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Indikativni finansijski okvir za provedbu strateških ciljeva urađen je u suradnji s Ministarstvom financija Kantona te je usklađen sa sredstvima planiranim u Proračunu Kantona, kao i svih ostalih finansijskih izvora koji su na raspolaganju kako javnim institucijama tako i privatnim organizacijama na području Kantona. U ovu finansijsku analizu prvenstveno su ušli procjena iz Dokumenta okvirnog Proračuna Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2016. – 2018. godine, izvršenje Proračuna Kantona Središnja Bosna za 2014. godinu te projekcije za 2015. godinu.

Srednjoročna makroekonomска prognoza

U nekoliko posljednjih godina postignut je značajan napredak i bitni kvalitativni pomaci u upravljanju javnim financijama u Kantonu. Poboljšan je način pripreme Proračuna, a informacije o javnim financijama iz godine u godinu detaljnije su i dostupnije javnosti. Planiranje Proračuna Kantona za 2015. godinu oslanjalo se na načela stabilizacijskoga djelovanja fiskalne politike kroz smanjenje javne potrošnje, što se najvećim dijelom odnosi na obustavu novog zapošljavanja, redukciju isplata naknada za rad u povjerenstvima i isplata prekovremenog rada, smanjenje visine dnevница u zemlji i umirovljenje državnih službenika koji su ispunili uvjete za mirovinu, te zadržavanje visine osnovice za isplatu plaća na istoj razini kao prethodne godine. Istodobno se nastojalo očuvati socijalnu pravednost i zaštiti najugroženije skupine stanovništva i braniteljskih populacija, te osigurati aktivan doprinos povećanju investicijskih aktivnosti. Te aktivnosti nastaviti će se i sljedećih godina.

Zadaće Vlade Kantona povezane sa strateškim prvcima usmjerene su na daljnje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskoga rasta, te kontinuiranu i održivu fiskalnu konsolidaciju, s posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda, racionalizaciji javnoga sektora, kao i nastavku pozitivnih rezultata koji su proizvod reformi naknada na osnovi prava.

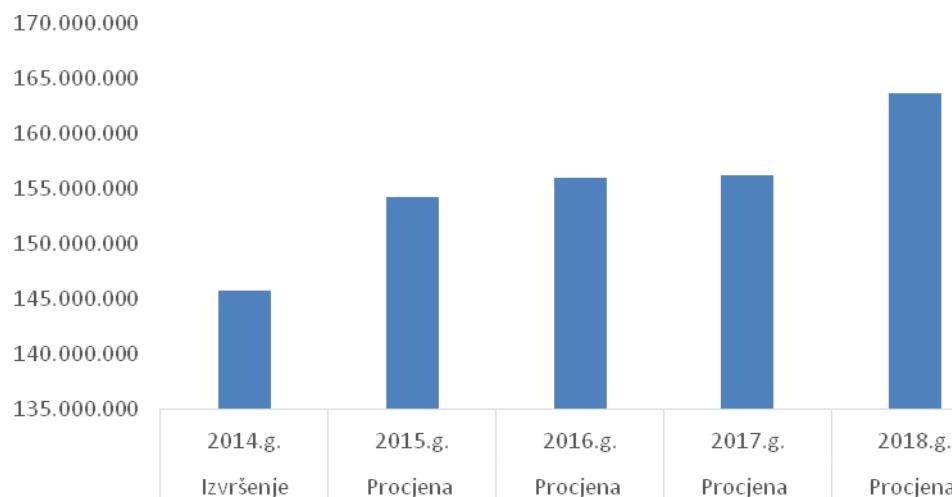
Projekcije prihoda

Tablica 27. Prihodi – izvršenje za 2014. i projekcije za 2015., 2016., 2017. i 2018.

Opis	Izvršenje 2014.	Procjena 2015.	Procjena 2016.	Procjena 2017.	Procjena 2018.
Prihodi	145.769.000,00	154.333.000,00	156.023.000,00	156.262.000,00	163.754.000,00
Prihodi od poreza	128.465.000,00	136.820.000,00	137.913.000,00	137.571.000,00	144.572.000,00
Neporezni prihodi	14.088.000,00	14.902.000,00	15.600.000,00	16.080.000,00	16.470.000,00
Tekući transferi	3.216.000,00	2.611.000,00	2.510.000,00	2.611.000,00	2.712.000,00

Izvor: Ministarstvo financija Kantona, lipnja 2015. godine

Graf 4. Prihodi, primitci i financiranje Kantona za razdoblje 2014. – 2018.

Izvor: Ministarstvo financija Kantona, lipnja 2015.

Tablica 28. Izvršenje prihoda od neizravnih poreza Kantona i općina u Kantonu za 2014., revidirane projekcije za 2015. te projekcije za razdoblje 2016. – 2018.

Neizravni porezi	Izvršenje 2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno za Kanton	130.754.630	139,492,109	140,321,614	139,274,855	146,962,550
Kanton	109.851.633	117,433,615	118,129,477	117,248,265	123,720,135
Općina Bugojno	3.011.369	3.206.599	3.226.094	3.202.028	3.378.774
Općina Busovača	1.363.852	1.447.816	1.456.994	1.446.125	1.525.949
Općina Dobretići	65.750	70.674	70.477	69.952	73.813
Općina Donji Vakuf	1.266.165	1.344.833	1.352.644	1.342.554	1.416.660
Općina Fojnica	1.052.007	1.116.656	1.124.319	1.115.932	1.177.529
Općina Gornji Vakuf – Uskoplje	1.660.668	1.754.745	1.765.997	1.752.824	1.849.576
Općina Jajce	2.028.870	2.178.791	2.192.690	2.176.333	2.296.463
Općina Kiseljak	1.685.089	1.583.107	1.592.478	1.580.599	1.667.844
Općina Kreševo	464.010	492.702	495.460	491.764	518.909
Općina Novi Travnik	2.026.991	2.166.675	2.180.009	2.163.746	2.283.181
Općina Travnik	4.446.607	4.737.205	4.765.392	4.729.843	4.990.921
Općina Vitez	1.831.619	1.958.691	1.969.583	1.954.890	2.062.796
Ukupno za općine	20.902.997	22.058.494	22.192.137	22.026.590	23.242.415

Izvor: Ministarstvo financija Kantona, lipnja 2015. godine

Raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenoga računa za Kanton očekuje se u iznosu od 117,4 milijuna KM krajem 2015. godine, što predstavlja rast od 6,9 % u odnosu na 2014. godinu, prema revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, i 118,1 milijuna KM u 2016. godini. Ovi iznosi projicirani su na 117,2 milijuna KM u 2017. godini, te 123,7 milijuna KM u 2018. godini.

Porez na dobit poduzeća, osim banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod Kantona. Procjena prihoda Kantona na osnovi toga poreza za 2016. godinu iznosi 7,5 milijuna KM, što je povećanje prihoda od 1,3 % u odnosu na 7,4 milijuna KM, koliko je, prema ovoj osnovi, predviđeno za 2015. godinu. Očekivani prihod poreza na dobit u 2017. godini iznosi 7,7 milijuna KM (rast od 2,1 % u odnosu na projekciju za 2016. godinu) i 7,8 milijuna KM u 2018. godini (rast od 1,8 % u odnosu na projicirani iznos za 2017. godinu).

Očekivana razina prihoda na osnovi poreza na dohodak u 2015. godini za Kanton iznosi 11,4 milijuna KM, što je povećanje prihoda od 11,8 % u odnosu na 10,2 milijuna KM prikupljenih u 2014. godini. U 2016. godini projiciran je ukupni iznos prihoda na osnovi poreza na dohodak od 11,7 milijuna KM, što je daljnje povećanje od 3,2 % u odnosu na očekivanu razinu tih prihoda u 2015. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u sljedećim godinama, 3,6 % u 2017. i 4,4 % u 2018. godini, što iznosi 12,2 milijuna KM u 2017. godini te 12,7 milijuna u 2018. godini.

Neporezni prihodi Kantona u 2016. godini procjenjuju se na iznos od 15,6 milijuna KM, što je rast od 4,7 % u odnosu na očekivani iznos od 14,9 milijuna KM u 2015. godini, 16,1 milijuna KM u 2017. godini i 16,5 milijuna KM u 2018. godini.

Javna potrošnja

U Kantonu, veliki iznos proračunskih sredstava alocira se na plaće i naknade (70,83 % u 2016. godini) u odnosu na ukupni iznos proračunskih sredstava, s pozitivnim trendom smanjenja udjela brutoplaća i naknada u sljedećim godinama (70,52 % u 2017. godini i 69,59 % u 2018. godini). Prosječne mjesecne plaće u 2015. godini za Kanton i općine u Kantonu (u javnom sektoru) su 723,13 KM po zaposleniku. Ukupni planirani broj zaposlenika na osnovi radnih sati u Kantonu i općinama u Kantonu u 2016. godini je 6.849 te 6.851 u 2017. godini i 6.849 u 2018. godini.

Ukupna izdvajanja za transfere na području Kantona i općina u Kantonu u 2016. godini procjenjuju se na 39,87 milijuna KM, u 2017. procjenjuju se na 41,12 milijuna KM, u 2018. na 42,57 milijuna KM. Od toga, ukupna izdvajanja za transfere u kantonalnome proračunu u 2016. godini procjenjuju se na 19,43 milijuna KM (pad od 35,9 % u odnosu na planirana izdvajanja u 2015. godini), što čini 12,5 % ukupnog Proračuna, u 2017. procjenjuju se na 19,88 milijuna KM (12,7 % ukupnog Proračuna Kantona), u 2018. godini procjenjuju se na 21,45 milijuna KM (13,5 % ukupnog Proračuna Kantona).

U okviru Proračuna Kantona za kapitalne izdatke planira se izdvojiti u 2016. godini 2,47 milijuna KM, pad od 70,6 % u odnosu na planirana izdvajanja u 2015. godini (1,6 % ukupnoga Proračuna), u 2017. godini 2,29 milijuna KM (1,5 % ukupnoga Proračuna) i u 2018. godini 3,96 milijuna KM (2,5% ukupnoga Proračuna).

Najveći udio smanjenja ukupnih rashoda u sljedećim godinama, uz tekuće transfere iz istih razloga imat će izdvajanja za kapitalne izdatke. Na razini Kantona očekuje se da će u 2016. godini kapitalna potrošnja opasti za 5,93 milijuna KM (pad od 70,6 %) u odnosu na planiranu potrošnju u 2015. godini i prognozirano je da će u 2017. godini nadalje padati za 7,1 %, dok se u 2018. godini predviđa rast od 72,8 % u odnosu na prethodnu godinu. U 2015. godini u kapitalne izdatke uključena su sredstva privatizacije Kantona 2,68 milijuna KM (ESCROW račun), dok u 2016. godini ta sredstva nisu uključena, što je dodatno pridonijelo ovolikom padu u projekciji za razdoblje 2016. – 2018. godine.

Sektorska potrošnja u Kantonu

U okviru sredstava planiranih za 2016. godinu:

1. za obrazovanje izdvojiti će se 68,31 milijuna KM (porast od 1,8 % u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 68,32 milijuna KM (porast od 0,02 % u odnosu na 2016. godinu) i 68,28 milijuna KM u 2018. godini (pad od 0,1 % u odnosu na 2017. godinu)
2. na javnu upravu u sljedećoj godini izdvojiti će se 39,28 milijuna KM (pad od 27,3 % u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 40,17 milijuna KM (porast od 2,3 % u odnosu na 2015. godinu) i 41,31 milijuna KM u 2018. godini (porast od 2,8 % u odnosu na 2017. godinu)
3. na MUP u sljedećoj godini izdvojiti će se 32,54 milijuna KM (rast od 1,7 % u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 32,64 milijuna KM (porast od 0,3 % u odnosu na 2016. godinu) i 33,92 milijuna KM u 2018. godini (rast od 3,9 % u odnosu na 2017. godinu)
4. za pravosuđe u sljedećoj godini izdvojiti će se 12,62 milijuna KM (rast od 4,1 % u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 12,64 milijuna KM (porast od 0,2 % u odnosu na 2016. godinu) i 12,67 milijuna KM u 2018. godini (porast od 0,2 % u odnosu na 2017. godinu)
5. na zakonodavnu vlast u 2016. godini izdvojiti će se 2,20 milijuna KM (pad od 9,3 % u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 2,23 milijuna KM (porast od 1,1 % u odnosu na 2016. godinu) i 2,26 milijuna KM u 2018. godini (porast od 1,5 % u odnosu na 2017. godinu)

Tablica 29. Kumulativni prikaz prihoda, primitaka i financiranja za Kanton i općine, izvršenje za 2014., procjena za 2015. te projekcije 2016. – 2018.

Opis	Izvršenje 2014.g.			Procjena 2015			Procjena 2016			Procjena 2017			Procjena 2018		
	Katnon	općine	Ukupno												
Prihodi, primici i finansiranje	159,607,000	65,774,000	225,381,000	163,460,000	67,857,000	231,317,000	156,059,000	65,720,000	221,779,000	156,308,000	66,778,000	223,086,000	163,809,000	68,610,000	232,419,000
Prihodi od poreza	128,465,000	33,384,000	161,849,000	136,820,000	34,503,000	171,323,000	137,913,000	33,951,000	171,864,000	137,571,000	34,529,000	172,100,000	144,572,000	35,689,000	180,261,000
Neporezni prihodi	14,088,000	22,425,000	36,513,000	14,902,000	23,608,000	38,510,000	15,600,000	23,361,000	38,961,000	16,080,000	23,755,000	39,835,000	16,470,000	24,230,000	40,700,000
Tekući transferi	3,216,000	5,732,000	8,948,000	2,611,000	6,818,000	9,429,000	2,510,000	6,392,000	8,902,000	2,611,000	6,461,000	9,072,000	2,712,000	6,569,000	9,281,000
Kapitalni transferi	0	1,730,000	1,730,000	0	445,000	445,000	0	400,000	400,000	0	500,000	500,000	0	600,000	600,000
Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	2,000	0	2,000	7,000	0	7,000	6,000	0	6,000	6,000	0	6,000	5,000	0	5,000
Kapitalni primici	13,836,000	2,503,000	16,339,000	9,120,000	2,483,000	11,603,000	30,000	1,616,000	1,646,000	40,000	1,533,000	1,573,000	50,000	1,522,000	1,572,000

Financiranje kapitalnih i institucionalnih projekata u Kantonu i općinama

Program javnih investicija

Povezivanjem programa javnih investicija (PJI) s procesom strateškog planiranja i proračunskih procesa, projekti javnih investicija stavlju se u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva definiranih u okviru mjerodavnosti institucija Kantona. Na taj način omogućena je bolja povezanost između prvenstvenih projekata i procesa alokacije svih raspoloživih sredstava za njihovu realizaciju, kao i planiranje raspodjele sredstava planiranih kroz proces izradbe Dokumenta okvirnog Proračuna. PJI instrument je planiranja koji omogućava bolje korištenje sredstava Proračuna i pruža bolji pristup stranim izvorima financiranja s obzirom na to da raspoloživa proračunska sredstva nisu uvijek dostatna za višegodišnje financiranje projekata. U razdoblju 2016. – 2018. godine Vlada Kantona će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti usmjeravanjem prioriteta ka intenzivnjem gospodarskom razvoju i strukturnim reformama neophodnim za ekonomski rast, uvećanjem zaposlenosti i životnog standarda građana. Program javnih investicija Kantona sadrži podatke o ukupno 63 projekta. Ukupna vrijednost svih projekata je 106.043.493,00 KM, od čega se 79.182.486,00 KM odnosi na 43 kandidirana projekta, 26.516.008,00 KM na 15 projekata u implementaciji i 344.999,00 KM na 5 okončanih projekata.

Ukupne projekcije finansijskoga okvira za razdoblje 2016. – 2020.

Uzimajući u obzir sve navedeno, od srednjoročnih makroekonomskih projekcija, rasta GDP-a Kantona, projekcije rasta prihoda Proračuna Kantona, te u isto vrijeme trenda rasta ukupnih rashoda i kreditnog zaduženja, u sljedećoj tablici dana je inicijalna projekcija finansijskoga okvira za Razvojnu strategiju Kantona u razdoblju 2016. – 2020. godine (ukupno za Kanton i za općine):

Ukupna moguća izdvajanja za razvojne programe Strategije razvoja Kantona	Razdoblje 2016. – 2018.	Razdoblje 2019. – 2020.
1. Ukupne uštede na tekućim izdatcima koje se mogu iskoristiti u razvojne projekte Strategije razvoja	2.650.000 KM	3.500.000 KM
2. Ukupni iznos kapitalnih izdataka u korist razvojnih projekata Strategije razvoja	32.000.000 KM	27.000.000 KM
3. Financiranje iz kreditnih zaduženja kod domaćih banaka i međunarodnih finansijskih institucija (Svjetska banka, EBRD, EBI i sl.)	8.000.000 KM	12.000.000 KM
4. Nepovrtna sredstva iz omogućenih EU fondova (IPA II, Jadransko-jonska strategija, Dunavska strategija, program pogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, URBACT III, IPARD, itd.) ¹¹	3.000.000 KM	4.000.000 KM
5. Jamstveni fond za razvoj MSP s područja Kantona Središnja Bosna ¹²	1.000.000 KM	2.000.000 KM
6. Namjenska sredstva proračunskih korisnika koja su usmjerena na razvojne projekte	6.000.000 KM	4.000.000 KM
7. Ukupna sredstva dobivena za ruralni razvoj i razvoj MSP-a područja Kantona i općina od strane međunarodnih donatorskih organizacija (SIDA, USAID, UNDP, GTZ ORF – otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Europu)	2.300.000 KM	3.500.000 KM
8. Sredstva iz Programa javnih investicija Federacije	14.000.000 KM	10.000.000 KM
9. Instrumenti i programi na razini Bosne i Hercegovine (Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine) te entitetski instrumenti i programi (Ministarstvo obrazovanja i nauke Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo prostornog uređenja Federacije Bosne i Hercegovine, Fondacija za održivi razvoj Federacije – OdRaz)	500.000 KM	500.000 KM
10. Donacije (domaće i strane institucije)	1.500.000 KM	2.500.000 KM
Ukupno:	70.450.000 KM	69.000.000 KM

¹¹ IPA II projekt, u razdoblju do 2020. godine za Bosnu i Hercegovinu iznosi 165,8 milijuna eura; IPA Program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014. – 2020., program je prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, provodit će se u finansijskom razdoblju 2014. – 2020. godine u okviru programa IPA II (okvirno, nekih 57 milijuna eura);

¹² Osnivanje ovog fonda neophodno je za razvoj mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća koja nisu u stanju aplicirati kod komercijalnih banaka zbog nemogućnosti prilaganja kolateralu

Indikativni finansijski okvir prema mjerama

Razdoblje	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
Strateški cilj 1. Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije						
Prioritet 1.1. Unaprijediti iskorištavanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije						
Mjera						Ukupni iznos (u KM)
1.1.1. Unaprjeđenje politike i kapaciteta za potpore poljoprivredi						180.000
1.1.2. Razvijanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje perspektivnih biljnih kultura						4.000.000
1.1.3. Unaprjeđenje otkupnih kapaciteta i povezanosti poljoprivrednih proizvođača u lancu vrijednosti i s tržistem						46.000.000
1.1.4. Promocija i brendiranje poljoprivrednih proizvoda za izvoz						100.000
Prioritet 1.2. Unaprijediti zaštitu i iskorištavanje šuma						
Mjera						
1.2.1. Održivo upravljanje šumama sukladno standardima Europske unije						1.830.000
1.2.2. Promocija važnosti šuma i iskorištavanja nedrvnih šumskeh proizvoda						40.000
Prioritet 1.3. Jačati gospodarstvo uz poticanje izvoznih aktivnosti						
Mjera						
1.3.1. Unaprjeđenje potpore MSP-ima						2.500.000
1.3.2. Stvaranje uvjeta za razvoj konkurentne industrije i očuvanje tradicionalnih obrta						2.500.000
1.3.3. Potpora povećanju izvoznih aktivnosti						450.000
1.3.4. Potpora istraživanju i eksploraciji potencijala mineralnih sirovina						2.200.000
Prioritet 1.4 - Poboljšati razvoj održivog turizma						
Mjera						
1.4.1. Razvoj turističke ponude selektivnih oblika turizma i regionalno povezivanje						6.600.000

1.4.2. Promocija turističke ponude i potencijala te podizanje kvalitete receptivnih faktora turizma							200.000
1.4.3. Uspostava destinacijskog menadžmenta u svim područjima intenzivnog turizma i edukacija turističkih radnika							50.000
Prioritet 1.5. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja							
Mjera							
1.5.1. Smanjenje administrativnih procedura na razini Kantona i promocija poduzetništva							60.000
1.4.2. Unaprjeđenje stanja poslovne infrastrukture i poslovnih usluga							4.850.000
Ukupno za strateški cilj 1.							71.560.000
Strateški cilj 2. Unaprijediti kvalitetu života i održivoga društvenoga okruženja							
Prioritet 2.1. Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga							
Mjera							
2.1.1. Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima i lijekovima							1.000.000
2.1.2. Informatizacija domova zdravlja i kantonalnoga Zavoda za zdravstveno osiguranje u Kantonu							3.000.000
2.1.3. Unaprjeđenje pravnoga okvira iz oblasti zdravstvenih usluga i rješavanje statusa bolničkih zdravstvenih ustanova							200.000
2.1.4. Jačanje kapaciteta zdravstvenih ustanova u Kantonu kroz proširenje djelatnosti domova zdravlja i stručno usavršavanje deficitarnih specijalizacija iz oblasti zdravstva							2.500.000
Prioritet 2.2. Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga							
Mjera							
2.2.1. Jačanje potpore socijalno ugroženim skupinama i suzbijanje socijalno-patoloških pojava							2.300.000
2.2.2. Jačanje materijalnih i kadrovskih kapaciteta pružatelja usluga socijalne skrbi u Kantonu							400.000
Prioritet 2.3. Poboljšati kvalitetu obrazovanja							
Mjera							
2.3.1. Donijeti i uskladiti postojeći zakonodavnu regulativu u predškolskom, osnovnom, srednjem (srednjem strukovnom) odgoju i obrazovanju, kao i obrazovanju odraslih sukladno društvenim i gospodarskim							1.300.000

potrebama Kantona					
2.3.2. Unaprjeđenje kapaciteta rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama, kao i kontinuirano stručno usavršavanje i vrednovanje zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama					600.000
2.3.3. Unaprijediti sustav za obrazovanje i obuku odraslih					1.000.000
2.3.4. Obnoviti (izgraditi) i opremiti odgojno-obrazovne ustanove					10.000.000
Prioritet 2.4. Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona					
Mjera					
2.4.1. Unaprjeđenje aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i povećati stupanj otkrivenosti počinitelja kaznenih djela					200.000
2.4.2. Povećanje sigurnosti prometa na cestama i sprječavanje narušavanja javnoga reda i mira					150.000
2.4.3. Unaprjeđenje odnosa s okruženjem					50.000
2.4.4. Ojačati kapacitete Ministarstva unutarnjih poslova Kantona					850.000
2.4.5. Razvoj kapaciteta sustava zaštite i spašavanja te odgovora na prirodne i druge nesreće					6.250.000
Prioritet 2.5. Unaprijediti oblast kulture i športa					
Mjera					
2.5.1. Unaprijediti oblast kulture					2.000.000
2.4.6. Unaprijediti oblast športa					2.000.000
Ukupno za strateški cilj 2.					33.800.000
Strateški cilj 3. Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša					
Prioritet 3.1. Uspostava Sustava integriranog upravljanja okolišem					
Mjera					
3.1.1. Stvaranje uvjeta za monitoring kvalitete okolišnih sastavnica					420.000
3.1.2. Jačanje kapaciteta (edukacija, ljudskih i materijalnih; Fond)					200.000
Prioritet 3.2. Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture					
Mjera					
3.2.1. Usklađivanje strateških i planskih prostornih dokumenata i pravnih propisa					670.000

3.2.2. Unaprjeđenje stanja i izgradnja sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda						1.000.000
3.2.3. Zaštita sustava vodoopskrbe						12.500.000
3.2.4. Unaprijediti stanje lokalnih i kantonalnih cestovnih komunikacija i obaviti kategorizaciju cestovne komunikacije						15.590.000
3.2.5. Provedba programa mjera za povećanje energetske efikasnosti javnih i gospodarskih objekata te modernizacija proizvodnje i iskorištanja toplinske energije						530.000
3.2.6. Pripreme za plinifikaciju Kantona						150.000
Prioritet 3.3. Uspostava integralnog sustava upravljanja otpadom						
Mjera						
3.3.1. Uspostava infrastrukture za (privremeni) prihvat, selektiranje – razdvajanje, reciklažu, transfer i krajnje zbrinjavanje komunalnoga otpada						1.320.000
3.3.2. Uspostava infrastrukture za prikupljanje, tretman i zbrinjavanje posebnoga otpada						600.000
Prioritet 3.4. Zaštita i sanacija okolišnih sastavnica						
Mjera						
3.4.1. Sanacija crnih točaka						750.000
Prioritet 3.5. Zaštita i unaprjeđenje iskorištanja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije						
Mjera						
3.5.1. Povećanje iskorištanja obnovljivih izvora energije (hidroenergije, solarne energije i vjetroenergije)						360.000
Ukupno za strateški cilj 3.						34.090.000
SVEUKUPNO						
139.450.000						

2.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu strategije

Uvidom u situacijsku analizu Kantona uočljivo je da Kanton trenutačno ne posjeduje sve neophodne funkcije za integrirano upravljanje razvojem. Prije svega, to se odnosi na jedinicu za sveukupnu tehničku koordinaciju i savjetovanje (Jedinica za upravljanje razvojem) svih relevantnih aktera uključenih u sustav za planiranje razvoja. Iako je Vlada Kantona nositelj razvoja Kantona, u svom sastavu nema oformljeno tijelo ili jedinicu koja bi se bavila koordinacijom sustava za planiranje razvoja te savjetovanjem kantonalnih ministarstava i institucija u ovom procesu. Spomenuto se posebno odnosi na potrebu uspostave sustava i odgovarajućih mehanizama koji će omogućiti Vladi Kantona da se svi ciljevi iz strateškoga okvira Kantona, a prije svega iz Strategije razvoja Kantona planiraju i implementiraju kroz institucionalne planove i aktivnosti kantonalnih ministarstava i institucija, ali i svih drugih relevantnih interesnih skupina u Kantonu. Dodatno, postojeći sustav ne osigurava usklađenost procesa planiranja s proračunskim ciklusom, kao ni mogućnost vodoravne (između ministarstava) i okomite (između viših i nižih razina vlasti) koordinacije u ovome procesu.

Opća vizija

Kako bi se ojačao mehanizam za implementaciju razvojnih prioriteta unutar Kantona, kao i stvorila mogućnost za učinkovitiju realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva definiranih unutar Integrirane strategije razvoja Kantona za razdoblje 2016. – 2020. godine, bit će osnažen sustav za upravljanje razvojem.

Sukladno spomenutom, Kanton će prihvati i praktično primijeniti funkcionalni sustav koji sadrži vodoravnu (između ministarstava) i okomitu (između kantonalnih institucija, viših razina vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Kantona) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i proračunskih procesa, kao i sustavnu implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva. Sustav za upravljanje razvojem definirat će odgovorne institucije, mehanizme partnerstva i ključne korake procesa, te time omogućiti učinkovitiju i djelotvorniju javnu upravu, razvoj orientiran na rezultate i optimalne apsorpcijske kapacitete za uporabu eksternih finansijskih resursa. Imajući u vidu to da je trenutačno u fazi osnivanja novi Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitet prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna, spomenuta funkcija pridružit će se tome.

Ključni principi i karakteristike sustava

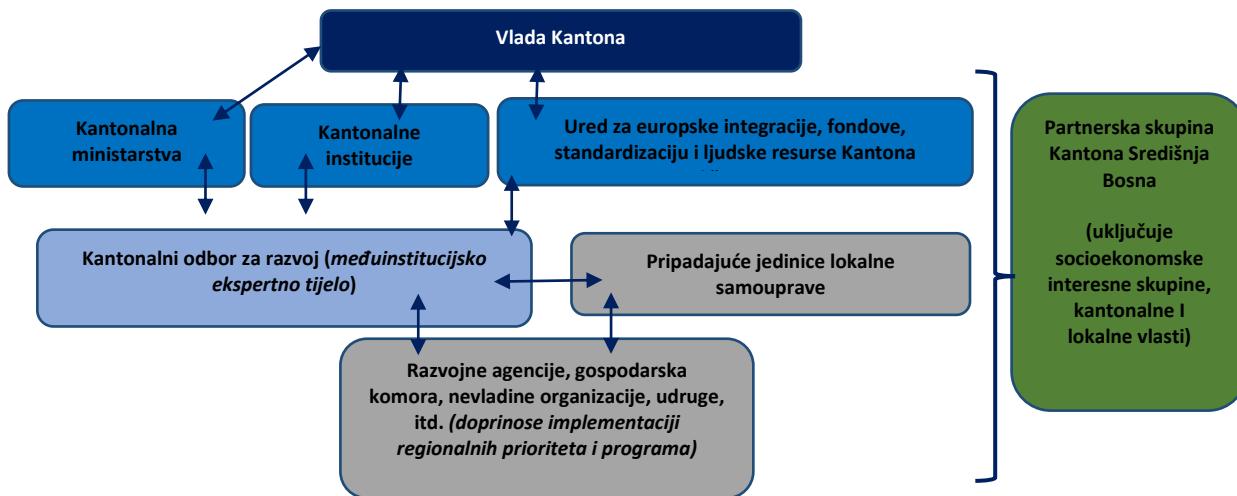
- Razvojno planiranje unutar Kantona bit će zasnovano na harmoniziranom i standardiziranom pristupu, usklađenom s prioritetima razvoja države i Federacije Bosne i Hercegovine te omogućavanjem integriranog i održivog socioekonomskog razvoja Kantona.
- Strategija razvoja Kantona služit će kao širi strateški okvir za sustav upravljanja razvojem.
- Strategije razvoja Kantona (integrirane i/ili sektorske) i pripadajućih jedinica lokalne samouprave bit će okomito uskladene (razvojni prioriteti, programi/projekti) pružajući koherentnu socioekonomsku platformu razvoja za područje Kantona.
- Sustav za upravljanje razvojem karakterizirat će usklađen i međusobno povezan pristup strateškom planiranju, kratkoročnoj operacionalizaciji prioriteta, usklađivanju s proračunom i programom javnih investicija, kao i implementacijom, monitoringom i evaluacijom realizacije prioriteta.

- Strategije razvoja Kantona i pripadajućih jedinica lokalne samouprave, a specifično njihovi operativni programi i mjere bit će komplementarni i služit će kao osnova za privlačenje eksternih finansijskih resursa (Europske unije i dr.) za njihovu uspješnu provedbu.
- Strategije razvoja na kantonalnoj i lokalnoj razini služit će kao platforma za kreiranje kratkoročnih (godišnjih) planova svih relevantnih kantonalnih institucija, godišnjeg proračuna i planova javnih investicija na kantonalnoj i lokalnoj razini.
- Implementaciju zasnovanu na rezultatima identificiranih godišnjih prioriteta i mjera strateškog okvira osigurale su sve relevantne kantonalne institucije, podržao i koordinirao Ured za europske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse pri Vladi Kantona, realizirali u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona te ostalim javnim, privatnim i drugim partnerima.
- Radi uspostave danog sustava, postojeći regulacijski i institucionalni okviri bit će iskorišteni i/ili unaprijedjeni.

Ključni institucionalni partneri sustava, njihove funkcije i odgovornosti

S obzirom na složenost i integriranu prirodu sustava za upravljanje razvojem u Kantonu, njegov institucionalni okvir će činiti Vlada Kantona, kantonalna ministarstva i njihove mjerodavne strukture odgovorne za planiranje i upravljanje razvojem, Ured za europske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse pri Vladi Kantona.

Dijagram ispod ilustrira bit budućeg cjelokupnog institucionalnog okvira za upravljanje razvojem Kantona:

Vlada Kantona. U okviru sustava za upravljanje razvojem, Vlada Kantona je odgovorna za: (I.) prihvatanje Strategije razvoja, kao i drugih relevantnih strateških dokumenata; (II.) definiranje upravljanja, implementacije, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata; (III.) prihvatanje proračuna i programa javnih investicija, sukladno strateškim razvojnim prioritetima; (IV.) prihvatanje godišnjeg plana rada temeljenog na planovima rada kantonalnih institucija prema strateškom okviru; (V.) prihvatanje regulatornih i administrativnih okvira koji osiguravaju učinkovitu realizaciju strateških

dokumenata i razvojnih prioriteta; (VI.) iniciranje partnerstva između domaćih institucija viših, kantonalnih i lokalnih razina vlasti, kao i međunarodnih partnera, tako da potakne realizaciju razvojnih prioriteta; (VII.) monitoring realizacije strateških dokumenata i pregled procesa; (VIII.) osiguravanje transparentnog i participatornog planiranja razvoja i upravljanje u Kantonu.

Kantonalna ministarstva i institucije. Kantonalna ministarstva koja će biti izravno uključena u sustav za upravljanjem razvojem u Kantonu su: Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Ministarstvo financija i Ministarstvo pravosuđa i uprave.

Ključne funkcije kantonalnih ministarstava (i relevantnih sektora), kao i drugih kantonalnih tijela uprave i kantonalnih upravnih organizacija unutar sustava za upravljanje razvojem uključuju: (I.) koordiniranje i uključivanje u proces razvoja integriranih ili sektorskih kantonalnih strategija; (II.) koordiniranje s pripadajućim jedinicama lokalne samouprave u procesu izradbe i implementacije kantonalnih strategija; (III.) priprema godišnjeg/višegodišnjeg plana rada za ministarstvo temeljeno na prihvaćanju strateških dokumenata (i njihovih operativnih okvira) koji su izravno povezani s proračunom i programom javnih investicija Kantona; (IV.) osiguravanje ispravnosti u procesima implementacije, monitoringa i izvešćivanja u realizaciji mjera/prioriteta identificiranih unutar godišnjeg plana rada ministarstva/institucije, temeljenog na razvojnim ciljevima i indikatorima postavljenim unutar relevantnog strateškog okvira; (V.) uporaba Informacijskoga sustava za upravljanje javnim investicijama (PIMIS) u procesu pripreme kantonalnoga programa javnih investicija, temeljenog na konkretnim prioritetima postavljenim unutar relevantnih strateških dokumenata; (VI.) razmjenu informacija i interakciju s Jedinicom za planiranje i upravljanje razvojem u procesu godišnjeg planiranja, proračunskih procesa, implementacije, monitoringa i realizacije razvojnih prioriteta.

Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna. Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna, između ostalih funkcija propisanih mandatom, u sustavu upravljanja razvojem Kantona imati će ključnu ulogu. Funkcije i mjerodavnosti Ureda bit će definirane kantonalnim podzakonskim propisima. U okvirima sustava za upravljanje razvojem, specifične funkcije Ureda bit će: (I.) koordinacija i potpora u procesu izradbe integriranih/sektorskih kantonalnih strategija; (II.) predstavljanje procesa planiranja razvoja Kantona višim razinama vlasti i unutar relevantnih jedinica lokalne samouprave; (III.) potpora kantonalnim institucijama i koordinacija godišnjih i trogodišnjih planova rada ministarstava (temeljenih na relevantnim strateškim dokumentima koji služe kao osnova za pripremu proračuna i programa javnih investicija); (IV.) uključivanje u izradbu operativnih programa, na osnovi kojih Bosna i Hercegovina postaje korisnica pristupnih fondova iz europskog proračuna; (V.) koordiniranje jačanja institucionalnih kapaciteta u svim ministarstvima Kantona za strateško planiranje te jačanje uloge civilnoga društva u procesima razvojnoga planiranja, implementacije, monitoringa i izvešćivanja o provedbi razvojnih strategija na razini Kantona; (VI.) koordinacija usklađivanja te povezanosti razvojnog s proračunskim planiranjem na razini Kantona; (VII.) suradnja na pripremi razvojnih politika i projekata javnih investicija, posebno onih koji omogućuju provedbu prihvaćenih strategija; (VIII.) praćenje provedbe razvojnih planova i njihove usklađenosti, te vođenje pripreme i objavljivanje godišnjeg Izvješća o razvoju Kantona i njegova dostava Federalnom zavodu za programiranje razvoja.

Jedinice lokalne samouprave unutar Kantona. Jedinice lokalne samouprave (općine) unutar Kantona su: Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf – Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez. Sukladno lokalnim strategijama razvoja i koristeći nastajanje jedinica za planiranje i upravljanje na lokalnoj razini, jedinice lokalne samouprave sudjeluju u sustavu za upravljanje razvojem kako slijedi: (I.) sudjelovanje u izradbi strateških dokumenata Kantona; (II.) koordinacija razrade i implementacije projekata identificiranih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u suradnji s mjerodavnim institucijama u okviru jedinice lokalne samouprave, kantonalnim institucijama, susjednim jedinicama lokalne samouprave i socioekonomskim partnerima, a koji pridonose realizaciji razvojnih prioriteta; (III.) sudjelovanje u pripremi javnih programa investicija Kantona, temeljenih na lokalnim prioritetima i onim koji su identificirani unutar Strategije razvoja Kantona; (IV.) pružanje informacija i izvješća u vezi s godišnjom implementacijom lokalnih strategija; (V.) sudjelovanje u partnerskim tijelima za razvoj u Kantonu (npr. KOR i Partnerska skupina)

Regionalne i lokalne razvojne agencije. Regionalne i razvojne agencije (Regionalna razvojna agencija REZ, Regionalna razvojna agencija za Sarajevsku mikroregiju SERDA, Regionalna razvojna agencija za sjeverozapadnu Bosnu i Hercegovinu ARDA), udruge poslodavaca, gospodarske komore i ostali akteri imaju sljedeće funkcije u sustavu za upravljanje razvojem u Kantonu: (I.) potpora u procesu identifikacije, razvoja i implementacije projekata koji zadovoljavaju razvojne potrebe regije, u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave, kantonalnim vlastima, privatnim sektorom i socioekonomskim interesnim skupinama; (II.) pružaju potporu u razvoju poslovnih ideja i tzv. *startup-ova* u regiji, kao i potporu ekonomskom razvoju i kreiranju radnih mjesta; (III.) pružaju informacije i surađuju s Uredom u vezi s godišnjom implementacijom prioriteta i projekata, koji izravno pridonose implementaciji kantonalnih razvojnih strategija; (IV.) sudjeluju u partnerskim tijelima za razvoj Kantona (npr. KOR i Partnerska skupina).

Ključna partnerska tijela za razvoj, njihove funkcije i odgovornosti

Ključne partnerske institucije u Kantonu su: Kantonalni odbor za razvoj i Partnerska skupina.

Kantonalni odbor za razvoj¹³ ključno je tijelo u izradbi Strategije, monitoringu i reviziji procesa. Uključuje predstavnike svih ministarstava, socioekonomskih partnera, REZ-a i nevladinoga sektora. Kao takav, Kantonalni odbor za razvoj odgovoran je za: (I.) koordinaciju procesa planiranja i osiguranje ključnih strateških inputa kroz sve faze procesa planiranja; (II.) savjetodavnu potporu u procesu koordiniranja izradbe trogodišnjih i godišnjih planova institucija prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim u okviru integriranih ili sektorskih strategija razvoja, i sukladno principu „1 + 2“; (III.) savjetodavnu potporu u procesu koordiniranja razrade i implementacije projekata identificiranih u Strategiji razvoja, u suradnji s mjerodavnim federalnim, kantonalnim ministarstvima/institucijama, susjednim kantonima i jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona, a koji pridonose realizaciji razvojnih prioriteta; (IV.) savjetodavnu ulogu u procesu usklađivanja proračuna i programa javnih investicija s razvojnim prioritetima definiranim u prihvaćenim strateškim dokumentima; (V.) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvješćivanja o realizaciji integriranih/sektorskih razvojnih strategija.

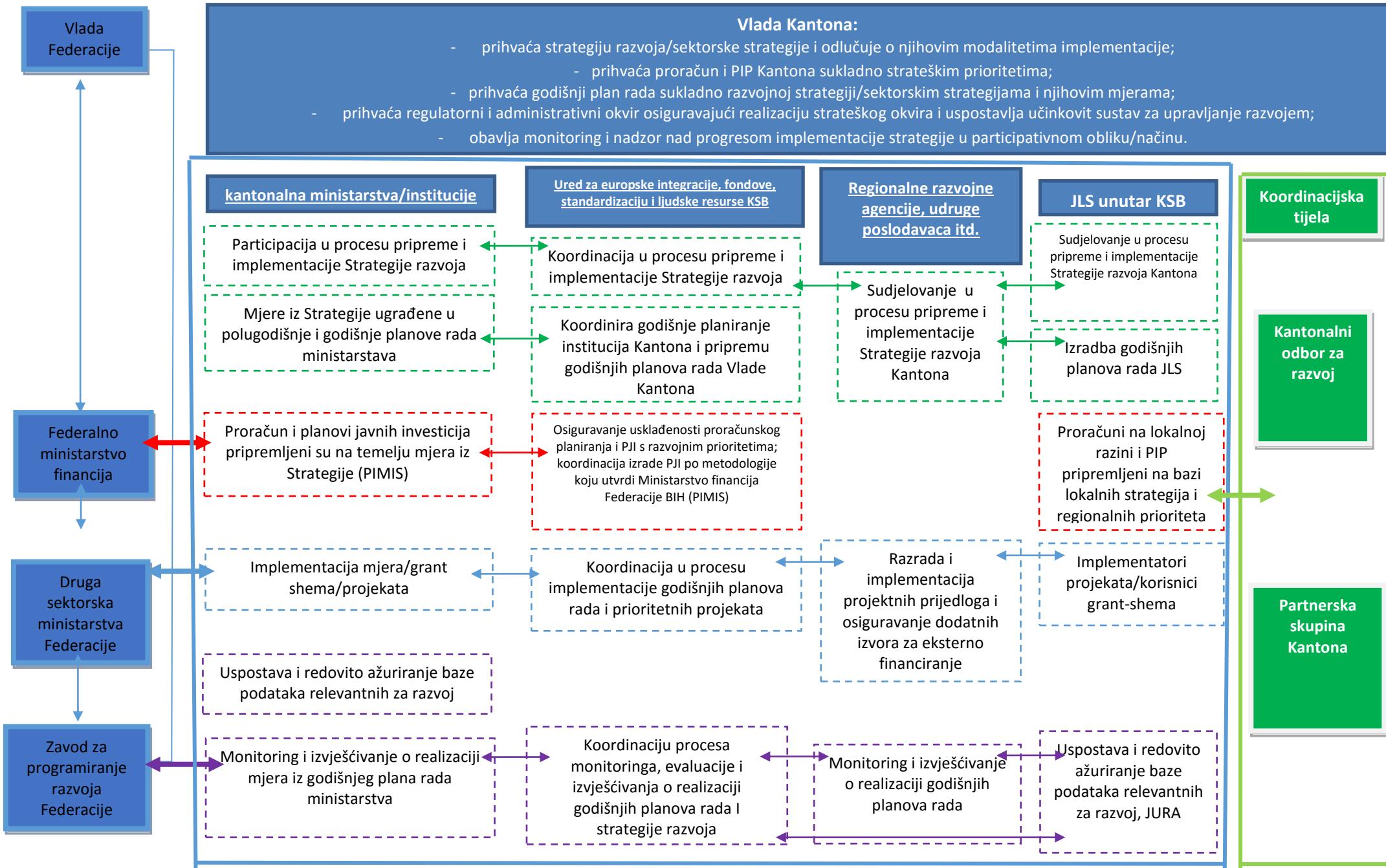
¹³ Kantonalni odbor za razvoj, koji uključuje predstavnike svih ministarstava Kantona središnja Bosna, kantonalnih institucija i relevantnih nevladinih organizacija u području socijalnog, ekonomskog i okolišnog sektora, uspostavljen je 6. lipnja 2014. godine, Rješenjem o imenovanju članova Kantonalnoga odbora za razvoj, broj 01-34-317/14 od 6. lipnja 2014. (*Službene novine Kantona Središnja Bosna*, broj 8/14).

Partnerska skupina. Partnerska skupina Kantona bit će konzultativno partnersko tijelo koje osigurava angažman i kontribuciju širega broja interesnih skupina ne samo u procesu strateškog planiranja nego i u praćenju procesa implementacije strategije. Može se sastojati od predstavnika kantonalnih i izvršnih razina vlasti, vodstva jedinica lokalne samouprave, akademske zajednice, privatnog sektora i medija, i kao takav bit će mehanizam razvoja partnerstva u okviru Partnerske skupine. Glavne funkcije ovoga tijela u okviru procesa upravljanja razvojem uključivat će: (I.) redovite sastanke kako bi se osigurale diskusije u procesu implementacije Strategije, diskusije o godišnjim prioritetima i finansijskim mehanizmima, itd.; (II.) pružanje preporuka za strateške prioritete Kantona, koje će biti uvrštene u procese planiranja i razvoja na federalnoj i državnoj razini; (III.) diskusije u vezi s razvojnim prioritetima i inicijativama, koje zahtijevaju zajedničke akcije različitih kantonalnih i lokalnih institucija sukladno kantonalnim strategijama razvoja; (IV.) diskusije i preporuke za regionalne socijalne, ekonomski i okolišne projekte/prioritete i potencijale; (V.) služi kao participatorna platforma diskusije za sve interesne skupine koje iznose ideje i prijedloge za razvoj, i povezivanje javnoga, privatnoga i civilnoga sektora u zajedničkoj akciji.

Ključni koraci godišnjega procesa sustava za upravljanja razvojem u Kantonu

- (1) Trogodišnje (3 godine) i godišnje planiranje rada u ministarstvima i javnim ustanovama u Kantonu prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim prema kantonalnoj strategiji/ostalim sektorskim strategijama, kao i redovitim funkcionalnim odgovornostima kantonalnih institucija predstavlja osnovu za pripremu prijedloga proračuna i programa javnih investicija Kantona.
- (2) Nacrt trogodišnjih i godišnjih planova raspravljeni su unutar Kantonalnoga odbora za razvoj i Partnerske skupine prije konačnog podnošenja Vladi Kantona.
- (3) Godišnji planovi rada kantonalnih institucija predstavljaju godišnji program rada Vlade Kantona. Program rada Vlade Kantona usklađen je s proračunom i programom javnih investicija.
- (4) Tekuća implementacija godišnjih planova (mjera i programa) od strane svih kantonalnih ministarstava i institucija (uključujući procese nabave, objava i vođenje *grant-schema*, itd.).
- (5) Sve mjerodavne institucije u Kantona obavljaju redovito prikupljanje podataka neophodnih za monitoring, evaluaciju i izvješćivanje o realizaciji mjera i programa iz godišnjih planova.

Pregled sustava za upravljanje razvojem u Kantunu Središnja Bosna

2.4. Plan praćenja, izvješčivanja, evaluacije i revizije Strategije

Plan praćenja, izvješčivanja, evaluacije i revizije strategije

Praćenje i evaluacija osnovni su instrumenti upravljanja koji ne pomažu samo u procesu izvješčivanja već daju osnovu za buduća planiranja i revizije strateških dokumenata. Dok je praćenje sustavno i kontinuirano sakupljanje, analiziranje i uporaba podataka i pokazatelja u svrhu mjerjenja napretka ostvarivanja postavljenih ciljeva/programa/projekata i napretka u korištenju dodijeljenih sredstava i poduzimanja odgovarajućih mjera s ciljem eventualnih korekcija, *evaluacija* je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definiranim kriterijima.

Praćenje obuhvaća kako postizanje ciljeva iz Strategije razvoja Kantona tako i provođenje institucionalnih planova kantonalnih ministarstava i institucija u Kantonu. Praćenje će se obavljati godišnje u formi godišnjeg izvješća o stupnju realizacije Strategije i sveukupnog stupnja razvoja Kantona. Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna pripremat će izvješće o razvoju Kantona na godišnjoj razini. Cilj ovoga dokumenta jest da se sagleda napredak Kantona u jednogodišnjem razdoblju i stupanj doprinosa ostvarenju strateških ciljeva i prioriteta iz Strategije razvoja Kantona. Izvješće o razvoju prati strukturu Strategije razvoja Kantona, a osnovni elementi su: indikatori i mjere učinka, opis stanja, po oblastima, razlozi za opisano stanje i preporuke za unapređenje stanja, po oblastima, te veći doprinos implementaciji zacrtanih strateških ciljeva.

Praćenje realizacije Strategije razvoja Kantona odvijat će se kroz tri vrste pokazatelja koji su prikazani u sljedećoj tablici:

Razina strateškog cilja	Pokazatelj utjecaja
Razina prioritetnog cilja	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Razina mjera i projekata	Pokazatelj izravnog rezultata

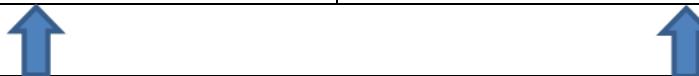
Osim spomenutoga, Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna obavlja poslove koji se odnose na: vodoravnu i okomitu koordinaciju planiranja i izvješčivanja, sudjeluje u pripremi nacrt programa rada Vlade Kantona za mandatno razdoblje i obavlja koordinaciju ocjene napretka u njegovoj provedbi, sudjeluje u pripremi nacrt programa rada i izvješća o radu Vlade Kantona, te rješavanje spornih pitanja u vezi s usklađivanjem planova rada i izvješća o radu kantonalnih ministarstava i institucija i provedbom godišnjeg programa rada Vlade Kantona, te koordinira pripremu godišnjeg izvješća o radu Vlade Kantona.

Ured za europske integracije, fondove, odnose s javnošću i kvalitetu prema međunarodnom standardu Kantona Središnja Bosna pratit će stupanj realizacije strateških i prioritetnih ciljeva kroz pokazatelje utjecaja i pokazatelje krajnjega rezultata. Tablice koje slijede prikazuju vezu između pokazatelja krajnjega rezultata i pokazatelja utjecaja odnosno prioritetnih ciljeva i strateških ciljeva.

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Ojačati gospodarski sektor održivim iskorištavanjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	BDP Broj zaposlenika Indeks razvijenosti
Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata
Unaprijediti iskorištavanje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije	Prosječan broj zaposlenika u poljoprivredi i šumarstvu Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva uključujući investicije poljoprivrednih gazdinstava Ukupna požnjevena površina svih kultura, u ha

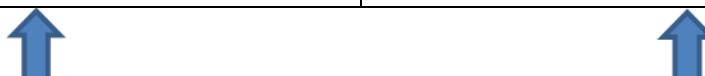
	Ukupan broj rodnih stabala
	Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata, u tisućama m ³
Jačati gospodarstvo uz poticanje izvoznih aktivnosti	Indeks opsega industrijske proizvodnje
	Ukupan izvoz, u tisućama KM
	Pokrivenost uvoza izvozom
Poboljšati razvoj održivoga turizma	Investicije u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, u tisućama KM
	Broj dolazaka turista
	Broj noćenja turista
	Broj ležaja
	Promet u ugostiteljstvu
	Broj zaposlenih u turizmu
Kreirati povoljnije poslovno okruženje	Broj registriranih poslovnih subjekata
	Ukupne ostvarene investicije, u tisućama KM

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Unaprijediti kvalitetu življenja i održivoga društvenoga okruženja	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na tisuću stanovnika
	Broj liječnika/1.000 stanovnika
	Socijalni transferi po glavi stanovnika

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata
Poboljšati kvalitetu postojećih zdravstvenih usluga	Broj zdravstveno osiguranih osoba u odnosu na ukupno stanovništvo
Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitetu socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	Broj korisnika socijalne pomoći / 1.000 stanovnika
Poboljšati kvalitetu obrazovanja	Iznos socijalnih izdvajanja
Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stupanj sigurnosti građana Kantona	Broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje
	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju
	Broj djece koja ponavljaju školovanje
	Broj kriminalnih djela
	Broj prijavljenih prijestupnika

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	Investicije iz oblasti infrastrukture i okoliša na području Kantona;

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjega rezultata
Uspostava informacijskoga sustava	Broj mjernih stanica – kvaliteta zraka
	Broj pogona i poduzeća koji izvješćuju
Unaprjeđenje i razvoj infrastrukture	Dostupnost komunalnih usluga (% stanovnika)
	Postotak gubitaka vode (%)
	Dužina izgrađenih cesta, u km (povezanost s regionalnim centrima)
Uspostava integralnoga sustava upravljanja otpadom	Pokrivenost uslugama (%)
	(%) otpada koji se adekvatno zbrinjava
	Razina reciklaže (%)
Zaštita i sanacija okolišnih sastavnica	Broj crnih točaka (broj odlagališta, klizišta, kontaminiranih lokacija)
Zaštita i unaprjeđenje iskorištavanja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	Potrošnja goriva iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne i toplinske energije
	Emisije GHG plinova

Privitci

Privitak 1. Procjena očekivanih rezultata, s pokazateljima